

QVADERNS D'ESTVDI

ANY V. VOL. I. NÚM. 2

GENER-FEBRER-MARÇ 1920

ELS XIQUETS DE VALLS

DIU el gran Prat de la Riba, que els individus de diferent nacionalitat tenen caràcters diferencials que no esborren ni la convivència durant segles, ni la igualtat d'interessos en certs moments de la història, ni el llenguatge imposat, ni la talla uniforme, perquè cada individu té una ànima distinta, filla dels temps passats.

Dins d'un cercle més petit ocorre el mateix fenomen en pobles i ciutats, perquè així com cada cos té la seva ombra, cada muntanya son perfil i cada home sa fisonomia, cadascun d'aquells té un segell que el caracteritza i distingeix dels altres, i aquesta distinció i característica, si bé emmotllada en sa nacionalitat, és cisellada per raons ètniques, geogràfiques, històriques i culturals; determinant tot això sa distinció externa, diferent d'aquella que respon a la manera d'ésser de l'ànima.

Aquests signes externs es tradueixen, en els individus, en determinats trets fisonòmics, lleus modificacions de llenguatge, de comport i de to de veu; i en els pobles en costums i en rondalles i en cançons i en jocs i en balls i en llegendes.

Cada terra fa sa guerra, diu una dita, i és ben cert; i per això cada terra i cada poble té quelcom diferencial. L'esperit de tot ço

que és creat té preferències, sent amors envers coses determinades i en rebutja d'altres, i així cada planta, creix, es desenrotlla i fructifica sanitàosa en el terror que li escau i s'emmortalteix fins a morir-se en un altre terror, i podríem ben bé dir que mor d'enyorament.

Són els costums dels pobles com fills també de les preferències de llurs habitants i aquestes com resultants d'una sèrie de causes, l'anàlisi de les quals fóra molt complex, i per això s'explica que pobles que han conviscut durant centúries amb comunitat d'interessos i que junts han escomès les més grans empreses i que junts han escrit moltes pàgines de la història, no han esborrat allò que és característic, i així Aragó s'ha quedat amb la *jota* i Catalunya amb la sardana, i especificant més la classificació veurem que, com havem dit, les viles i les ciutats tenen en llurs costums quelcom seu, inconfusible i d'un resultat forçosament monstruós en la imitació.

Tal volta un d'aquests costums més típics, no ja de Catalunya, sinó de tot el territori espanyol, és la dels castells que fan els *xiquets de Valls*. Molts són els pobles que han provat de fer-ne, però llur èxit ha estat ben migrat.

Podran els homes pujar l'un damunt l'altre i fer pilars de tres o de quatre, i no dic de cinc, sis o set, perquè això sembla reservat per als vallencs, i podran mostrar llur força, però el castell no tindrà l'art, l'elegància, la suavitat i l'harmonia dels que aixequen els xiquets de Valls, perquè aquests no sols hi posen els muscles sinó que hi posen l'esperit.

Quin és l'origen dels castells? El plasme el trobem en els temps caòtics, en l'esforç dels titans quan volgueren asiejar l'Olimp per destronar Cronos, qui mancà a la paraula donada a Tità, que no criaria cap fill mascle si li donava l'imperi del món, i per venjar-se, aquells, junt amb els gegants, feren castells de muntanyes per escalar el palau dels déus, no podent realitzar l'empresa perquè Júpiter, valent-se del llamp, soterrà els uns i enfonsà els altres en el Tartre. Indubtablement aquest és l'impuls, la molècula primitiva, la primera vibració.

ELS XIQUETS DE VALLS

Quant a son començament històric, molt i molt ha estat escrit respecte als castells.

L'Aladern creu admissible una tradició segons la qual, a mitjans del segle xv vingueren a Valls uns alarbs, espècie de companyia de funàmbuls que feien exercicis meravellosos i que agradaren tant als vallencs que tot procurant imitar-los van eixir-ne mestres; i enrobusteix sa creença per la música que acompanya sempre els castells, produïda per la gralla, instrument alarb, diu el dit escriptor, importat pels fills de l'Islam.

Ramon Roca Sans, en una poesia premiada en el Certamen de Valls celebrat el 1881 i titulada «Els xiquets de Valls», diu que

«Són néts d'aquells que un jorn allà en llunyana terra
donaren un exemple que no es coneix al món.
Humils en la família, ferotges en la guerra,
indòmits quan se'ls busca per fer-los un afront.»

i posa una nota explicativa dient *que en l'expedició de catalans i aragonesos a Grècia aprengueren aquells exercicis*, i continua

«D'antigues recordances vull fer fidel memòria,
vull fer que el món s'enteri que són del Camp la flor.
Cinc homes d'ells un dia veurem, mirant la història,
com lliuren a Barcino del musulmà invasor.»

i en una altra nota afegeix que en el segle x cinc valents de Valls (Guillem de Valls, Llobet, Masdovellas, Freixa i Farigorala) alliberaven Barcelona del poder musulmà, però sense esmentar que fossin castellers.

Gras i Elías creu que els xiquets aprengueren llurs exercicis a Itàlia, i així escriu en una de les seves poesies:

«Al dulce son de arábigas dulzainas
que despiertan un mundo de poesía
los *xiquets* alzan atrevidas torres
que aprendieron en Génova y en Pisa.»

Josep Coroleu, en un estudi dels «xiquets de Valls i costums populars», premiat en el Certamen de 1884, fa referència a Claudià, poeta llatí del segle v, el qual en son panegíric sobre el consolat de Malli Teodor, parlant dels espectacles que es donaven al circ en pendre possessió aquest personatge de la cadira curul, diu que «uns hòmens enlairats com els ocells formaren en obrir i tancar d'ulls una edificació amb sos cossos, enfilant l'un damunt de l'altre, i alçat al cim d'aquesta piràmide, un xiquet ballava en l'aire sense fer cas del llaç que li lligava les cames».

Aquests exercicis són molt semblants als castells dels xiquets de Valls; però fets a Tarraco el segle v no són mentats ja més en la història de cap poble llatí. ¿Foren importats pels romans a Tarraco, o els invasors els aprengueren de nosaltres que ja els teníem des del temps dels pelasgues, segons afirmen altres escriptors?

El mateix Coroleu parla d'un joc, que descriu Goethe en son *Wilhelm Meister*, anomenat les forces hercúlees, i que consisteix en un rengle d'homes que portaven damunt de les espalles altres homes i, damunt d'aquests, dones i criatures figurant una piràmide humana que acabava amb un nen posat cap per avall com si fos el penell de l'edificació; veritablement aquesta distribució recorda també la dels nostres castells.

No falta qui troba l'origen en els gals, que pujaven l'un damunt de l'altre per escalar les ciutats assetjades i sorprendre els guardians, com ja fou fet a Roma quatre segles abans de Jesucrist.

El distingit escriptor vallenc Mossèn Josep Grau, en son amor immens a la ciutat nadiua, creu que és una institució purament valença infantada durant l'època de l'esplendor dels gremis durant la qual cada un tenia un ball propi o un costum característic.

No manca qui els fa arrencar de les croades. L'Antoni Bofarull, en sa obra *Costums que es perden i records que fugen* dedica un capítol als nostres castells i el descabdella dient que Valls té la prerrogativa de conservar una tradició de força a la

qual podríem dir tradició gimnàstica i que existeix de molts segles abans que aquesta denominació fos coneguda a Catalunya i a Espanya.

No acabariem mai si anéssim enumerant els diversos orígens que s'atribueixen als castells.

En la impossibilitat d'escorcollar el moment de llur naixença i no podent trobar la font, havem de seguir la cursa del riu des que ses aigües suren a la cara del terror i ens fan fruir les meravelloses columnes humanes que fan dir a En Masriera, parlant de Valls:

.
«que ella sap fer-se obeir,
que tenint xiquets i gralles
no li falten pas muralles
per saber guanyà o morir.»

i a En Boloix parlant dels xiquets:

«Són de grapa de ferro, coratjosos,
són germans dels avets i les alzines.»

que inspiren a Clavé la cançó dels xiquets de Valls coneguda per tots els indrets de la terra on hi hagi un sol català, i li fan exclamar:

«Quina gatzara, quina delícia
causen al poble los braus xiquets
quan fan alarde de llur perícia:
força, equilibri, valor i seny.
Fan castells pujats per sota
i turrots de cinc pilars,
alcen torres de set pisos
i movibles espadats.»

i que a aquell general de Vilaniu, aquell general que no devia «els entorxats a l'art de la guerra però sí a la flaire de la pólvora i a la cridòria insultant de l'enemic», en veure el pilar de sis que

s'apropa al balcó on ell és, i perlejant-li una llàgrima, li fan cridar amb entusiasme : «—Avant, avant, això són homes!», que fan dir al nostre Comerma que els castells són espectacle únic en el món, que inspiren al gran Guimerà la tendra poesia «L'anxaneta» que no sabríem resistir de copiar:

«La plaça gran de la vila
és plena de gom a gom.
Brandant lo castell s'enfila,
i a l'entorn, cridant, s'apila
per aguantar-lo, tothom.

Amunt va i fem esqueneta,
cap amunt i pujant tots;
sols hi manca l'anxaneta,
que abraça sa mare inquieta
extremint-la amb sos singlots.

Amunt fins al cell, febrosa
la gent crida amenaçant;
i sa mare tremolosa
l'empeny i mirà'l no gosa
i el nen va pujant, pujant.

Ja és dalt, i el pobret somreia
quan la torre cau d'arrel,
i encara, morint, se'l veia
com alçant els bracets deia:
Sí, mare; amunt, fins al cel.»

Com es fan aplaudir per totes les multituds i per tots els personatges! Calia veure i sentir a l'agost del 1889 els eminents actors Antoni Vico i Rafael Calvo mirant-se els castells des de la balconada de la casa del Comte de Moi a Vilafranca; calia sentir parlar dels xiquets a En Milà i Fontanals i al general Weyler, i a Castelar, i a Balaguer, i a Mella, i al bisbe Belloch, i a Josep

ELS XIQUETS DE VALLS

Ixart, i a tants i tants. És impossible veure fer castells i no sentir-se entusiasmats. Encara recordem com foren corpresos els gallecs dels «Airiños de miña terra», que fa uns quants anys, acompanyats d'En Comerma, varen fer una tournée per Catalunya.

Els xiquets han triomfat sempre; darrera d'ells han anat arreu l'admiració i la simpatia.

Els anxanetes dels nostres castells han fruit allò que sols a ells és donat; han estat rebuts als braços dels grans de la terra, reis, ministres, bisbes i arquebisbes, i han estat acaronats per potestats del cel de l'art.

Quan el rei Amadeu va entrar a Tarragona van fer-se festes extraordinàries i, per tant, va haver-hi xiquets. El rei, que s'estatjava a casa el Comte de Rius, prengué l'anxaneta d'un pilar i per demostrar l'admiració que li causà aquella criatura de set anys li va prometre que en ésser temps el faria franc de quintes.

Fóra no acabar mai si explicàvem tot el que ha estat dit dels nostres castells. A Catalunya no hi ha hagut cap de brot que no els hagi admirat ni poble que no els hagi aplaudit.

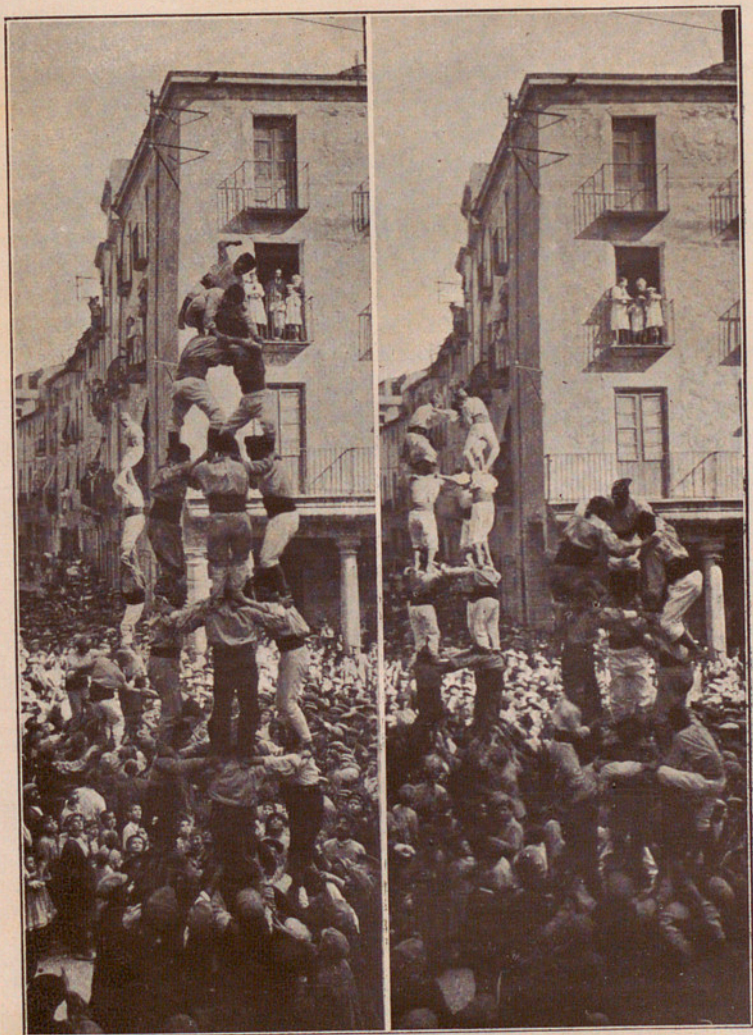
Durant gairebé tot el segle XIX han constituït el *clou* de totes les festes dels pobles catalans, especialment del camp de Tarragona; i de Valls no en parlem: per la Candelera, per Santa Úrsula, per Sant Joan, per les festes del retorn dels soldats de l'Àfrica, per les festes de la pau, per les del còlera, per la inauguració del carril, pel retorn de la Mare de Déu del Lledó a sa ermita, després de les pregàries per l'arribada d'un personatge, pels confreres, per l'estrena de l'altar de la Mare de Déu de Lourdes, per les festes del centenari de la batalla del Pont de Goi, i, darrerament, per la col·locació de la primera pedra a la Biblioteca de la Mancomunitat.

Sempre i quan el poble s'alegrava, qualsevol que fos el motiu, ballaven els castells, i constituï una cosa tan vallenga que Valls era més conegut pels seus xiquets que per tota altra cosa.

De totes les dades recollides, de totes les investigacions rea-

litzades, amb l'escorcoll curós de papers i documents, havem deduït que els castells no van ésser coneguts a Valls fins a darrers del segle XVIII o primers del XIX. Com a vallenc em dol fer aquesta afirmació, em dol que siguin tan joves, voldria per ells tota la ranció de la vellúria, mes és així; abans de l'esmentat segle no es troba ni rastre de xiquets, en cap document, en cap pergami, en cap arxiu, ni tan sols cap signe gràfic de llur existència. Si a Valls n'hi hagués hagut nissaga haurien ballat per les festes celebrades a primers del segle XVII amb motiu de la canonització de Sant Ramon de Penyafort, car van ésser tan extraordinàries que, segons acord de la Universitat, «fou determinat, que puix ab lo espiritual nos podrien fer tals festes, que ab lo temporal se fes tota la bullicia se pogués, so es, lo diumenge al vespre se fessen lluminarias o fochs a la volta y a la plaça del Blat y del Oli y que los musichs y trompetes y tabals lo dimecres vajan sonant per la vila y fadrins ab arcabussos disparant y fent galas y la vila que'ls donc polvora y al vespre que pugin a la volta y que's desprenen los mascles y lo dijous que sia fet un catafalch devant casa de la vila y alli corrent los juglars tot lo dia y que las confrarias traguén totas las banderas a la plassa y que estigan tot lo dijous ditas banderas per las finestras y que traguén llum per las finestras y que's tiren cuets lo dimecres al vespre y tot això que sia ab honra y gloria de dit S. Ramon».

L'any 1791 el gran patrici En Pau Baldrich institueix les festes anomenades de la Candelera, que de llavors ençà van celebrant-se amb gran solemnitat cada deu anys, i malgrat ésser unes festes verament populars, en cap document d'aquella època es mencionen per a res els castells, dels quals Puigjaner, autor de la història de Valls, parla per primera volta en descriure les festes celebrades el 3 d'abril de 1814 amb motiu de l'arribada de Ferran VII, el qual entrà a Valls, procedent de França, acompanyat de son germà l'infant Carles, Copons i Delafox, dient l'historiador que d'aquella data ve l'origen dels castells que tanta celebritat han tingut després. I a propòsit dels castells i d'En Ferran,

COLLES FENT CASTELLS A LA PLAÇA DEL BLAT, DE VALLS

es conta que veient aquell la facilitat amb què els xiquets que feien el pilar pujaven pels balcons, va exclamar : *que aquello era una magnífica escuela de ladrones.* Serà o no serà certa la dita, però és cosa que a Valls es creu com article de fe, i certament no fóra estrany que ho digués.

I ara una observació que ens allunyarà una mica de la nostra tasca. Resulta estrany a primer cop d'ull que els castells que s'han fet a Roma, a Tarraco i a Germània, segons els autors que havem citat, no apareguin altra volta fins al segle XVIII, però això és un fet que es repeteix cada dia en tots els ordres de l'existent. En les sèries dels ordres de la naturalesa, com en les civilitzacions, en les genealogies de les famílies i les aspiracions dels pobles, apareixen buits inexplicables, falten anelles en l'infinita cadena d'enllaç de l'ahir amb el demà, i per no anar més lluny tenim l'exemple de Catalunya, que essent tot esdevingué no res, fins fa pocs anys, que reprenent sa tasca vol ésser gran i vol ésser lliure i en sa història mancaran les anelles d'aqueix període en què no ha estat res. I cal tenir en compte que quan les aspiracions, les sèries naturals, i les civilitzacions reapareixen ho fan amb més embranzida com si en el temps d'ensopiment haguessin acumulat noves energies per ésser més fortes, i així es parla a Europa del perill groc, perquè Xina que fou el capdavanter de la civilització, fa anys que és poble adormit i és temut son despertar.

Tornant al nostre tema, veiem que en 1814 ens parlen dels xiquets, però pateixen una equivocació d'uns quants anys, ja que per les festes decennals de la Mare de Déu de la Candela celebrades el 1801 es feren castells, essent aquesta la data en què els xiquets ballen a Valls per primera volta. Les festes de dit any foren tan extraordinàries que, segons conta la tradició i havem tingut ocasió de comprovar per testimonis de referència, de gran veracitat, durant dites festes es bastiren quatre fonts de mistela, una a ca la Vila, una altra a la placeta de la Fusta, una altra al Pati i l'altra a casa D. Pere, casa pairal dels Vecianes, funda-

dors, com sap tothom, dels Mossos de l'Esquadra, les quals fonts varen rajar vuit hores el dia de la Mare de Déu, podent solament anar-hi a beure i essent prohibit l'omplir càntirs o qualsevol altre eina.

Però per més que els castells siguin de Valls, perquè a Valls han crescut, a Valls s'han desenrotllat, i a Valls s'han fet admirar de tothom, no van néixer a Valls, sinó a Alcover l'any 1789, en què un home anomenat Caragol, junt amb quatre o cinc més del poble, varen fer el pilar de tres, i l'any següent, amb motiu d'unes festes per a tornar la Mare de Déu del Remei, van fer el de quatre. Els castells d'Alcover, trasplantats a Valls el 1801, van fer-se forts; nodrits amb la saba dels braus xiquets del meu poble, allò que havia començat amb el *pilar de tres* acabà amb el *tres de nou*, *net*, allò que fou en sa naixença jocs de nois esdevingué per mitjà de la sang vallenca construcció de titans, robusta, formidable, musclosa i nervuda, però bella, harmònica i suau a la vegada, emmaridant-se amb amor puríssim la força i la bellesa. Com dèiem, el febrer de 1801 vingueren a Valls els d'Alcover, i junts amb els del poble feren el *pilar de cinc* i el de *tres* que anà davant de la processó.

L'afició arrelà tan profundament, que el 1805 ja es troben a Valls dues *colles* de castellers: la dels pagesos i la dels menestrals, integrades per treballadors del camp i obrers industrials respectivament.

Dos germans, anomenats Batet (Pep i Salvador), eren l'ànima de la colla dels pagesos, i per raons d'entre ells el Pep se'n passà a la colla dels menestrals i des de llavors són conegudes les colles amb els noms de colla del Pep i colla del Salvador (tots dos eren terços del pilar de cinc).

Anys després la colla del Salvador fou llogada a Vilafranca i ens cal fer un parèntesi per explicar quelcom que motivà que les colles dels xiquets canviessin de nom altra volta.

Hi havia per aquells temps a Vilafranca dues cofradies anomenades la Muixerra i el Roser. De la primera n'eren espe-

cialment els ferrers i manyans i feien grans festes per l'Ascensió, celebrant una processó a la qual anaven nens vestits d'àngels i homes amb atxes portant un tabernacle amb el nen Jesús, que tenia altar propi i que avui potser és encara a l'altar de sant Miquel de l'església major. Dita cofradia tenia també el misteri de l'hort, que treia per les processons de Setmana Santa.

El Roser era una altra germandat composta principalment d'espardenyers, i tenia per patró un Ecce-Homo que també anava a la processó del Dijous Sant, però la festa grossa era el primer diumenge de maig, en el qual cada anyada feien solemne processó en obsequi de la mare de Déu del Roser. En la dita processó hi anaven nenes amb els emblemes de la lletania i hi anaven també homes amb atxes.

La colla del Salvador, com deïem, fou llogada a Vilafranca per les festes de la Muixerra (no podem precisar l'any) i l'any següent fou llogada la del Pep per les festes del Roser, i des de llavors les dues colles són conegudes amb els noms de Muixerra la dels pagesos, i Roser la dels menestrals, fins pocs anys després de la darrera guerra civil que prenen els noms de colla vella i colla nova que han portat fins avui.

Arreu on han anat els xiquets de Valls han trobat una aco-llida entusiasta, però en pocs pobles com a Vilafranca.

De mitjans del segle passat fins a primers del que correm no celebraven a Vilafranca festa ni festeta sense els xiquets de Valls. Una festa major sense xiquets era una festa major bordenca i aquells trobaven en els vilafranquins uns admirables auxiliars, puix no sols eren entusiastes platònics, sinó que els ajudaven de bo de bo, i si mancaven alguns homes a la colla, ja sabien que podien comptar amb els del poble. Era tant l'entusiasme pels xiquets, que hereuets de cases bones de la vila demanaven per fer castells, donant diners als *caps de colla* perquè els donessin bons companys a fi que el castell fos ben reeixit. Això no sols succeïa a Vilafranca, sinó a molts altres pobles com Vilanova, Vendrell, Tarragona, Vilarrodona, Torredembarra, Catllar, Creixell, Bolles, etc.

Els xiquets van anar a Saragossa per les festes de la Pau, i quasi ja estava arreglat llur viatge a Madrid, quan van deixar de fer-ho per aquelles petiteses i miserietes que sovintegen tant en els pobles; han estat a Lleyda, moltes voltes a Barcelona, per l'Exposició Universal i molts anys per les festes de la Mercè. A Gràcia no hi mancaven per la festa major, i era tal l'afició dels graciencs, que un carrer de la vila porta el nom de carrer dels xiquets de Valls.

Abans del 1840 es feien ja els 3 de 7, 2 de 6, pilar de 5, el 3 de 6 aixecat per baix. I dit any es *carregà* per primera volta, a Valls, el 3 de 8 aguantant les cames dels terços; i el 1845 amb motiu de tornar a sa ermita la mare de Déu del Lledó, després de les pregàries, es provà el 3 de 9, que va caure, i no va fer-se fins per Sant Joan vinent, diada de la festa major. Per les festes celebrades després del còlera del 1854, o per les festes de Sant Baldomer del mateix any, a la nit, al carrer de la Carnisseria, es *carregà* el 3 de 9 per l'altre colla, que va caure per un cop de pedra tirada al tormell d'un *quart*, però va poder-se fer l'endemà.

El 19 d'agost de 1858 una de les colles fa el pilar de 8 a Vallmoll i el 24 del mateix mes l'altra colla el fa a Alió. Des d'aquesta data fins al 1890 es pot dir que és l'edat d'or del castells; perquè mentre una colla fa a Tarragona el 4 de 9 aguantant les cames dels *segons*, l'altra fa a la Torredembarra el 4 de 8 net.

Durant aquests mateixos anys, els 3 i 4 de 9, 3 de 8, el 4 de 7 tot casats, el 5 de 9, 2 de 8, 5 de 7 i de 8 quedant el pilar de 5 o 6 al mig, 3 de 7 i de 8, aixecats per baix, el pilar de 5 caminant els segons per les espatlles d'altres baixos posats en rengle, el 5 de 9, els pilars de 6, 7 i 8, es feien com aigua.

A Tarragona, per Sant Magí i Santa Tecla, *carregaven* cada any el pilar de 5, pujant i baixant les escales de la catedral i després el portaven carrer major avall. Un dels anys, fou el pilar de 6 que pujaren per les dites escales, però va caure en ésser dalt del replà.

Totes dues colles jugaven a qui podia fer-ho millor, i els

aficionats s'apassionaven per l'una o per l'altra i disputaven i discutien i fins alguna vegada es pegaven; era una lluita com la de massinistes i gayarristes d'anys enrera o com la de belmontistes i gallistes d'avui.

Durant certes èpoques, els ànims estaven tan exaltats que més d'una volta va haver-hi sang, de manera que el batlle havia de pendre certes precaucions quan *ballaven* les colles i sobretot quan en ballava una de sola.

Cada casteller sentia veneració per la seva, i els *pocs* empassats que hi havia eren mirats amb molts mals ulls per tots, negant-se gairebé la majoria que un empassat els posés els *peus damunt*. Era tal la mala voluntat que es tenien les dues colles, que s'havia desfet més d'un casament perquè el nuvi era de l'una i el pare o el germà de la núvia de l'altra. Les criatures i les dones partidàries es motejaven i es treien dites ofensives, essent-ne les més corrents : la Muixerra va per terra, la Roser va pel femer, la Muixerra tot ho esguerra, la Roser tot ho fa bé.

Casas Pedrerol té un quadret de costums que s'ha representat moltes vegades, intítulat «Lo tres de nou», en el qual una xicoteta filla d'un casteller està bojament enamorada del seu nuvi, però el pare s'oposa al festeig fins a maltractar-la, dient-li al xicot quan va a casa d'ella a fer la demanda:

«Vull un gendre casteller,
tu no ho ets i no fem fira.»

Parlant dels costums de Valls, es llegeix en la Geografia de Catalunya, «que en la actualitat una de les confrades que fan castells té el privilegi especial de fer-los dintre l'església i que va sempre al cap de les processons i és la seva especialitat representar misteris de la Passió». Aquest ball s'anomena Moixiganga, i si bé és cert que entra a l'església, mai no fa castells.

Dels romiatges dels xiquets en podríem escriure diverses anècdotes, curioses les unes i tràgiques les altres. Així, pels volts del 1850 a Vilarrudona feren fer-se els castells amb cobla de

música per manca de gralles, essent aquesta l'única vegada que s'ha prescindit de les gralles per fer castells. Com a records tràgics, podem apuntar la mort d'un *anxaneta* ocorreguda a La Masó i la d'un home a la Pobla de Montornès. A part d'aquestes desgràcies, no se'n recorda cap més, salvant les esquerdes i trenca-dissa que hi hagut en altres ocasions.

Com a record curiós val la pena d'esmentar ço que esdevingué un any a la plaça del Blat de Valls. Es feia un castell gros de 8 o de 9, i a un dels *quarts* se li desféu la faixa i se li trencà la veta dels calçotets; i caient aquests per avall, el casteller va quedar en camisa en mig de la riota de tothom, però el castell va fer-se com si tal cosa.

Es conta que la bandera de l'Estat espanyol onejà sobre els murs d'una fortalesa africana abans que les tropes haguessin penetrat en son interior, car, sabedor el general Prim que entre els voluntaris que manava n'hi havia que sabien fer castells, els féu improvisar un pilar, i mercès a aquest enginy pogueren veure els alarbs, corpresos, com voleiava per llurs caps la bandera de l'enemic.

No fa pas molt temps, molt temps, a una de les colles li mancava un *anxaneta* i pujà com a tal una nena filla d'un casteller, abillada de nen. Fa ja més anys, dues dones feren, en poc temps de diferència, el 3 de 7 acompanyades de llurs marits.

Era freqüent fer el pilar de cinc i fer passar el porró en què bevien des del de baix fins a l'*anxaneta*.

Fa pocs anys a la paret d'una casa del carrer de la Cort es conservava un senyal que indicava la fita del pilar de cinc; i mai ningú, sortint de l'església, l'havia pogut portar més amunt. Per cert que aquest fet inspirà un conte molt bonic al ferm admirador dels castells, el distingit escriptor Josep Aladern.

Tots els bons castellers han començat l'ofici d'*anxaneta* als set o vuit anys, i després han estat *aixecadors* i *dosos* i així anant baixant, de manera que entre els castellers es comença sempre entrant per la finestra, pel cap damunt.

I ara anem a veure com es fa un castell; però aquesta tasca és difícil, i deixem la paraula a Narcís Oller, que ho descriu com ell descriu les coses : «Ben prompte al mig de la gentada s'obrí un petit ròdol i a son centre es col·locà un home espatregat, cap petit, ample d'espatlles, de coll robust, nervut de braços, cepat de cames, record vivent de l'Hèrcules mitològic.

»Anaven a fer el *pilar de sis* i ell es disposava amb la major senzillesa a ésser la pedra fonamental d'aquella columna formidable. Altres dos rivals de la seva robustesa acudiren a servir-li de *crosses* agafant-li els braços que es col·locaven sobre llurs espatlles i així posats, lo menys una vintena d'homes s'agarbonaren a l'entorn dels tres, formant en conjunt un ample pedestal compacte i resistent com el mateix bronzo. Aquí i allà joves de diverses mides i nois en mànega de camisa, calça curta i calçó aplacat a la nervuda cama fins al tornell del peu que duïen nu, escalaven el primer que davant tenien i encara no es veïen damunt de la pacient espatlla que emprenien airosa via vers aquell pedestal, passant com per un pla pedregós, per damunt de l'apinyada multitud que es prestava sens esforç, ni girant tan sols el cap, a servir de camí públic.

»La gralla començà la tonada del castell, l'home més fort dels que havien caminat per damunt de la gent assentà sos peus sobre els muscles de l'Hèrcules, i en menys d'un Jesús es veïeren aixecar cent braços d'acer del pedestal i encastar-se a les cames d'aquell *segon* altres tantes mans nervudes i aferradisses com les urpes del lleó.

»Sota d'aquella piràmide de braços tivants desaparegueren els caps dels què formaven fonament, i un no sabia què admirar més d'aquells titans : si la força muscular o la resistència de llurs pulmons que durant tant temps lluitarien amb l'asfíxia. Mentrestant el *segon* estenia els braços sortejant amb ells l'equilibri com un funàmbul amb el balanci, i el *terç* escalava les espatlles pausadament al so de la gralla que tocava la segona estrofa de son cant animós. En posar-se ja dret en elles sentí les urpes del

segon que se li aferraven a les corbes per apuntalar-lo i esperà braços en creu el *quart* que anava enfilant-se per sa esquena, quan la gralla havia ja emprès la tercera estrofa. Tocà després la quarta i la quinta a mesura que anaven escalant i allargant l'esvelta columna el *quart* i l'*aixecador* o penúltim, i era de veure com al compàs del castell creixien l'espectativa i l'entusiasme de la multitud. El *segon* gairebé podia vèncer, amb son enginy de casteller, les oscil·lacions que l'ascensió de nous individus produïa a l'*espadat* cada cop més alt. Aquell feix de mans més fortes que el ferro li sostenien les cames en la més absoluta immobilitat, emperò son cos de genoll amunt trontollava de davant a darrera i sols amb sa voluntat, més poderosa encara que ses hercúlees forces, podia refrenar la tendència a aclofar-se que a genoll i cintura imposava l'enormitat de pes i de balanç.

«I l'*anxaneta*, que era un noi tendre, un angelet de nou anys, seguia la penosa ascensió com un gat de mar per l'antena d'una nau fuetjada pel vent, sense mirar a baix on tenia el perill, esguardant sempre a dalt on tal volta albirava l'esperança allargant-li aquella mà invisible a què deu l'home l'èxit de ses empreses. Tot el públic tenia els ulls clavats en aquella criatura; els nois l'envejaven, les mares el compadien, els homes admiraven la seva agilitat i ardidesa; en aquell moment ningú es recordava dels de baix; tots els cors glatiaven per l'arriscada ascensió de l'*anxaneta*. Cada balandreig del castell, la més imperceptible genuflexió d'un casteller produïa en aquella mar de gent, corrents secretes d'esbarronament que esglaiava els cors i acabava esbravant-se pels llavis amb una remor sorda i sostinguda com la de les ones.

«— Avant, avant i foral repetien d'abaix, i la gralla ajudava a l'encoratjament estirant la cadència de ses notes; l'alè del públic anava fent-se cada volta més treballós i tivat i dels ulls de les persones més sensibles s'escorria alguna llàgrima indiscreta.

«De sobte esclatà un picament de mans universal : l'*anxaneta* havia arribat a dalt de l'*aixecador* i mig aclofat encara feia amb els braços aquell batiment d'ales que entre els de l'ofici se'n diu fer l'*aleta*. La gralla amb una nota prima, estrident i prolongada, com el gemec suprem d'un gran esforç vençut, acompanyà aquell senyal de triomf. El castell era fet, calia només restablir l'equilibri, posar-lo a plom, i l'obra estava acabada; dret, estirat ja, l'*anxaneta* amb els bracets posats en anses, bastaven petites inflexions de cos, imperceptibles a l'espectador indocte, per aconseguir-ho. I el castell, ferm llavors com un estrany pilar barroc, fermat per un enfilall de cariàtides començà a navegar cap al balcó per entre onades de caps que amb ell avançaven compactes i borbollaires com avancen les del mar envers la platja.»

Doncs això que tan admirablement descriu l'Oller, no és més que el *pilar*; ara cal imaginar allò que és un castell de 3 de 8 o de 3 o 4 de 9 en els quals els lligats han d'ésser encara molt més formidables i arriben fins al *segon* per agafar les cames dels *terços*. No hi ha espectacle més emocionant que veure pujar els *dosos* o l'*aixecador* i sobretot l'*anxaneta* en un castell d'aquests. L'ascensió de l'*anxaneta* arriba a corpendre els esperits més freds i més serens, perquè puja amb una suavitat que sembla talment que llisqui cap amunt. No arriba a tocar als homes per l'esquena dels quals s'enfila. Sembla talment que sigui hissat per un fil invisible que arrelli en l'espai.

Aquest entusiasme que sento pels castells no és pas perquè sigui vallenc; és el que sent tothom que els veu. L'espectacle és bell en essència; però el fa més bell encara l'abillament dels castellers. Anaven tots ells descalços, camisa i calçotets blancs, faixa negra o de color, calçó blau i mocador vermell lligat al cap. Durà uns quants anys que l'*anxaneta* portava a més cosset de vellut blau amb botons de plata.

L'*anxaneta*, quan les *colles* branden pels carrers, va quasi sempre a coll i be d'un altre casteller.

No tots els castells arriben a plec de bé, algun que altre cau, però la caiguda és senzilla : sentir esgarrifança, dues o tres oscil·lacions fortes, un crit d'esglai de tota la plaça, la torre que s'enfonsa, unes quantes cames i braços que surten del nivell dels caps de la socolada, cinc minuts de temps, i tornem-hi que no ha estat res.

Els castells es fan com tothom sap al so de gralles i tabals, tocant una mena de música que dóna una idea perfecta del fer; és veritablement descriptiva; quan la gralla dóna la nota aguda, estrident i trèmola, indicant que l'*anxaneta* fa l'*aleta*, amb aquell so no es pot fer res més que el que fa l'*anxaneta*, i si hi hagués entre els concurrents a la plaça un espectador cec, sentiria com el cor li fa l'*aleta* per dintre.

Renunciem ben a pesar nostre a parlar de l'emmaridament de les gralles amb els castells; no en sabem una paraula, ningú no en sap res, només se sap que el matrimoni existeix i que és una parella que han viscut sempre feliços, mai no s'han deixat, sempre van junts, no es pot passar l'un sense l'altre, però no es pot dir com i quan va començar llur festeig. En son començament sols tocaven una gralla sola i un timbal, després dos i dos, més tard, tres i tres, i freqüentment, quatre i quatre, i en certes ocasions en què es repicava fort, sis i sis.

D'on han sortit les tocades dels castells? Havem consultat, havem escorcollat i no havem pogut obtenir un sol mot d'orientació; sols persona peritíssima en matèries musicals, Robert Gerhard, ens afirma que la tocata dels *xiquets de Valls* és d'origen relativament recent, no arribant a més enllà del segle passat, i això enrobusteix en part el que deixem dit respecte a llur naixement.

Tres són els motius que toquen les gralles que acompanyen els *xiquets*. La matinada, que és la tocada que fan a trenc d'alba donant el tomb pel poble, la dels *castells* pròpiament dita, i la de l'acompanyament d'aquells a la processó. La matinada és prou

ELS XIQUETS DE VALLS

coneguda de tothom perquè tots els grallers la toquen per les festes majors, però la de *carregar el castell* i la de la *processó* és més desconeguda i per això acompanyem les solfes tretes d'un estudi inèdit titulat *Costums i músiques populars de Valls*, degut a l'il·lustrat vallenc En Joaquim Martinell, mort ja fa alguns anys, i que tingué el bon encert de recollir amb veritable cura la música

CASTELLS

Andante

QVADERNS D'ESTVDI

Es repeteix diverses vegades fins que l'anxaneta puja ja sobre l'aixecador, i llavors segueix:

L'anxaneta
fa l'aleta

Des del ♪ al * diverses vegades, i quan el castell és ja desfet, continua el següent Final:

TONADA DE LES GRALLES DELS CASTELLS
A LA PROCESSÓ

Andantino

The musical score is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 3/8 time signature. It begins with a tempo marking of *Andantino*. The first two staves feature a rhythmic accompaniment consisting of eighth and sixteenth notes. The third staff contains a melodic line with a first ending bracket labeled "1.ª vegada". The fourth staff contains a melodic line with a second ending bracket labeled "2.ª vegada".

de les coses més típiques de casa, com són, endemés de les esmen-
tades, la del ball de l'àngula, la dels gegants, la del ball dels vells,
cercaviles, etc.

Havem d'acabar, però abans encara volem dir que els cas-
tells fets amb motiu de les festes celebrades per a la col·locació
de la primera pedra a la Biblioteca de la Mancomunitat no van
fer-se com els del segle passat, encara que ben notables. Varen
fer-se el 3 de 7, el 2 de 6, el 4 de 7 amb el pilar al mig, el 2 de 6
aixecat per baix i un pilar de 5 tan ben fet, que es podria anomenar
pilar de ressorgiment.

I com a *mot de la fin* ben escaient, vagi la glosa que Xenius dedicà a un dels castellers més vells de Valls, a *La Ven de Catalunya*, l'octubre de l'any passat.

«Pindar cantaria l'Isidro de Rabassó, casteller de la ciutat de Valls, nascut fa 76 anys, casteller des de fa 66 anys, cap-de-colla d'ençà de la segona guerra carlista.

»L'Isidro de Rabassó, que no cobreix son front amb el mocador vermell, sinó amb la musca barretina. I dins els plec de la musca barretina hi guarda els bitllets guanyats en son joc ardit. I sota la musca barretina, el negre clatell té en blancs solcs, les arrugues dels 76 anys.

»Però el cap no l'acota pas de sentir, a dreta i esquerra, els dos peus de *xiquet* dels terços, encastats i fermament engrapats l'un a cada espatlla. Ni flecta sos genolls el pes de la valenta torre. Ni nuvola la imatge de la mort aquells ulls clars en el rostre, a trets durs, de romà del camp de Tarragona.

»I el dos que li fa cara és el seu fill. I el terç que li puja a l'espatlla és son gendre. I l'anxaneta, cim joiós del castell, és son nét. I hi ha en cada castell de la colla un altre fill seu i un altre gendre i quatre xiquets més, que els és avi.

»Fer castells és necessari; viure no és necessari. Aquesta sentència heroica l'inquiet viatger l'ha confegida en els solcs del clatell de l'Isidro de Rabassó.»

F. BALLESTER CASTELLÓ

Valls, setembre 1917.

MOTS PRINCIPALS DEL LÈXIC CASTELLER

AGULLA. — Són anomenats així els homes que es posen dins del lligat.

AIXECADOR. — És el xiquet que es posa sobre els *dosos*, i és el penúltim del castell. Es col·loca de *quatre grapes*, els peus descansant a les espatlles d'un dels *dosos* i les mans sobre les espatlles del que és enfront.

AIXECAT PER BAIX (castell). — És aquell que es comença pujant l'aixecador sobre els *dosos* que tenen peu a terra, i aixecant aquests a força de braços

ELS XIQUETS DE VALLS

els *quarts* o els qui els toca, es van col·locant ajupits sota els dosos i els altres dessota aquests, i així successivament, pujant després de tot l'anxaneta.

ALETA (fer l'). — És el moviment que acabem de dir que fa l'anxaneta quan és damunt de l'aixecador. Moltes vegades és substituït per un moviment de la mà dreta, com de salutació i joia.

ANXANETA. — És el xiquet que corona el castell. L'anxaneta, en el castell, puja per un costat, passa per sobre l'esquena de l'aixecador i a l'encavallar recolza la mà esquerra damunt de l'esquena d'aquell i amb la dreta es treu el mocador vermell lligat al cap i, tot fent-lo voleiar, el llença a l'espai. En aquell moment es considera el castell fet, ni que caigui en descarregar-lo.

BAIXAR CAP PER AVALL. — Es diu quan l'anxaneta baixa d'aquesta manera.

BAIXOS. — Els homes que van sota de tot i sostenen tot el pes del castell. Els de sobre es diuen segons, terços, quarts, quints, etc., fins als dosos.

BRUT O NET (castells). — Els castells són nets o bruts segons sigui la manera de pujar-los. Hi ha, per exemple, el 3 de 9, en el qual no sols s'aguanten les cames dels segons, sinó que cal aguantar també les dels terços i per això cal fer un pis més a l'entorn de dits segons. Això no vol dir que de vegades no s'hagi fet net.

CAP DE COLLA. — El que dirigeix la colla, disposa els llocs que cada xiquet ha d'ocupar, i administra els cabals.

CARREGAR (el castell). — És l'acte de fer-lo.

CASTELL. — Es distingeix el castell del pilar, perquè així com en aquest els pisos són fets per un sol home, en el castell cada pis en té dos, tres, quatre o cinc entrellaçats amb els braços, i així es diu quatre de vuit al castell que té quatre homes a cada pis i vuit d'alçada, cinc de nou, cinc homes a cada pis i nou d'alçada, etc., etc.

COLLA. — El conjunt de castellers que obeeixen un cap.

CROSSES. — Així són anomenats els que posen llurs espatlles sota els braços dels baixos o segons.

DESCARREGAR (el castell). — L'acte de desfer-lo.

DOSOS. — Els *dosos* són exclusius dels castells que no són *pilars*. S'anomenen així, perquè ni que sigui un castell de tres o quatre homes d'ample, sols són dos els que puguen per sostenir l'aixecador, col·locant-se cama ací, cama allà.

- EMPASSAT. — El que d'una colla se n'anava a l'altra, cosa poc freqüent.
- ESPADAT. — Nom que solen donar a Montblanch i altres pobles de la Conca als pilars.
- FER LA FIGUERETA. — Té la significació corrent. Consisteix a posar-se l'anxaneta de cap per avall i peus per amunt; això resulta temerari fet dalt del castell.
- FER LA PASSADA. — És el tomb que donen les gralles pel poble cridant els castellers.
- FER EL LLEVAT DE TAULA. — És l'anar per les cases a l'hora de dinar a recollir diners pels castellers.
- FER LLENYA. — Vol dir caure un castell abans d'estar tot carregat.
- LLIGAT. — És el teixit de braços i cames que és fonament del castell.
- MATAR LA BALANÇADA. — Es diu del moviment que fan principalment els terços o els quarts per equilibrar el balandreig que ve de dalt.
- MATINADA (fer la). — La passejada de les gralles dels xiquets a punta de dia pels principals carrers de la ciutat.
- PILAR. — El castell que sols té un home per pis i pot ésser de quatre, cinc, sis, set i fins vuit.
- PILAR AMB UNA MÀ. — El pilar en què els segons aguanten amb una sola mà els terços.
- PILAR AL BALCÓ. — És, com diu la frase, portar el pilar carregat fins al balcó on hi ha les persones en obsequi de les quals s'ha fet el castell.
- PILAR SENSE AGUANTAR. — El segons no aguanten gens els terços i es posen les mans en ansa.
- PILAR TOT CASATS. — Vol dir que tots els que el fan, des del de baix fins a l'anxaneta, són ja casats o tenen edat per ésser-ho.
- POSAR FITA. — És portar el pilar fins a una distància on encara no hagi arribat ningú.
- REFILAR (la gralla). — És una nota més aguda que les altres i més sostinguda que fa la gralla quan l'anxaneta fa l'aleta.

I N F O R M A C I Ó

EN MIQUEL DELS S. OLIVER. — És mort l'il·lustre literat i notable periodista En Miquel dels S. Oliver i Tolrà. La desaparició de la seva rellevant figura ha causat un gran sentiment entre els devots de les nostres lletres nacionals.

Havia nascut el 4 de maig de 1864, a la mallorquina Campanet, educant-se a Palma, on cursà el batxillerat. És llicencià en Dret a Barcelona, tornant a Mallorca, on residí molts anys sense exercir la carrera de lleis i donat a les seves aficions literàries, col·laborant en el *Museo Balear* i en els setmanaris *L'Ignorància* i *La Roqueta*. Formà part, des del principi, de la Redacció del diari *La Almudaina*, fundat i dirigit pel seu pare, passant més tard, l'any 1897, al lloc de director, que no abandonà fins al 1904, en que traslladà la seva residència a Barcelona, per a dedicar-se del tot al periodisme i a la literatura, puix que durant la seva estada a Palma havia tingut d'emerçar part del seu temps en treballs comercials i bancaris dirigint una societat de crèdit.

Els seus iniciadors en ço que tenia de constituir la seva veritable vocació, foren el poeta Josep Lluís Pons i Gallarza, aleshores catequètic de l'Institut de Palma, i l'erudit historiador i literat balear En Josep Maria Quadrado.

La seva anada a Barcelona la motivà l'haver entrat a formar part de la redacció del *Diario de Barcelona* i haver-lo nomenat l'Ateneu oficial major de Biblioteca i Secretaria, càrrec aquest últim que va exercir fins a 1916, passant pocs mesos després a ocupar la presidència de l'entitat, essent recompensats els socis per l'encert en l'elecció, amb el magnífic discurs sobre *El fet i la idea de la civilització*, que publicà en castellà *La Vanguardia*, i del qual es féu una luxosa edició catalana.

En maig de 1905 ocupà la direcció del *Diario de Barcelona*, i en juny de 1906, acompanyat d'altres prestigiosos homes de lletres, es separà de la seva Redacció, per divergències d'idees amb els propietaris relatives al moviment de Solidaritat Catalana. En aquella

època escriví diversos treballs a *La Veu de Catalunya*, passant, a no trigar gaire, a la direcció de *La Vanguardia*, a la qual molt ajudà en la seva obra de difusió.

Havia col·laborat en molts diaris i revistes d'Espanya i Amèrica, i entre altres, tenia publicats els següents llibres: *Colección periodística* (1889); *La Cuestión regional* (1899); *Mallorca durante la primera revolución* (1808-1814), premiada per l'Acadèmia de la Història i que cridà poderosament l'atenció per la novetat de les seves investigacions, l'erudició i el to delitós de l'estil; *La literatura en Mallorca* (1903), història crítica d'aquesta part del Renaixement Català fins als nostres dies; *Entre dos Españas* (1906), col·lecció d'articles i estudis, els quals cridaren fortament l'atenció, sobresortint els titulats *Hegemonia* i *Particularismo*, en els quals s'estudia el problema català en relació amb la política general espanyola; *El caso Mauva*, col·lecció d'articles dedicats a la defensa del polític mallorquí; *Los españoles en la Revolución francesa* i *Vida de Cervantes* (1917) i *Catalunya en temps de la revolució francesa* (1917).

L'aspecte purament literari de l'obra de l'Oliver ha estat fet en la seva llengua catalana, figurant-hi, ultra nombrosos articles i contes no col·leccionats, *La illa daurada*, *L'Hostal de la Bolla*, revelació d'un esperit humorista, que, d'ésser conreat per l'autor, arribaria a col·locar-lo al cap dels que a aquest ram de la literatura es dediquen, i les seves *Poesies* col·leccionades en 1910. Publicà, demés, la primera part del seu poema *En Jaume el navegant* (Barcelona, 1906), obra de gènere històric descriptiu, ple d'exacte colorit d'època i comarca.

Considerat com a poeta, hi ha qui presenta l'Oliver com afiliat a l'escola clàssica, equilibrada i sensata, que desenrotlla els temes poètics d'una visió històrica, una riquesa de fantasia i una emotivitat tan suggestiva com la que es desprèn dels seus poemets *Ole Bull*, *Els Invàlids*, *Visió de París*, *Julia Liberta Blanda*, *Raxa*, *Valldemosà*, *Chopin*, i molts altres. Els seus sonets a les estacions i els dedicats a Wagner, Chopin i Mozart, semblen veres miniatures vuitcentistes.

La seva tasca brillantíssima de periodista meresqué repetits elogis de la crítica i ha estat col·leccionada en una sèrie de llibres amb el títol general de *Hojas del sábado* i amb els subtítols següents:

De Mallorca, Revisiones y Centenarios, La herencia de Rousseau, Comentarios de política y patriotismo, Algunos ensayos i Historias de los días terribles.

Té, demés, publicat un notable estudi de la *Psicología de los pueblos hispánicos*, igualment que un interessant estudi psicològic que publicà en 1915 sobre Santa Teresa de Jesús.

En Miquel dels Sants Oliver fou mantenedor l'any 1897 dels Jocs Florals de Barcelona, i en 1910, president del Consistori, pronunciant un excel·lent discurs. Era membre corresponent de l'Acadèmia de la Història; pertanyia a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, i fou un dels vuit membres fundadors de l'Institut d'Estudis Catalans.

Que Déu hagi acollit l'ànima de l'il·lustre polígraf.

EN JOAQUIM MIRET I SANS. — És també mort l'erudit escriptor català En Joaquim Miret i Sans. La seva desaparició causarà profund condol entre els devots de la nostra ciència històrico-arqueològica, que tan important paper acomplí en el procés del nacionalisme català.

Havia nascut a Barcelona el 9 d'abril de 1858. Estudià la carrera de Dret a la nostra Universitat, llicenciant-se en 1881 i doctorant-se l'any següent.

Publicà els seus primers estudis d'investigació històrica en 1897, després d'haver treballat diverses temporades a la Secció de manuscrits ibèrics de la Biblioteca Nacional de París.

Escriví nombrosos treballs, algun d'ells en francès, en col·laboració amb els Srs. Puig i Cadafalch, Rubió i Lluch i Moisès Schwab. Entre 1901 i 1905 va fer un viatge a Orient, visitant Grècia, Turquia europea i asiàtica, les ruïnes de Baalbek, Mesopotàmia, Palestina i Egipte. En 1909 anà a Tunis, on identificà la tomba de fra Anselm Turmeda, que encara trobà conservada i venerada, però ignorant-se allí el nom del cristià renegat a l'Islamisme.

En Miret i Sans tingué la fortuna de trobar el més antic document literari català, el qual tracta de la capitulació del castell de Sant Llorenç en 1211. L'any 1900 ingressà a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, llegint un discurs sobre l'*Expansió i dominació catalana en els pobles de la Gàl·lia meridional*. Fou secretari de la Junta organitzadora del Primer Congrés d'Història de la Corona

d'Aragó dedicat al rei En Jaume, celebrat a Barcelona en 1908, i va exercir el mateix càrrec en la Secció d'Arqueologia del propi Congrés. L'Ajuntament de Barcelona el designà per formar part del Jurat del premi Martorell, en el Concurs d'Arqueologia de 1912.

Era membre de l'Institut d'Estudis Catalans (Secció Històrico-Arqueològica), individu corresponent de l'Acadèmia de la Història, de l'Acadèmia sevillana de Bones Lletres i de la Societat Almeida Garret, de Lisboa. En 1916, el ministre d'Instrucció pública i Belles Arts de França el nomenà «Officier de l'Instruction Publique».

La producció d'En Miret i Sans fou copiosíssima. Heu's aquí els noms d'alguns dels seus principals escrits:

Relacions entre els Monestirs de Camprodon i Moissac (Barcelona, 1898); *Notícia històrica del Monestir d'Alguaire de l'Ordre sagrada i militar de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem* (1899); *Cartoral dels Templers de les Comandes de Gardeny i Barbens* (1899); *Investigació històrica sobre el Vescomtat de Castellbó* (1900); *Els vescomtes de Bas a la Illa de Sardenya* (1900); *Investigació històrica sobre el Comtat de Castellbó amb les dades inèdites dels Comtes d'Urgell i dels Vescomtes d'Ager* (1900); *L'expansió i dominació catalana en els pobles de la Gàl·lia Meridional* (1900); *Els Vescomtes de Cerdanya, Conflent i Bergadà* (1901); *La Casa de Montcada en el Vescomtat de Bearn* (1901-1902); *Itinerari del rei Alfons I de Catalunya, II a Aragó* (1903-1904); *Carta de franquícies atorgada pel Comte de Barcelona als jueus de Tortosa* (1904); *El més antic text literari escrit en català* (1904); *La política oriental d'Alfons V d'Aragó* (1904); *Negotiation de Pierre IV d'Aragon avec la Cour de France, 1366-1367* (París, 1905); *Sempre han tingut bec les oques. Apuntacions per a la història de les costums privades* (1905-1906); *Tres princeses gregues a la Cort de Jaume II d'Aragó* (Nova York i París, 1906); *Itinerari del rei Pere I de Catalunya, II a Aragó* (1906-1907); *Le Massacre des Juifs de Montclús en 1320* (París, 1907); *Nous documents de les tres princeses gregues* (Nova York i París, 1908); *Documents en Langue Catalane des XI-XII siècles* (Nova York i París, 1908); *Negociacions diplomàtiques d'Alfons III de Catalunya-Aragó amb el rei de França, per la Creuada contra Granada, 1328-1333* (1908); *Notes històriques de Sardenya, anteriors a la dominació catalana* (Cagliari, 1909); *Les medecins juifs de Pierre, roi d'Aragon* (1909); *Les cases de Templers i Hospitalers*

a Catalunya (1910); *Vida de Fra Anselm Turmeda* (Nova York i París, 1911); *El procés de les Hòsties contra els jueus d'Osca en 1377* (1911); *Antics documents de llengua catalana i reimpressió de les Homilies d'Organyà* (1915); *Documents de Juijs catalans des XI-XII et XIII siècles* (en col·laboració amb Schwab, París, 1915); *Lettres closes des derniers capetiens directs* (París, 1915); *El Llibre de Daniel de la Bíblia Catalana rimada de Sevilla* (Nova York i París, 1916); *Documents des juijs barcelonnais au XI siècle* (en col·laboració amb M. Schwab, 1916); i *Els noms personals i geogràfics de l'encontrada d'Organyà, en els segles X i XI* (1916).

La majoria d'aquests treballs han estat publicats primerament en el Butlletí de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, en els Anuaris de l'Institut d'Estudis Catalans i en la *Revue Hispanique* i la *Revue des Etudes Privés*, de París.

Cal també recordar la seva formosa i acurada obra sobre les monedes catalanes, editada per l'Institut d'Estudis Catalans, i un treball sobre la Vall d'Andorra i la Vall d'Aran, relacionant-les amb problemes d'ordre internacional.

Darrerament publicà, editat per la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, la seva monumental obra *Itinerari de Jaume I el Conqueridor*. Corregint les proves manifestava En Miret i Sans que li sabia greu morir-se sense haver-la vista del tot terminada.

Tal és un pàl·lid esbós de l'obra pacient del notable erudit.

Descansi en pau.

JOSEPH LHERMITE. — És mort a Avinyó l'entusiasta provençal En Josep Lhermite a l'edat de setanta sis anys.

Dintre d'una congregació educadora havia portat el seu zel pedagògic, contribuint a il·lustrar algunes generacions del Migdia de França.

Escrigué diferents obres d'ensenyament i de literatura. La llengua de la Provença tenia en ell un ferm defensor. A l'escola feia servir la parla materna per a ensenyar el francès. El que més li plaïa era la important llatinitat del seu verb natural.

Fa poc que Lhermite havia estat a Barcelona, on minuciosament es delectà estudiant els principals esclats del renaixement català.

EL PROFESSOR PIER ENEA GUARNERIO. — El dia 16 del proppassat desembre morí, gairebé sobtadament, a Milà, el gran romanista Pier Enea Guarnerio, professor de Filologia romànica a la Universitat de Pavia. L'estudi sobre *Il dialetto catalano d'Alghero*, en l'«Archivio glottologico italiano», vol. IX (1885), l'inicià en els estudis i investigacions sobre la llengua catalana, a la qual ha consagrat bona part de la seva valuosa labor científica. Encara perdura el record de la seva intervenció en el Congrés de la Llengua catalana, i, darrerament, pocs dies abans de morir, s'interessava per les darreres publicacions sobre la Llengua catalana, augurant un gloriós esdevenidor a la nostra Filologia. Era, demés, el professor Guarnerio, un gran coneixedor dels dialectes lombards i piemontesos, als quals té dedicada una llarga bibliografia.

EN HONOR DE LA SRA. MONSERDÀ. — El dia 20 de desembre va tenir lloc, al Foment del Treball Nacional, la vetllada necrològica en honor de l'exímia poetessa Na Dolors Monserdà de Macià, organitzada per la Societat Barcelonesa d'Amics de la Instrucció.

Entre la concurrència, molt selecta, i ultra la família de l'homenatjada, hi havien distingides personalitats i representacions de tots els estaments de la ciutat. Recordem, entre altres, En Jacint Laporta, regidor; Srta. Oller, Sra. Casagama de Llopió, D.ª Carme Serra, D.ª Adelaida Ferrer, Srta. Muntaner, Sra. Güell, D.ª Narcisa Freixas, D.ª Maria Domènech de Canyellas, D.ª Rosa Sensat, D.ª Carme Karr, En Ruiz Porta, Asensi, A. Galí, Gassol, canonge Gassia, Torres Ullastres, Dr. Carreras Artau, Agell i Agell, En Salvi Feliu. Hi havia representacions de l'Ajuntament, Consell de Pedagogia, Unió de Dones de Catalunya, Federació d'Obreres de l'Agulla, Junta Local d'Ensenyament, Assessoria Tècnica de la Comissió de Cultura, Universitat, Mancomunitat, Centre Moral Instructiu de Gràcia, Direcció d'Instrucció Pública de la Mancomunitat, Institut de Cultura i Biblioteca Popular per la Dona, Cultura Musical Popular, etc.

La presidència era formada pel Dr. Xalabarder, president de l'entitat organitzadora, el canonge Gassia i En Jacint Laporta.

Començà l'acte donant lectura el Sr. Martorell, director de les Escoles del Patronat Domènech, de l'acord que es prengué relatiu a la celebració de la vetllada.

Acte seguit, la Sra. Baldó va començar la lectura del seu magnífic treball, glossant la personalitat de la il·lustre polígrafa. El treball de la conferenciant és digne d'una ploma tan acurada com de costum en l'aciençada pedagoga.

Va considerar els tres caires fonamentals i específics de la vida fecunda de la Monserdà, això és : la Monserdà, literata; la Monserdà, sociòloga; la Monserdà, dona. En cada un d'aquests capítols tingué expressions justes, clares i concises, projectant la personalitat de la biografiada, en trets segurs i plens d'una emocionant fervor.

Després, el canonge Gassia s'adherí a les manifestacions de la Sra. Baldó, amb un parlament eloqüent, glossant algun dels temes de la conferenciant i remarcant el sentit cristià de l'homenatjada, en tots els aspectes de la seva vida.

El Dr. Xalabarder va cloure l'acte, remerciant la presència i l'adhesió a l'homenatge de tots els allí presents i representats, dient que si condol havia d'haver-hi no era pas solament el de la família, sinó de tot Catalunya.

Per fi, la coneguda literata Sra. Karr, va dir que calia fer constar el desig de tots que es donés el nom de l'escriptora a un dels carrers de la ciutat. La Sra. Doménech de Canyellas, coneguda així mateix en el camp de la sociologia, va expressar l'anhel que el retrat de l'homenatjada anés a figurar a la galeria de persones il·lustres de l'Ajuntament, com ja s'ha proposat. En Jacint Laporta, recollint i identificat amb aquestes frases, va dir que s'interessaria per ambdues coses.

I així finalitzà l'acte, digne de la memòria de la gran catalana Na Dolors Monserdà de Macià, glòria del renaixement integral de Catalunya.

M. JACQUES FLACH. — És mort a París, a l'edat de setanta tres anys, l'eminent professor del Col·legi de França i de l'Escola lliure de Ciències Morals i Polítiques, M. Jacques Flach. Era natural d'Estrasburg.

Actualment estava treballant en el volum cinquè de la seva notable obra *Les origines de l'ancienne France*, en el qual havia de tractar de la Marca Hispànica i de la Marca Gascunya. La part referent al nostre país la tenia ja llesta, a punt d'imprimir; havent

d'ésser d'un grandíssim interès per al coneixement de les institucions polítiques de l'època comtal catalana, respecte a la qual M. Flach s'havia amplament documentat.

Descansi en pau el docte historiador.

HOMENATGE A LA DOCTORA MONTESSORI. — A començaments de desembre tingué lloc a Londres el banquet que l'Anglaterra dedicava a l'eminent educadora Maria Montessori com a expressió del plaer que li havia causat la seva anada allí amb la missió d'exposar directament als experts els punts de vista, i les solucions de la seva pedagogia, les quals segueixen essent la innovació sempre viva i palpitant en l'educació dels infants. L'acte, extremadament concorregut, fou presidit per la més alta autoritat pedagògica del Regne Unit, Mr. A. L. Fisher, president del Board of Education, i resultà una solemnitat digna igualment de l'homenatjada i dels homenatjadors.

Demés, la qualitat i el nombre d'adhesions dels amics de la pedagogia montessoriana residents a les contrades més variades de la terra, enlairaren l'esdeveniment gairebé a la categoria d'homenatge mundial. Catalunya, que ha vist en la nova pedagogia una corroboració científica dels seus íntims anhels de personalitat pròpia i un instrument de la seva futura grandesa, volgué estar present en esperit en la distingida festa. I a Catalunya, *patria scelta* de la il·lustre Dra. Montessori, foren tingudes especials consideracions de cortesia, que cap català deixarà d'agrair pregonament. Foren les primeres adhesions de llegir-se les de dues dames de la més alta representació social, grans amigues de l'obra montessoriana: la reina mare d'Itàlia i la filla del president dels Estats Units. Aleshores, abans que la del general Pershing, que la del ministre d'Instrucció pública nord-americà, que les dels batlles de Roma i de Nàpols, es va donar compte de la lletra digna, nacionalfísticament accentuada, del president de Catalunya, Sr. Puig i Cadafalch. Molts altres amics de la Dra. Montessori a Barcelona, a cap de llista el reverend P. Miquel d'Esplugues, trameteren també llur adhesió.

Els diferents brindis foren adequats a l'ocasió. Sir Crichton-Browne, en alçar la copa a la salut de l'hostessa, observà que la doctora Montessori era membre de la professió a la qual ell pertanyia,

i digné que estava segur que si no hagués estat metgessa no hauria pogut acomplir la seva tasca transcendental. Foren els coneixements científics que la feren apta per a infondre noves i vivificants influències dins una rutina bon xic cadavèrica. Per ell, el mèrit suprem del procediment montessorià consistia en estar calculat per eliminar molt de dolor i tivantor de l'educació primària. No poques de les follies i dels vicis d'aquests anys prengueren arrel de les mesquines tiranies que es practicaren i de les angúnies i terrors que es sofriren en la primera infància.

Mr. Fisher, el president, digné que tenien en aquell dia el gran plaer i el gran honor de la presència de la més distingida educatriu dels nostres temps. L'Anglaterra havia contret molts de deutes amb Itàlia. Tal volta no havia existit cap influència política tan poderosa en el pensament democràtic anglès com la de Mazzini, i ara contreien un nou pregon deute de gratitud amb aquesta dama genial italiana que ha esmerçat pensaments, simpaties, coneixements i seny avesat en les necessitats del nen. Després de notar que en mantes escoles de Londres els mètodes montessorians eren correntment aplicats, expressà que, com a president del Board of Education, estaria més que content d'encoratjar-ne l'aplicació més àmplia. La Dra. Montessori els estava ensenyant que encara hi ha moltes coses a aprendre en educació, i ells, allí a l'Anglaterra, atents com estaven al progrés del sistema públic d'educació, la rebien amb els braços oberts.

Els deixebles anglesos de la Dra. Montessori, que tenien seient al banquet, donaren lectura, per boca de la Sra. Moulton, d'un document tremoladís d'espirituals vibracions. La seva professió de fe en la nova pedagogia s'hi manifesta franca i joiosa, darrera una confessió de fracàs i de desencant de llur professió fins ara normada per la confusionària pedagogia usual.

«... Volem a la conclusió d'aquest curs d'entrenament, ofrenar a la Dra. Montessori la gratitud dels nostres cors per la nova esperança, la nova confiança que ella ha inspirat en nosaltres de què el treball del mestre és no sols el més noble que l'home pot realitzar, sinó que pot ésser aconseguit per nosaltres amb èxit, mesurat en el veritable avenç i en la felicitat dels nens i de nosaltres mateixos. Havem après, com per una nova revelació, la manera d'ensenyar

els nens donant a les lleis naturals de la vida del nen l'ambient més adequat al desenrotllament. Havem descobert de nou com actuen aquestes lleis de desenrotllament, i com poden ésser contrariades. I, sabent quant pregon serà en la futura humanitat l'efecte de posar en obra tot ço que havem après, ens sentim posseïdes d'una gran responsabilitat. Ara sabem, i, sabent, no podem pretenir ésser ignorants; sabent, sentim que no podem romandre sense fer res, indolents o indiferents; no podem en consciència seguir els mateixos camins que fins ara sense una nova i joiosa divergència. Som ara posseïdes d'un nou poder que només podríem negligir en dany de les nostres pròpies ànimes, i, segons creiem, en detriment, de primer, dels infants, i últimament de la raça, puix que el coneixement porta en ell mateix una obligació moral a la qual no gosem tancar els nostres ulls. La nostra responsabilitat és tan aguda i tan fonament sentida, que estem ansiosos d'alliberar-nos-en al primer moment possible.»

De tots els brindis, però, que foren pronunciats, cap, naturalment, despertà l'expectació que el de la pròpia homenatjada. En aixecar-se a parlar, fou aclamada, i, en italià, remercià l'obsequi i expressà seguidament bells conceptes que en part transcrivim:

«Ara fa dos mesos — digué — em deia Sir George Kekewich que en negligir l'ideal democràtic en l'educació, no obrint de bat a bat les portes de l'educació a tothom, un bell patrimoni de la nació anava en orris, es perdia en el caos dels esperits no instruïts i de les ànimes oprimides. Inversament, obrint les portes de les escoles a tothom, això és, donant a tots els mitjans de desenrotllar la millor economia, la nació faria el negoci més lucratiu que li sigui possible fer. I ell em deixà afegir: si l'escola esdevenia demà una veritable protecció a la humanitat, vetllant el desenrotllament humà, tal escola seria una mena de mare de les nacions. Seria aleshores impossible concebre el progrés de la civilització sense tenir-la imatge de l'educació sempre davant dels ulls com el primer factor i el més fonamental de tota reconstrucció social. L'Estat és el pare de la nació, però si l'Estat i l'Escola no es maridaven, els fills no apareixerien, res no en resultaria.

»Hi ha, per consegüent — continuà — dues qüestions. La de donar moltes més possibilitats per a l'educació de les que exis-

teixen avui, és una; i l'altra, no menys important, és la reforma interna de l'escola, el millorament dels seus mètodes per tal que, en veritat, serveixi a l'infantament d'homes lliures, desenrotllats lliurement.

«És aquesta segona qüestió — prosseguí —, la qüestió de la reforma, que ens reuneix aquesta nit. El mètode que és conegut pel meu nom representa una reforma de l'escola. Jo vull ara aprofitar aquesta avinentesa per cridar la vostra atenció sobre els veritables autors de la meva obra i dir-vos que els honors que m'esteu retent, a uns altres són deguts, no a mi; a una vintena de petits infants, fillets del poble, reclutats als barris baixos : menudes criatures, algunes de dos anys, altres de tres, quatre i cinc anys. Ells foren els qui parlaren, amb tanta d'eloqüència, que, enlairant-se cap al cel, llur veu fou sentida en totes les nacions, per gairebé totes les races del món.»

Entrant gradualment en un subtil argument ben rellevant, continuà : «Tot el ver progrés cap al coneixement de les criatures vivents ha estat obtingut per l'observació de les formes més simples de la vida. En les formes elementals es revelaven clarament aquells fets que en les més complexes romanien amagades a l'anàlisi. L'estudi de les simples formes de la vida revelà les veritats de la vida com la clau d'un enigma. Però, no és sols el cos de l'home que necessita d'una embriologia que il·lumini la història del seu desenrotllament; la societat humana està freturosa també de cercar la veritat en una embriologia, no pas del cos, sinó de l'esperit. Només de les lleis del desenrotllament podríem apendre ço que és necessari al benestar de l'home i per elles establir la vida de la comunitat sobre la base ferma de la realitat i del coneixement de les lleis que governen la vida.»

Regracià individualment les personalitats i les agrupacions que l'havien obligada durant el curs docent. Féu-ho en nom d'aquells nens petits que visqueren de veritat, uns deu anys enrera, en les miserables vivendes del barri de San Lorenzo i en el convent de les Missionàries Franciscanes, a Roma. Ara són nois i noies grans, italians i italianes de dotze a divuit anys.

«Per últim — digué — deixeu que vos remerciï a tots del fons del meu cor, sincerament i humil, per l'assistència, el confort i l'ajut

que en mi sento haver rebut de vosaltres. La fortalesa dels que lluiten en batalla necessita ésser renovada, i el reconèixer la revinguda enfortidora és penyora de major fortitud per a l'esdevenidor. Sé que tinc el mèrit, si més no, d'ésser un lluitador pel que jo entenc ésser la causa de la humanitat. Dono mercès al senyor president del Board of Education, en nom propi i en el de les meves col·legues Sra. Anna Maccheroni, Miss Pyle i Srta. Anna Fedeli, per la seva amable presència aquesta nit.»

Acabà dient : «Deixeu-me terminar amb un apòstrof a un sobirà. En aquests temps hem sentit des de dos camps distints, el mateix crit : Llibertat, independència. Ço que els revolucionaris demanen podria portar-se a la pràctica sense perills per mitjà del nen xic qui s'enlaïra majestuosament per a guiar-los a la realització terrenal del Regne dels Cels. A aquest humil abscondit Rei de la Humanitat, el petit nen inconsiderat, jo reto el meu homenatge.» (Aclamacions prolongades.)

Interessa en gran manera als catalans conèixer el pensament i les aspiracions pedagògiques de la il·lustre directora del Seminari Laboratori de Pedagogia de Barcelona. Per això havem extret els anteriors paràgrafs de la ressenya del *Times*, el veterà periòdic internacional que amb desusada intel·ligència s'ha fet el patrocinador de la pedagogia de Maria Montessori.

MARIA MONTESSORI A LIVERPOOL. — Terminat el Curs de Pedagogia de Londres, que tan intensament va reclamar les seves energies, la Dra. Montessori es donà el descans de la Pasqua a Presomaso un recó de l'alta muntanya italiana, on una abnegada deixeblla seva assisteix pacient a l'escolament pulmonar de la pròpia vida. Per obra i gràcia de qui es recorda de visitar els malalts, aquells tuberculosos isolats del món en un sanatori, barataren el dia de Nadal la melancolia de consuetud per una alegria franca i oberta : menjars exquisits, festes de barri, lluminàries, música — a tot proveí aquell noble cor, que tant sap d'estimar el desvalgut (infant o malalt). Així celebrava en el dia de l'amor de Déu, amb els humils arreconats, les darreres brillants victòries en la seva magnànima defensa dels menuts inconsiderats.

Seguidament, donant per acabada la treva, Maria Montessori

INFORMACIÓ

ha reprès la conquesta d'Anglaterra. Havia quedat en deute d'un tomb provincial conferencier, que ha començat a realitzar, el dia 9 de gener, per Liverpool. El *Times*, que extracta aquesta primera conferència, consigna que la inauguració del tomb ha constituït un gran succés. Ella congregà, ultra els professionals, les més distingides personalitats locals.

Veu's aquí un fragment interessant, tret de l'extracte que fa el *Liverpool Post*:

«Voldria parlar breument, — digué la Dra. Montessori, — del paper que el nen petit ha tingut en la revelació de la part fonamental que la concentració del pensament ha de jugar en la construcció de la personalitat. Ella havia trobat que sota certes condicions, el nen petit, amb tanta d'absorció fixava la seva atenció en una tasca, que el seu plaer i interès en ella engrandia i enriquia subseqüentment tot el seu ésser. El nen que així s'havia concentrat no sentia cap mena de fatiga; al contrari, el resultat es manifestava en un major estímul i afició. I el nen que havia après a concentrar-se en una feina mostrava una millora immediata en la seva disposició i habilitat. L'experiència li havia ensenyat a ella que l'ésser desorganitzat pertany a una classe de vida a part de l'ésser l'organització del qual havia començat.

«Què hi ha, hom preguntaria, que pogués substituir aquesta organització en l'educació de la mainada? Ella donà exemple, primer, del mètode de la coerció: Fes això, no facis allò...; del de la persuasió: Vols fer això, no fer allò...; del de l'apel·lació sentimental: Sí m'estimes fes això, no facis allò... Tots tres mètodes són, en realitat, un mateix mètode. Són la temptativa de l'adult d'imprimir la pròpia personalitat en l'ànima del nen, d'obtenir que el copiï. Mes, cap de nosaltres pot mai esperar d'ésser el creador d'una altra ànima. Només podríem ésser els tirans d'una altra ànima. I si no volem ésser-ne, de tirans, cal que ens cenyim d'humilitat per esdevenir com els que serveixen. El mestre com a escultor, ha de desaparèixer; el mestre com a cina humil, s'ha d'enlairar.»

D'un comentarista en *The Liverpool Courier*: «Apassionadament, a voltes irònica, amb un dit aixecat ran de son llavi contret, Maria Montessori predica l'evangeli de l'educació de l'infant que li ha donat universal renom — d'aquest delicat i pacient atendre el des-

enrotllament d'una ànima aponcellada que representa la clau de sa doctrina. Ella nomenà els mestres, llargament representats en l'atapeïda audiència «custodis d'ànimes». Heu de treballar de tal faisó, els digué, «que la sagrada flama no s'extingeixi mai dins l'ànima de cada infant, del qual la creixença i l'ambient seran cosa simple, ordenada i bella».

En l'àpat de la Casa de la Ciutat, el lord batlle de Liverpool féu una acurada exposició dels principis i els procediments montessorians, demostrant-ne un estudi aprofundit, i acabà dient que, ça com lla, era la dona la que més devia saber del nen petit. Una senyora, en el seu brindis, regracià la doctora per haver-los esvaït les idees errònies que tenien del seu sistema. El vice-canceller expressà «la satisfacció de tothom en tenir l'oportunitat de conèixer a qui havia mogut tant d'enrenou en el món de l'educació i que, si no havia inaugurat una nova era, els havia donat causa de pensar furiosament».

La pròxima conferència està fixada per a Manchester. La noble estela que va deixant a l'Anglaterra la Dra. Montessori és fàcilment reconeguda, ampla i lluminosa, en les revistes pedagògiques que d'allí ens arriben en les pàgines de les quals les noves doctrines pedagògiques són abundantament escatides, comparades, atacades i enlairades sota els més diversos punts de mira i des dels més variants indrets.

Sembla que la Dra. Montessori haurà tornat a Barcelona els darrers dies de gener.

MARIA MONTESSORI A MANCHESTER. — Seguint a Liverpool, Manchester la industrial va honorar al seu torn la doctora Montessori, quan aquesta eminent protagonista de la incipient ciència pedagògica es va dignar visitar-la la primera desena de gener.

Segons el *Daily Dispatch*, algunes de les coses revelades per un estudi minuciós del nen foren esmentades per la Dra. Maria Montessori a la recepció del Manchester College of Technology, donada per Sir Edward i Lady Donner, sota la presidència del Lord Batlle, a les Societats Educacionals Associades de Manchester i el seu districte.

La Dra. Montessori digué que hom havia ara descobert que el nen no és un ésser desobedient i desordenat que necessita estricta

disciplina per fer-lo esdevenir com nosaltres. El nen se'ns ha re-
velat millor que nosaltres.

«El nen se'ns ha mostrat un ésser superior, que estima els sub-
jectes profunds, i que és capaç d'una concentració de pensament
que ens recorda l'home de geni, sense interès en coses materials
com és ara premis i moixaines.

«El nen està resolent el problema del treball d'una ben simple
faisó. Del nen podem aprendre la necessitat d'un treball continu,
no com a mitjà de guanyar-nos la vida, sinó com a necessitat de la
vida. Quan aquesta lliçó haurà estat apresada, aleshores tota la hu-
manitat dalejarà per treballar, així com ara tots els homes glateixen
per respirar bon aire.»

La conferència important tingué lloc, una nit, a la Llotja del
Comerç Lliure de Manchester, davant d'una gran audiència. Ve
ressenyada extensament al *The Manchester Guardian*, el qual periòdic
publica també una fotografia de la visita feta per l'hoste il·lustre al
Dispensari i Gota de Llet de Greengate per a infants esguerrats. Pro-
jectem-ne aquí un reflex.

«La paraula «llibertat», digué l'oradora, sona en el nostre temps,
amb més vigoria que mai. Apar que ens domini a tots. Hom podria
anomenar-la la possibilitat de cada vida d'assolir la seva meta; re-
presenta el triomf de la vida, la victòria damunt tots els obstacles, i
en la vida humana significa, per sobre de tot, un triomf espiritual.
En aquest sentit hom pot dir que la llibertat porta la salut de l'ànima;
i com sigui que en fisiologia la manera d'ésser dels cossos més com-
plexos ha estat aclarida per la manera d'ésser dels cossos més senzills,
paral·lelament és molt probable que en aquest altre camp el nen ens
alligoni.» Digué que si les seves observacions del nen eren d'alguna
vàlua, ho eren com a detalls que llençaven llum damunt la creixença
psíquica de la humanitat.

A continuació, amb aquella claredat i amb aquella íntima con-
vicció que en ella constitueixen característiques genials, la Dra. Mon-
tessori exposà la seva bella i fructosa doctrina de la natural con-
centració espiritual del nen en les activitats sensorials i motrius com
a camí de la interior organització.

«Cadascú, per tal de fer-se fort, s'ha de formar. Amb aquesta
sola observació tenim ja una nova manera d'educació. El problema

és afranquir l'esperit del nen per desenrotllar-se ell mateix. El mestre esdevé un servent que ha de servir l'ànima divina que s'està desenrotllant. Si el fonamental d'aquest desenrotllament rau en la concentració, preparem els mitjans per tal que aquesta concentració pugui tenir lloc. La primera cosa que ens cal fer és preparar aquest ambient que ha d'ajudar la seva creixença i desenrotllament. Així trobem que l'ambient simple, ordenat i bell és el que és útil i coadjuvant al nen — simple, per tal com el nen fàcilment pot comprendre'l; ordenat, perquè res de constructiu i bo no pot eixir del caos; i bell, per tal com atreu el nen. El nen pot ésser ajudat a assolir aquest estadi de concentració amb alguns exercicis que deuen ésser portats a l'atenció dels educadors, i els quals, boi exigint un esforç mental ben xic, endeguen les energies i menen a la concentració.

«Els anomeno exercicis de vida pràctica perquè són aquells que mirem que facin per nosaltres els criats (Rialles): l'exercici de tenir cura de les nostres coses, de mantenir la casa neta, de desempolsar, d'escombrar, de parar la taula, de netejar els plats, etcètera. Si volguéssim esdevenir tan gelosos de la nostra salut psíquica com ho som de la física, en comptes de fer gimnàstica sueca de bon matí probablement començaríem per fer neteja de la nostra cambra.» (Rialles.) La Dra. Montessori parlà d'alguns dels mitjans que ella suggereix per atreure l'atenció del nen — familiarització amb objectes que representen una síntesi de les coses que el nen veu a l'envolt, colors, formes, dimensions, sons, etc. — i de llurs efectes en la ment que creix.

LA CASA DE L'ARDIACA, ARXIU DE LA CIUTAT. — L'Ajuntament de Barcelona ha acordat, a proposta de la Comissió de Cultura, l'adquisició de la Casa de l'Ardiaca per instal·lar-hi, amb els honors que li pertoca, l'Arxiu Històric de la ciutat.

PREMIS MUSICALS : EUSEBI PATXOT I LLAGOSTERA. CONCURS 1.er : ANY 1919. — *Fundació.* — N'Eusebi Patxot i Llagostera, pianista empordanès, natural de Sant Feliu de Guíxols, morí en aquella ciutat el 12 de juny de 1893, a l'edat de quaranta set anys.

INFORMACIÓ

I el seu fill, En Rafel Patxot i Jubert, volent honorar pietosament i escaient la memòria del seu difunt pare, ha instituït una fundació amb l'objecte de repartir premis a obres musicals, mitjançant concursos, que seran convocats el dia primer de desembre de cada any.

L'Orfeó Català de Barcelona, associant-se als desigs d'En Rafel Patxot i Jubert, i en compliment de l'honrosa comanda d'administrar la Fundació susdita, endreça als compositors catalans el present *Cartell* : I. Premi de 1,000 pessetes a les quatre millors sardanes per a cobla empordanesa d'onze instruments. Cada partitura anirà acompanyada de reducció per a piano. A cada una de les sardanes premiades li correspondrà una quarta part del premi, o siguin 250 pessetes, entenent-se així que el Jurat podrà adjudicar el premi sencer a un sol recull de quatre sardanes, repartir-lo entre sardanes de diferents reculls o adjudicar la part corresponent a sardanes que s'hagin presentat soltes.

II. Premi de 1,000 pessetes a les quatre millors gloses de cançons o ballets populars catalans per a cobla empordanesa d'onze instruments, pròpies per ésser executades en les festes populars (concert, serenata, etc.). Cada partitura anirà acompanyada de reducció a piano. A cada una de les gloses premiades li correspondrà una quarta part, del premi, i el Jurat procedirà a l'adjudicació en les condicions determinades en el premi anterior.

Els compositors que concorrin al present Concurs han d'ésser fills de terres de llengua catalana (Catalunya, Balears, València, Rosselló, etc.), o han de tenir, almenys, *deu anys* de residència en alguna de les contrades on es parla la llengua nostra. L'Orfeó Català podrà exigir dels autors premiats la documentació necessària per justificar aquesta condició.

Les composicions no hauran d'ésser escrites de mà dels mateixos autors, sinó de copista, procurant en elles la major claredat.

En publicar-se alguna de les composicions premiades serà obligatori estampar, en el lloc més escaient, que l'obra ha estat premiada en els Concursos Eusebi Patxot i Llagostera, havent així mateix de precisar l'any corresponent.

En Rafel Patxot i Jubert es reserva el dret de publicar aquelles composicions premiades que bé li sembli, retenint del producte de

llur venda les despeses de publicació i deixant a benefici dels autors els rendiments successius.

L'Orfeó Català es reserva el dret de fer executar, sempre que vulgui, les composicions premiades, els manuscrits de les quals passaran a formar part del seu Arxiu-Biblioteca i en cap cas podran sortir-ne. Si l'autor d'alguna de les obres premiades en desitja còpia, l'Orfeó Català la farà treure, essent-ne la despesa a càrrec de l'autor.

La propietat de les obres premiades queda a favor de llurs autors.

Ès potestatiu del Jurat el deixar d'adjudicar els premis, en tot o en part, per raó del magre valer de les obres presentades.

Les composicions, que hauran d'ésser rigorosament inèdites, es trametran a l'Orfeó Català (carrer Alt de Sant Pere, 13), a nom de Joan Salvat, secretari de la Fundació Eusebi Patxot i Llagostera, i cada una d'elles portarà un lema.

Terme d'admissió : Fins per tot el dia 31 d'agost de 1920.

El veredicté del Jurat es farà públic el dia primer de 1921.

Per conèixer els autors premiats quan es publiqui [el veredicté del Jurat, aquest demanarà la tramesa d'uns quants compassos de la composició premiada, acompanyats del nom i residència del guanyador del premi. Els autors premiats seran degudament convocats a recollir els premis en una data compresa dintre dels tres mesos següents a la publicació del veredicté. Els compositors que, en circumstàncies normals i havent estat convocats per tres vegades, no es presentin a recollir els premis dintre els tres mesos assenyalats, s'entendrà que renunciïn llurs drets.

Les obres no premiades es retornaran a llurs autors durant els tres mesos següents a la publicació del veredicté, mitjançant la presentació del lema i els sis primers compassos. Les que no es retirin durant el dit termini, l'Orfeó Català es desenten del compromís de guardar-les.

Formen el Jurat els mestres següents:

Antoni Nicolau (designat per l'Escola Municipal de Música de Barcelona). — Lluís Millet (designat per l'Orfeó Català). — Marian Vinyas i Vinyas (designat per En Rafel Patxot i Jubert).

Barcelona, 1.er de desembre de 1919. — Joaquim Cabot, president de l'Orfeó Català; Pasqual Boada, secretari de l'Orfeó Català.

CONFERÈNCIA D'IVON L'ESCOPI. — El mes de novembre i davant nombrosa i escollida concurrència, donà Ivon l'Escop, a la Joventut Catòlica, una brillant conferència sobre *La formació integral del jovent*. L'orador es va estendre en una sèrie de ben trenades i completes consideracions sobre els punts fonamentals per al reviscolament i progressió de la societat en general i de les terres catalanes.

CONFERÈNCIA D'EUGENI D'ORS. — La Residència d'Estudiants de Madrid acaba de publicar, amb la cura i pulcritud amb què sol fer-ho, la lectura que N'Eugeni d'Ors donà darrerament en aquell centre docent, sobre el tema : *Grandeza y Servidumbre de la Inteligencia*.

L'esmentada lectura o conferència conté el sumari següent:

- «I. Honor. — Grandeza y servidumbre.
- II. El tipo del sabio. — Un profesional de la meditación. — Algo más exquisito aún.
- III. El sofista. — Abelardo. — Rubens. — Addison. — Johnson. — La prueba suprema...
- IV. Los frutos de la inteligencia industrializada. — Habla la revolución.
- V. Sed de totalidad. — La inteligencia, función de totalidad.
- VI. Hacia la nueva servidumbre.»

LES UNIVERSITATS DELS ESTATS UNITS. — A últims de novembre tingué lloc la primera conferència del curs sobre *Les Universitats i Escoles d'Enginyers dels Estats Units del Nord-Amèrica*, que el Dr. C. Lana Sarrate donà a la Universitat Lliterària.

El senyor president de l'Acadèmia de Ciències, Dr. Alcobé, féu la presentació del conferenciant. Aquest, després de dedicar paraules d'agraïment a les del Dr. Alcobé, començà de seguida a exposar el tema *Caràcters generals i organització econòmica de les Universitats i Escoles d'Enginyers dels Estats Units del Nord-Amèrica*.

En primer lloc tractà el Sr. Lana Sarrate de les característiques de les dues classes d'Universitats nord-americanes : independents i oficials. Diu que les de més anomenada figuren entre les prime-

res (Harvard, Yale, Colúmbia, Massachusetts Institute of Technology, etc.).

Després, cità xifres de pressupostos universitaris. Harvard gasta anualment uns 12 milions de pessetes.

Parlà després de la filantropia americana, citant entre diversos exemples, el del rei de l'acer, Andreu Carnegie, el qual donà durant la seva vida uns 1,000 milions de pessetes (200 milions de dòlars) per fomentar l'ensenyament.

S'ocupà, el conferenciant, dels consells d'administració de les Universitats, molt semblants als d'una societat industrial, fent ressaltar la participació en ells dels ex-alumnes dels respectius centres d'ensenyament.

En el transcurs de la conferència es projectaren moltíssimes diapositives.

El dia següent tingué lloc la segona conferència, en la qual el disertant considerà les Universitats dels Estats Units del Nord-Amèrica des del punt de mira didàctic.

Començà donant una lleugera idea de l'ensenyament elemental i secundari, i exposà els requisits per ingressar en els Centres d'ensenyament superior. Amb nombroses projeccions, el Sr. Lana Sarrate féu sentir a l'atent auditori la vàlua dels elements culturals d'aquell país. Les magnífiques biblioteques, els ben dotats laboratoris, l'exuberància de maquinària i útils de treball, arrencaven frases d'admiració als oients. Féu la descripció detallada dels ensenyaments de l'Escola d'Enginyers de Boston (Massachusetts Institute of Technology), considerada avui com la millor equipada del món, en la qual estigué el conferenciant dos anys.

Féu notar que les vacances universitàries es redueixen a deu dies per Nadal, una setmana per la Pasqua i quatre dies en la resta dels nou mesos de curs que corresponen a altres quatre festes nacionals, dient que les vagues escolars no solament no existeixen, sinó que no es conceben. Demés, el dia acadèmic dura de les vuit del matí a les cinc de la tarda, amb una hora d'interval per dinar, resultant de tot això que la labor realitzada és molt intensa.

L'últim tema que tractà el conferenciant, fou : *La vida social de l'estudiant universitari nord-americà*. Començà el Sr. Lana Sarrate fent notar la perfecció amb què estan organitzats els estudiants

dels Estats Units, precisament quan deixen d'ésser-ho, és a dir, en acabar els seus estudis, sobre la unió dels quals està basat en bona part l'engrandiment respectiu de cada Universitat. Féu notar que l'educació física, en aquells centres superiors d'ensenyament, és un factor quasi tan important com l'educació sistemàtica intel·lectual, fins al punt que els partits interuniversitaris de futbol que decideixen el campionat escolar interessin tota la nació.

Dividí les manifestacions socials en quatre classes: atlètiques, de fraternització, professionals i artístiques. Mitjançant magnífiques projeccions, l'auditori, que omplia per complet l'aula de Física, pogué donar-se perfecte compte de la importància que les Universitats americanes donen a aquest aspecte de la formació de l'estudiant.

Parlà dels edificis dormitoris per a estudiants, de les sales menjadors, dels gimnasos i camps atlètics (un d'ells, el de la Universitat de Yale, capaç per a 68,000 espectadors) de les societats estudiantils que cultiven el cant, la música, etc.

La vida de l'estudiant és plena de delícies de la joventut, les quals l'estimulen per fer-se un home apte en tots els aspectes. Tanta perfecció assoleix l'estudiant, que és el tipus ideal de la societat americana. Els estudiants no són d'una classe: són de totes les classes socials, pobres i rics, i tots fraternitzen igual. El pobre treballa de cirabotes, de fregaplats, etc., a canvi de la manutenció, i aquell individu mancat de recursos no sofreix cap diferència al costat dels altres estudiants.

Havent acabat la part descriptiva de la conferència, el Sr. Lana féu unes petites conclusions finals. Digué que no pretenia donar consells, però sí assenyalar alguns dels defectes capitals de les Universitats espanyoles. Afegí que tenen els mateixos defectes de les franceses, perquè hi són calcades: per tant, com els espanyols, fins ara hem aplicat tots els sistemes del país veí. Les nostres Universitats — deia — són centralistes, i el centralisme és contraproductiu per a elles. Sortosament en aquest sentit poden canviar, mercès al projecte d'autonomia que hi ha pendent. Digué el Sr. Lana que les Universitats espanyoles no tenen personalitat i que representen sols una classe social, quan haurien d'ésser expressió de tots els estaments. Trobà també que hi ha excessives Universitats,

assenyalant com innecessàries les de Múrcia i Granada, tenint en compte la proximitat, de les de València i Càdiz, respectivament.

Referint-se al professorat, digué que els professors viuen en el seu laboratori com en el temps feudal; no es comuniquen entre ells. Els alumnes són joves sense ideals, sense bon humor, que fan vagues cada any per no assistir a classe i que segueixen els estudis únicament per obtenir el títol oficial, sia com sia.

La resolució d'aquest problema — afegí — no és tasca d'un home; és qüestió de moralitat. No és just esperar una regeneració mentre la meitat de la població del país sigui analfabeta. Com deia un professor francès, seria una paradoxa canviar la tònica de la Universitat, no canviant la situació instructiva del país.

L'estudiant dels Estats Units entra al món quan comença els estudis. No coneix els vicis del joc i de les dones. Està ple d'optimisme : va a vèncer. L'estudiant d'aquí entra a la Universitat sense base interior, es converteix en un gandul de carrer, va en cases de dispeses i es cria individualista.

Per remeiar un xic els mals, caldria organitzar agrupacions escolars que tinguessin l'ajuda de tothom i que marquessin el programa dels Estats Units. Però els que han de fundar aquestes agrupacions són els que ja han sortit de les Universitats. Aquestes agrupacions podrien curar de tenir llocs d'habitació, atletisme, biblioteques, per procurar almenys que, si no sortissin savis, sortissin homes; els homes superiors triomfen; en canvi, els homes mediocres necessiten ajuda. Creant homes superiors és com s'han enlairaat Alemanya i els Estats Units.

El conferenciant fou objecte d'una grandiosa ovació per la nombrosa concurrència, que quedà encisada de la conferència.

PER L'ESCOLA NORMAL CATALANA. — El Consell directiu de la Protectora ha dirigit raonades sol·licituds a la Mancomunitat de Catalunya i a l'Ajuntament de Barcelona, acompanyant-li el *Projecte de curs complementari als de les Normals de l'Estat*, que ha elaborat la seva Comissió tècnica, sobre la base del treball, premiat temps enrera en el primer Concurs República Argentina, del malaguanyat pedagog En Joan Palau i Vera.

En les dites sol·licituds es fa constar, no obstant, que l'Asso-

ciació estimaria més convenient crear una Escola Normal Catalana completa, creada a la moderna, els alumnes de la qual podrien utilitzar-ne els ensenyaments sense perjudici d'obtenir els títols oficials en les Normals de l'Estat; havent-se de limitar a la concreció del referit projecte parcial, per si les corporacions a què es dirigeix veiesin obstacles d'ordre econòmic en el plantejament de l'Escola total.

La Protectora indica respectuosament a les dues esmentades corporacions la conveniència d'una Comissió mixta per a l'estudi i ponència definitiva d'un projecte endreçat a la realització de tan transcendental problema, oferint-se, en el que cregui convenient, a facilitar-ne una prompta solució que es fa cada dia més imprescindiblement necessària.

CONFERÈNCIA D'EN MANUEL REVENTÓS A TERRASSA. — Davant d'un auditori tan selecte com nombrós, En Manuel Reventós donà, dies enrera, a la Joventut Nacionalista, de Terrassa, una conferència sobre el tema *La transformació econòmica produïda per la guerra.*

Vivíem, digué, fins al moment d'esclatar la guerra, en un sistema econòmic fundat en dues nocions: la propietat privada, i la lliure concurrència, enllaçades per una tercera: el canvi. La propietat individual privada és un concepte jurídic heretat de Roma, i que la nova Europa, construïda sobre les runes de l'imperi, es resistí molt de temps a acceptar.

Si el concepte de propietat privada no ha estat realitzat més que molt modernament, el de llibertat és novíssim.

El triomf de llibertat fou imposat per un fet: el maquinisme. Els descobriments tècnics, singularment en la indústria tèxtil i la màquina de vapor, produïren concentracions enormes d'energies i augments de productivitat, enfront dels quals, els privilegis gremials representaven «un pes mort i una injustícia social».

El conferenciant explica, detingudament, com s'és operat el triomf del sistema liberal fundat en la propietat, la llibertat i el canvi.

Tot seguit assenyala la influència del sistema d'Adam Smith, en l'ordre internacional.

Passa a exposar En Reventós el procés de la política proteccionista.

En l'ordre internacional la intervenció de l'Estat ha estat constant. Només l'Anglaterra ha adoptat el sistema liberal.

Observa com l'augment de despeses militars allunya novament els homes del sistema liberal.

La lliure concurrència i la propietat privada eren les bases del món econòmic abans de la guerra. Posades al servei de l'instint adquisitiu individual, han produït béns immensos, fent créixer la riquesa humana. Però deixades a si mateixes s'han revelat no exemptes de dany.

Passa l'orador a examinar els dos aspectes capitals de l'economia de la guerra.

Estudia, detalladament l'interès que presenta el problema dels proveïments a Alemanya.

Exposa com l'isolament econòmic ha produït dificultats de consum per manca de matèries primes, de racionament i substitutius, i, finalment, l'alteració de l'ordre de producció establert, convertint la seva organització i el seu refinament, en incertitud i improvisació.

El conferenciant exposa un estat comparatiu del deute de la pre-guerra i de la post-guerra, dels països aliats i dels centrals.

Passa a comentar els impostos de guerra, detenint-se a explicar el cas típic de l'impost sobre els beneficis, establert a Alemanya.

Parla del cas de Rússia i detalla el procés de la seva revolució.

I quines conseqüències ha dut, doncs, la guerra?

Destrucció de riquesa, alteració en la participació de la riquesa — més rics i més pobres, — l'Estat xuclant més diners allí on n'hi ha menys, i la revolució que amenaça.

En aquesta lluita corren perill els valors de cultura i de moral de què és portadora la vostra classe, la meua classe, la classe mitjana. Cal evitar la proletarització del món. Com? Això és la tasca del polític. Si jo ho sabés, no em tindria per menys que per un geni constructor de Societats, per un Cèsar o un Napoleó.

Ja farem prou si ens donem compte del problema. I si enfortits amb aquesta consideració, sabem ésser fidels a l'ideal de justícia i harmonia que, enterbolit ara per les angúnies i violències de la lluita, serà norma eterna, avui i demà, dels millors entre els homes.

En Manuel Reventós fou aplaudit i felicitat per la seva brillant dissertació.

NOSTRA PARLA. — Aquesta Agrupació, ultra els diversos cursets d'escriptura i ortografia catalanes, es proposa organitzar un curs especial per a persones no catalanes, donant així facilitats als no catalans que han demostrat desigs d'aprendre el nostre idioma.

Els que vulguin assistir a l'esmentat curs poden matricular-se de set a vuit del vespre, en la secretaria de Nostra Parla (Boters, 16).

CONFERÈNCIES DE M. CAVALIER. — A l'Acadèmia de Ciències, M. Cavalier, rector de la Universitat de Tolosa, va donar la seva anunciada conferència sobre *L'enseignement technique en France*. El president de la corporació N'Eduard Alcobé va presentar el conferenciant, fent un complert elogi de la seva personalitat científica; després, en francès, va dirigir frases de salutació i reconeixement a M. Cavalier, per la deferència d'haver volgut enaltir amb la seva autoritzada paraula el prestigi de la càtedra de l'Acadèmia.

M. Cavalier va començar la seva dissertació agraint al Dr. Alcobé els encomiàstics conceptes que li tributà, i a la Reial Acadèmia l'hospitalitat que li atorgava cedint-li un lloc tantes vegades ocupat per eminències científiques.

Entrant en matèria, el conferenciant historià breument la Universitat francesa en general, prenent com a punt de partida l'antiguitat de la de Tolosa, la fundació de la qual es remunta al segle XII; esmentà la desaparició universitària durant el període de la revolució, per ressorgir novament sota el primer imperi amb la modalitat usualment anomenada «napoleònica». Sota aquest règim, decau amb rapidesa la institució universitària, fins que, atorgada novament la personalitat a les disperses Facultats, s'originen les actuals Universitats, les quals, amb llur autònoma organització, han pogut desenrotllar lliurement, i sense obstacles burocràtics, llurs peculiars activitats en consonància amb l'esperit i necessitats de la regió en què cada Universitat es troba situada. Així crearen les diverses escoles tècniques que han prestat a la França els més preats beneficis, sobretot durant els anys de l'última guerra.

Continuà M. Cavalier explicant les relacions entre les clàssiques Facultats i les esmentades escoles, la manera com aquestes desenrotllen llur comesa, i les variades i més notables especialitzacions

a què donen lloc, tot el qual ve sintetitzant en un conjunt d'enginyers i professionals tècnics d'inestimable vàlua per a la prosperitat de la pàtria i progrés de la humanitat.

Acabà tan interessant dissertació amb una crida als elements científics de Barcelona, perquè, prestant-se a mútues visites, cada dia s'estrenyin més els vincles que han de perdurar entre dues nacions germanes i veïnes.

El dia 11 de febrer, en el recinte de la nostra Universitat Industrial, i en el clos de l'Institut de Química Aplicada, donà, el mateix professor, una conferència sobre *El problema del nitrogen*.

A l'hora anunciada per a la conferència, la gran aula de l'Institut de Química Aplicada es veia plena : Mr. Emile Roy, vice-cònsol de França, en representació del cònsol; els professors de l'Institut, Srs. Tallada, Balaguer, Riera, Gallard, Estrada, Riquelme, Pons, Giusiana, Espasa, Terradas, Casas, Klaumburg; els recentment promoguts directors d'indústries químiques, Srta. Concepció Ferran, Fornor, C. Pujol; el Sr. Vallès Ribó, pel Col·legi de Farmacèutics; el Sr. Valier, director del Gas Lebon; Mlle. Valerie; Dr. Alcobé, president de l'Acadèmia de Ciències; Mr. Triana, vice-president de l'Alliance Française; Alexandre Galí, Dr. Turró, Campalans, Oliveras, Pau Vila, Olano, de la Societat Anònima Cros; Germans de les Escoles Cristianes de la Bonanova, amb una nodrida comissió d'alumnes; els Srs. Ferran i Gil Camporro, per l'Escola d'Enginyers; els Srs. Utrillo i Isamat i un grup de senyorettes i alumnes dels Estudis Normals de la Universitat Industrial, el director de l'Escola de Vilanova, una representació de l'Escola d'Infermeres, i força alumnes.

Cal esmentar també la presència del professor Merimée i de vint alumnes de la Universitat de Toulouse que acompanyaven el rector del dit establiment.

Presidí l'acte el diputat de Catalunya Sr. Vidal de Llobatera.

El Dr. Agell féu en breus paraules la presentació del conferenciant, que, en realitat — digué — no necessitava presentació, car el seu nom era ben conegut arreu.

És amb especial satisfacció, afegí, que avui ens veiem honorats amb la presència de M. Cavalier, les paraules del qual han d'ésser

per als nostres alumnes una lliçó inesborrable i una deu fecunda de bones inspiracions.

A continuació agraf a l'il·lustre professor la seva generositat en acompanyar-nos en la tasca de cada dia.

El Dr. Cavalier començà de parlar en mig d'una atenció profunda. Mostrà una gran complaença davant l'espectacle esponerós de Barcelona, síntesi de la Catalunya que es retroba a si mateixa. Digué que coneixia de referències, de molt bones referències, l'obra de cultura que realitza la Diputació de Barcelona i la Mancomunitat de Catalunya, però que havia de confessar que la realitat de les coses havia superat de molt el que ell se n'havia imaginat.

Feta aquesta gentil introducció, l'eminent doctor entrà de ple en la matèria de la seva conversa.

Explicà en lluminosa síntesi els processos naturals de la transformació de l'azot : de l'estat orgànic vivent, en individus de qualsevulla espècie, vegetal o animal, a un estat lliure, com l'amoníac; de l'amoníac a l'àcid nítric; fins que torna a ésser reincorporat en espècie vivent vegetal o animal.

A partir d'aquest moment, la conferència del dissertant entrà en ple terreny científic i tècnic, amb un joc meravellós de fórmules que és impossible d'extractar.

Brollaven les fórmules a la pissarra, demostratives del que anava dient, en procés lògic i matemàtic, amb aquella precisió fina dels problemes que cristal·litzen en fets radiants. Amb això l'interès de la compacta concurrència creixia intensament.

Explicà els tres procediments per a l'obtenció de productes nitrats, traient-los del dipòsit inexhaurible de l'azot de les capes atmosfèriques, tota vegada que els jaciments naturals, per exemple els de Xile, que alimenten la fabricació universal d'aquells productes, pot venir dia — i qui sap si és pròxim — que s'acabi.

Acabà dient que així com avui era un grup d'estudiants de França el que havia vingut a casa nostra, en intercanvi germanívol, esperava que ben aviat seria un grup d'estudiants de Catalunya, de l'Institut de Química Aplicada, singularment, sota els auspicis del director En Josep Agell, que anés a França per refermar els llaços germanívols de les dues pàtries glorioses.

Un aplaudiment unànimе i afectuós coronà les paraules del conferenciant.

El Rector de la Universitat de Toulouse fou obsequiat, després, amb un dinar íntim, al qual assistia també el President, Sr. Puig i Cadafalch.

A L'ACADÈMIA DE BONES LLETRES. — En les dues últimes sessions que ella celebrà, l'acadèmic Dr. D. Josep M. Roca, donà lectura de la transcripció d'un manuscrit de l'any 1417, l'original del qual es conserva a la Casa de Convalescència, que conté les *Ordinacions de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona*. És tracta d'un document interessantíssim que revela, ultra la minuciosa cura que els consellers i canonges posaven en l'administració del nosocomi a ells confiada, una sèrie de costums desaparegudes, així de caràcter administratiu com de caràcter tècnic, i una riquesa lexicogràfica digna d'ésser aprofitada pels literats catalans.

CONFERÈNCIA JULES ROMAINS. — El dia 14 de novembre va tenir lloc, a la sala d'actes de l'Ateneu Barcelonès, l'anunciada conferència del poeta francès M. Jules Romain, parlant del sentiment poètic de la vida.

Havia acudit a escoltar-lo molta gent, veient-s'hi el més granat de l'intel·lectualisme català, poetes, escriptors i artistes, desitjosos de conèixer les concepcions poètiques del dissertant. També hi havia escollits membres de la colònia francesa.

M. Jules Romain va anar pronunciant entonadament i amb variat matís de veu la seva conferència, vindicant per a la poesia un sentit d'evasió, però no d'evasió fora d'aquest món real, de les coses que omplen i volten la nostra vida, sinó d'evasió cap a dintre de la nostra quotidianitat, per descobrir-ne les espècies vives, fugint del rutinariisme que ens fa semblar mortes les coses que toquem usualment.

Per fi va llegir diferents poemes d'alguns autors francesos i dos de propis, sobre tema *Marsella*, essent afectuosament aplaudit.

CONFERÈNCIA DEL DR. PROUBASTA. — En l'última sessió celebrada a l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de

Catalunya, l'esmentat senyor va tractar de *Les presentacions trans-
verses descuidades*, fent veure l'endarreriment en què es troba l'obs-
tetrícia quant aquest punt, i relatà els avenços que últimament
hom ha assolit. Intervingueren en la discussió els Drs. G. Ribas i
Ribas i R. Degollada.

CONFERÈNCIA DEL CANONGE CARDÓ. — El dia 14 de
novembre va tenir lloc al Centre Moral Instructiu de Gràcia l'anun-
ciada conferència del Dr. Cardó, que tan gran expectació havia
despertat.

El local del Centre es veia bullir de gent de tots els estaments.

Començà el Dr. Cardó justificant la seva presència en l'acte, i
dient que parlaria d'aquest tema perquè avui la qüestió social ens
interessa a tots.

Parlà dels inicis del problema social; i digué que son principi
rau en un idil·li; aquest idil·li el cantava En Rousseau tot dient
que la perversió de l'home venia del contacte amb la societat. Ell
proclamà el retorn a la natura lliure. Això que feia en un idil·li
poètic Rousseau, els governants ho anaven posant a la pràctica.
Venia després la proclamació de la llibertat econòmica absoluta,
deixant a l'individu humà que fes el camí que volgués. El món dels
negocis quedava a part, amb una manca de limitació per tota base
i el liberalisme econòmic s'escampava per tot el món, portant la
concentració de la riquesa en poques mans, engendrant un movi-
ment de concurrència i de competència, en els quals el treballador
sucumbia fatalment. Tot allò de la llibertat era una il·lusió!

L'amo, davant la competència contrària, es veia obligat a re-
baixar els gèneres; els treballadors veien minvats llurs jornals, essent
considerats pitjor que no un animal de càrrega, pitjor que no una
màquina.

D'aquí ve que l'obrer començà de seguir un procés de trista
decepció i de desesperança. L'obrer es troba totalment indefens,
lliurat a la voracitat d'un capitalisme que no vol reconèixer fronteres.
L'obrer es veu llençat a la misèria, sense poder atendre honestament
la seva subsistència, sense poder constituir família.

L'obrer, anant seguint per aquest camí, arriba a extrems lamen-
tables, però comprensibles. L'obrer, per aquest camí, nega ja la

Pàtria; perquè la Pàtria externament està vinculada i representada en un Estat; i com que aquest Estat serveix de protector omnímode del capitalisme, per això l'obrer renega de l'Estat i renega de la Pàtria.

Cosa semblant passa amb la Religió. Podeu comptar si nosaltres hem de lamentar-ho!; però hem de reconèixer que es comprèn que l'obrer que s'ha vist subjugat per tants i tants patrons que feien gran ostentació de religiositat i d'eclésiastisme i obligaven en diumenge a treballar llurs obrers!... És comprèn que els obrers — moltes vegades simplistes — confonguessin la una cosa amb l'altra i s'apartessin també de la Religió, d'allò que és la veritable Religió.

Refereix com el liberalisme econòmic arrossegava en la seva producció les dones i les criatures. Llegeix curioses estadístiques per demostrar la crueltat de les lleis que determinen el treball dels éssers dèbils de la societat.

Ve la gran maquinària i agreuja encara la situació dels obrers, que cada dia van creixent en nombre i en misèria.

Arribats a un moment així, és molt natural, germans, que es produís una reacció. Aquesta reacció serà tan descabellada com vulgueu, tan extremista, o més, que l'acció capitalista; però confessem que era gairebé fatal que vingués.

El liberalisme econòmic proclamava davant la llei la igualtat absoluta, desconeixent municipis, regions, universitats, etc. I aleshores ve el socialisme, i diu: A igualtat absoluta davant la llei, posem també igualtat absoluta en la possessió de béns.

Arribats a aquesta conseqüència, negada la propietat privada, i vinculada tota la propietat únicament en l'Estat, a aquest Estat, els uns volen arribar-hi fent-se amos de la governació del mateix mitjançant les organitzacions polítiques; els altres, desconfiats de la validesa del sufragi, apel·len a l'acció directa.

En aquest punt el Dr. Cardó féu una crítica molt assenyada del socialisme i del comunisme, palesant les inconseqüències i les falles mortals que presenta.

Ens trobem, doncs, davant dues tendències igualment detestables: el liberalisme econòmic i el comunisme. On serà el just medi?

No es pot negar, senyors, que en el comunisme, — amb tot i les seves abominacions — hi ha un fons de justícia. I quan hi ha,

aquesta justícia viva, és debades voler-ho aturar. Treu l'exemple del socialisme a Alemanya, a Itàlia, a Rússia mateix; a Catalunya, en què la crescuda del socialisme es manifesta en èpoques de persecució.

Es refereix a les manifestacions violentes que té el comunisme, planyent-se de les causes que poden haver-les provocat.

Apostrofa eloqüentment amb un «jo pecador» tots els que han contribuït al desgavell social; que tampoc no són els patrons sols, ni els obrers sols, ni els governants sols, sinó que cada u de nosaltres en tenim part de culpa.

Parla de l'obra destructiva del liberalisme, que encara segueix fent estralls, i cita, com a exemple, l'Escola, que és un factor d'anarquia, perquè, senyors, encara hi ha escoles de nens rics i de nens pobres! Els infants, des de petits, ja se'ls separa en dues menes... I això arriba fins al temple, a la casa de Déu, on per als nens rics hi ha còmodes reclinatoris, i per als pobres, alguns trossos de banc miserables, si no han d'estar a peu dret. ¿Com volem que es trobin junts quan siguin grans, si ja de petits els dividíu en dues castes?

Diu que el liberalisme econòmic és ben mort. En la guerra europea hi ha tres grans morts: el liberalisme, l'assimilisme dels Estats, la persecució religiosa.

Pensar avui en el retorn al floriment, com en sos millors temps, del liberalisme econòmic, és un somni, una utopia. Hem de fugir de l'individualisme: tots estem interessats en la producció i en la riquesa del país.

Com a solucions, diu, per anar esvaint aquesta malestrugança social, hi ha la retribució dels salaris. Però el salari no s'ha de concretar a allò precis perquè l'obrer «en tingui prou per viure». El salari ha de respondre a moltes més i més altes necessitats, les quals té dret de satisfer l'home civilitzat.

La participació en els beneficis — diu — pot entrar també en la solució d'aquest cruent problema. Parla de com els obrers podrien entrar en els guanys del negoci de manera que ells veiessin en l'interès de la producció un interès propi.

I, per fi, senyors, cal que ens il·lumini un Esperit de Caritat, parlant en nom d'Aquell que va proclamar — en mig de l'escàndol de tots els fariseus — que tots els homes som germans i per a tots va vessar la seva sang Jesús.

La magistral conferència del canonge Dr. Cardó acabà entremig d'aplaudiments unànims, essent objecte de vivíssims comentaris.

ESCOLA CATALANA D'ART DRAMÀTIC. — PRÒXIMES MANIFESTACIONS PÚBLIQUES. — *Els dos actes anteriors.* — L'Escola Catalana d'Art Dramàtic ha donat ja dues interessants manifestacions públiques de la seva actuació cultural, d'ençà que ha començat el present curs de 1919-1920.

La primera va tenir lloc el dia 5 d'octubre darrer, al Teatre Eldorado, amb la conferència de D. Lluís Nicolau d'Olwer, sobre *El diàleg en la poesia medieval catalana*, que publicarem íntegrament en el pròxim número.

L'altra manifestació cultural s'ha donat recentment al Coliseu Pompeia, amb l'estrena de la comèdia *Les humils violetes*, original de D. Victorià Vives, premiada en el concurs de 1919 que la mateixa Escola va convocar per a autors inèdits.

Fou la primera obra premiada en aquesta sèrie de concursos que ha començat l'Escola per facilitar, en poc o en molt, l'aparició de nous autors de l'escena catalana, així com indicar normes a seguir en la nostra producció dramàtica i per recaptar obres que serveixin per a l'entrenament dels alumnes davant del públic.

Altres conferències i funcions teatrals. — Pel que resta de curs, l'Escola prepara encara uns quants actes públics més, que sens dubte seran d'interès per a tots els amants del teatre a Catalunya i que abraçaran per complet l'activitat de la institució.

Dues conferències de caràcter didàctic s'ajuntaran a la que va iniciar el curs, les quals es donaran a l'esmentat Teatre Eldorado, en diumenges al matí, segurament per allà el mes d'abril vinent.

Una d'aquestes conferències anirà a càrrec d'En Pere Bosch i Gimpera, el qual tractarà de les construccions del teatre grec, amb demostracions gràfiques, que es projectaran damunt la pantalla.

De la segona conferència se n'ha encarregat En Joaquim Pena, el qual ha presenciat la famosa representació del *Misteri de la Passió*, que cada deu anys es dona a Oberammergau, i que coneix a fons els detalls i la significació d'aquesta curiosíssima solemnitat popular; en parlarà extensament els dies en què aproximadament tindrà lloc

en aquell poble de la Baviera, per coincidir aquest any amb un dels que correspon donar aquella representació.

La conferència anirà també il·lustrada amb projeccions.

Segurament al mes de maig hi haurà encara una altra manifestació pública. Segons el veredict del concurs de 1919, a què ens hem referit abans, es va atorgar una menció honorífica a l'obra d'En J. Millàs Raurell, *Les Flames*. En una sessió pública es farà conèixer també aquesta producció, que pertany a un jove escriptor inèdit per a la nostra escena.

La «Gaseta Catalana d'Art Dramàtic». — Ha estat preocupació constant de l'Escola el mitjà de divulgació que havia de resultar adequat per a l'expansió dels treballs didàctics que es produeixen a causa de la seva actuació i d'aquelles altres que expressament ha d'encarregar per al desenrotllament de les seves idees i de les seves orientacions en matèria de teatre.

La primitiva *Gaset Catalana d'Art Dramàtic*, que es va publicar mensualment de l'abril al desembre de 1917, era senzillament un butlletí particular de l'Escola, en el qual es registrava tota la seva actuació pública i privada.

Amb l'intent de posar aquesta publicació més en contacte amb el públic, es va assajar, més tard, la publicació de la mateixa *Gaset* d'acord amb l'Editorial Catalana, S. A. Però es va conèixer, en la realitat, que l'obra característica d'una institució, que té les seves orientacions i el seu especial criteri, no és supeditable al to de generalització que ha de tenir una revista encarada francament vers el públic.

Davant d'això, la fórmula definitiva de l'orgue d'expressió de l'Escola està ja decidit. Consistirà en un volum anual de gros format, en el qual es contindran tots els estudis, discursos, conferències, etc., que durant l'any s'hagin escrit amb motiu dels actes o manifestacions artístiques que hagi organitzat l'Escola, així com aquelles que la direcció encarregui expressament sobre temes determinats. Hi haurà també extenses conferències de tot el que es relacioni amb les evolucions generals del teatre a l'estranger. Al final de cada volum s'insertarà una crònica detallada de la vida de l'Escola en el curs a què es referix.

Altres sessions de teatre. La «Tetralogia de l'Amor». — I com si

aquesta activitat no fos suficient per absorbir els mitjans modestos amb què ha de portar a cap la seva comesa, en mig de totes aquestes interessants manifestacions en prepara encara d'altres que tenen més importància i que segurament assoliran més relleu davant del públic.

En el mes de febrer o de març a tot estirar, es donaran tres solemnes funcions de teatre sota el títol general de *La Tetralogia de l'Amor*.

Parlarem més endavant, amb l'extensió i el deteniment que es mereixen, d'aquestes tres sessions; però ja podem avançar que es posaran en escena, per primera vegada en català, aquestes tres obres cabdals del teatre: *Francesca de Rimini*, tragèdia de Silvi Pellico; *Romeo i Julieta*, la famosa obra de Shakespeare, i *Tristany i Isolda*, el gran drama líric de Wagner, adaptat a l'escena de declamació.

Per a la primera d'aquestes obres s'ha aprofitat la traducció ja publicada de N'Alfons Maseras; el *Romeo i Julieta* ha estat expressament traduït per a l'Escola pel Sr. Morera i Galícia, i la transplançió de *Tristany i Isolda* està feta, també per encàrrec de l'Escola, en versos d'En Lluís Via.

GRUP ESCOLAR «PERE VILA». — Degut a la confusió que hi hagué en el Consistori d'últims d'any, després d'haver-se debatut la qüestió social, gairebé ningú fou sabedor que, tot seguit d'acabar-se aquell debat, es posà novament a discussió el dictamen de la Comissió de Cultura en el qual es proposava la construcció d'un Grup Escolar a la memòria del patrici català Pere Vila i Codina, al solar del Saló de Sant Joan, entre els carrers de Vilanova, Almogàvers i Roger de Flor. En l'esmentada discussió intervingueren el Sr. Callén, de la Comissió de Foment, demanant que el dictamen fos esmenat en el sentit que quedés a criteri dels tècnics que havien de formular el corresponent projecte d'Escola, si era necessari disposar de tot el solar per a les escoles, car, a son juí, aquell solar era excessivament gran per a l'objecte a què se'l destinava. Els Srs. Giralt i Nicolau d'Olwer, de la Comissió de Cultura, demostraren a bastament la improcedència d'aquella limitació, perquè abans de dir si era petit o gran, calia saber què anava a constituir-se, i, per tant, si bé es podia considerar gran aquell solar per a bas-

tir-hi una escola de tipus vell, i on acudíssin mitja dotzena de nois, era inclús petit, malgrat dels 6,000 metres quadrats de cubada que té, per a construir-hi una escola model per a 1,500 alumnes, que han de tenir sales per a classes orals i de treball, sales auxiliars de treballs manuals, de conferències i projeccions, cantina, dutxes, gabinets de física i química, biblioteca, museus, etc., etc.

Aquestes i altres raons foren suficients per a convèncer la majoria del Consistori, que aprovà sense més discussió aquest dictamen. Poden, per tant, tenir la seguretat les entitats del districte II que amb tant d'interès han reclamat l'aprovació d'aquest dictamen, que els nois d'aquell indret que han d'acudir actualment a escoles instal·lades en carrerons que no tenen aire ni sol, a no trigar gaire podran assistir a Escoles com cal.

LA DIADA DE LA LLENGUA CATALANA. — Fou celebrada el dia 4 de gener. Al matí hi hagué sardanes al Palau de Belles Arts, i a la tarda tingué lloc, al Saló de Cent, una sessió solemne que fou presenciada per un públic selecte que, de bona estona abans, omplia completament l'amplíssim local.

En representació de l'alcalde presidí el regidor Sr. Laporta, acompanyat dels Srs. Ventosa i Calvell, Santiago Andreu, Bastardas, Puig i Esteve, Puig i Alfonso, Bofill i Matas, Coll i Rodés, Iglesias (I.), Sala Sitjar i Pons (de l'Acadèmia Pedagògica).

El secretari de Nostra Parla Sr. Civera donà compte de les adhesions rebudes, que eren en gran nombre.

Digué també el secretari, que En Gabriel Alomar no havia pogut venir i havia remès unes quartilles, — que llegí, — en les quals el diputat per Barcelona ponderava el seu amor a la llengua pàtria, especialment ara que les circumstàncies l'han portat a expandir l'espiritualitat catalana en llengua estrangera.

En la gradació infinita de la gama política de Catalunya hi ha un factor comú : l'homenatge a l'idioma patri.

No aconsella l'Alomar deixar de conquerir, com presa de guerra, idiomes estranys que són instruments d'expandiment de la nostra ànima.

«No vos demano — afegia — que deixeu les vostres lluites, ja que d'elles es forma la grandesa mateixa de la ciutat com en un

estadi : vos demano que, per la gràcia de les festes, pacfiques, fraternals com la d'avui, doneu a les lluites el sentit de la grandesa, la percepció de la transcendència històrica de cadascun dels nostres gestos i cadascuna de les nostres paraules.»

Després parlà l'Ignasi Iglesias.

La festa present, digué, és una festa d'esperança i alhora gesta de dol. Avui, en molts indrets de Catalunya, s'homenatja la nostra llengua, però no és sols per amor a ella, sinó també pel sentiment que causa que hi hagi catalans que no l'estimen.

Hi ha qui s'excusa d'escriure en català perquè no n'hi han ensenyat de petit; altres s'excusen perquè creuen que escrivint en castellà s'estendrà més el seu pensament. Tinguen en compte que Castella mai ha agrait que certs escriptors catalans hagin escrit en castellà. Boscan, Milà i Fontanals, Ixart, Feliu i Codina, el mateix Balmes, que escriviren en castellà, són oblidats pels castellans i ningú no els cita. D'En Maragall, que tant va escriure també en castellà, no es citen sinó les poesies catalanes. Els corals castellans d'En Clavé no són cantats en lloc, i ni el mateix *Gloria a España* troba ja ressò.

És que aquests escriptors van fer una sembra amb llavors corcades. Si haguessin sembrat en la nostra terra amb llavors bones, amb la llavor de la pròpia llengua, haurien produït plantes de gran ufanor. Si En Guimerà hagués escrit en castellà, creieu que no hauria recorregut el món triomfalment, com l'ha recorregut amb la *Terra Baixa*.

És una equivocació no vessar l'ànima en l'idioma propi. ¿No diu res, l'exemple dels grans poetes, mossèn Cinto, En Maragall, amb la galanura exquisida i delicada dels seus íntims sentiments, expressats en català? ¿No poden pendre exemple d'ells aquests catalans de les colònies estiuenques que parlen un idioma, no diré castellà, per no ofendre els castellans, sinó un idioma inventat per ells? No s'adonen que fan una obra d'incultura? ¿No veuen llur inferioritat davant de la fonètica pura d'un pastor o d'un pagès que parla en català? ¿No es fixen en el mal que fan a llurs infants, es-trafent-los l'idioma de manera que acaben per no parlar català ni castellà?

Aquests pares, que es poden qualificar de criminals, fan com un

jardiner boig que escapçés les poncelles de les plantes i les substituís per poncelles artificials.

No cantaré les excel·lències de la llengua catalana per la seva galanura i la seva formosor, sinó perquè és la nostra. No estimem la nostra mare perquè sigui formosa, sinó perquè és la nostra mare. Servem la nostra llengua, per queixar-nos, per adolorir-nos, per anar a la revolta si convé. Que aquesta festa, quan termini, no resti interrompuda com un programa de festa major : que continuï, que continuï fins que la llengua catalana assoleixi el triomf que li és degut.

El Sr. Vidal llegí seguidament la magistral poesia d'En Carner *El nostre cant*, que el públic rebé amb grans aplaudiments.

Parlà després En Ventosa i Calvell. La diada, digué, de la llengua catalana té avui una importància excepcional. Durant la guerra, els homes arreu del món estaven acaparats per la idea de pàtria, i a ella dedicaven sang, vida i fortuna. S'ha acabat la guerra i la humanitat reacciona, i després de l'onada de patriotisme ha vingut una onada de materialisme que enfonsa les valors patriòtiques, i una onada de peresa que lluita contra la llei universal del treball. Avui, deixant-se portar de l'onada de materialisme, hi ha qui creu que el progrés i el benestar consisteixen a malparlar de la pàtria i a menysprear-la, com si el benestar i progrés de l'obrer no consistís, a l'ensenyar del seu perfeccionament material, en el seu perfeccionament i en el seu ennobliment espiritual.

Per això s'uneix l'orador a la festa que es celebra, car és festa d'espiritualitat i l'espiritualitat surarà sempre, com sura sempre la veritat, com surarà sempre la nostra terra immortal. Perquè encara que a voltes sembla que la inundació cobreix la terra, creieu que passat algun temps l'aigua es retirarà i la terra, triomfant, tornarà a ressorgir.

En la literatura de lluita que avui envaeix desgraciadament la nostra ciutat, haureu observat que els manifestos i notes d'una i altra part són escrits en llengua no catalana, com si volgués indicar que l'origen de les lluites no radica aquí, sinó que és de fora d'aquí; que ha estat fomentat per un poder que, si té bona voluntat, cosa que passa rares vegades, no té aptitud per intervenir-hi eficaçment, i per apatia o covardia, deixa que el mal s'estengui.

Algú es doldrà potser que aquestes notes, aquests manifestos, no estiguin escrits en català.

Jo me n'alegro, perquè desitjo que el català s'usi, no en paraules d'odi, sinó en paraules de pau i amor; en paraules que assenyalin les normes jurídiques que han de resoldre les lluites : en paraules que uneixin, en paraules que indiquin el camí de servir el patrimoni llegat pels nostres passats.

Quan un poble serva la seva personalitat, és incommovible, és indestructible, i la primera manifestació d'aquesta personalitat és la paraula, és la llengua pròpia.

Per això us dic : conservem-la aquesta llengua, i cuidem-la. Si obtinguéssim tots els aventatges d'una autonomia i perdéssim la llengua, aquell dia deixariem d'ésser. Si, estant subjectes a poders estranys, guardem ufana i prepotent la nostra llengua, conservarem forta i vibrant la nostra ànima i considerarem tota altra cosa com purament exterior i transitòria. Això havem de procurar per salvar Catalunya.

A continuació parlà En Bofill i Matas. El cel — digué — és rúfol, és cobert en el començament d'aquest any. També ho és l'esperit de Barcelona i de Catalunya en el començament de una nova vida. Estem en uns moments de tragèdia domèstica. Quina violència, quin malestar no representa la lluita entre germans! Tenim, no obstant, la satisfacció de veure com les violències no es produeixen en llengua catalana.

En aquests moments venim a glorificar la llengua catalana, essent aquesta glorificació com una ullada dolcíssima de sol en mig de la tempesta. Nosaltres tenim de ponderar ses virtuts. Es parla que els vicis corquen, però són els vicis exòtics, els vicis forasters. Déu en dó, de vicis de casa que més que vicis serien virtuts.

Cert que n'hi ha que malparlen de la pàtria, però penseu que, en el fons, són catalans, i d'aquests de bon fons, de fons excel·lent, de fons patriòtic, n'hi ha en tots els estaments socials en pugna. A aquests ens havem especialment de dirigir.

Per això nosaltres havem de fer avui acatament a la nostra llengua amb un acte de fe, i, malgrat la violència de la lluita, venim a jurar-li fidelitat i a retre-li homenatge. Nosaltres, després de la professió de fe, venim a revifar el nostre amor, perquè així podrem

perfeccionar el nostre poble, corregir els seus vicis i millorar les seves virtuts.

Donà l'orador mercès a les autoritats que havien assistit a l'acte, mercès als oradors i mercès al públic que havia acudit. Però abans d'acabar, recordà les paraules de l'Iglesias : no n'hi ha prou que es celebri un acte solemne; és precís perpetuar la fidelitat amb una sèrie de petits sacrificis. Que a la llar no hi ressoni altra parla que la catalana; que els llavis no preguin sinó en català, i que s'expandeixi el català en la premsa, que esclati en un cant de germanor que ofegui les paraules d'odi, paraules d'odi que tenen un so de forasteria.

Finalment, el Sr. Laporta, que presidia l'acte, saludà en nom de Barcelona tots els presents. No faré — digué — un nou parlament; n'haveu sentit de millors que el que jo podria fer. Sols us diré que us desitjo molts anys de vida per honorar la llengua catalana.

I acabà l'acte amb el cant d'*Els Segadors*, entonat pel públic.

UNIVERSITAT CATALANA. — Programa de cursos complementaris i treballs de Seminari, organitzat per la Junta Permanent del II Congrés Universitari Català. (Any II). — Dr. J. Serra Hunter: A) Filosofia sistemàtica. (Curs VI). Ètica : Exposició doctrinal i històrica. B) Història de la Filosofia. Investigació sobre la nova posició dels problemes en la Filosofia moderna. (Treballs del Seminari de Filosofia).

Dr. T. Carreras i Artau : *A) L'Estoïcisme i l'Ètica Kantiana. L'Estoïcisme a Espanya : el «Senecisme». B) Continuació dels treballs de l'Arxiu de Psicologia col·lectiva i Ètica hispanes. (Curs VIII, Seminari de Filosofia).*

Seminari. — Arxiu d'Etnografia i Folk-lore de Catalunya (any V) : Curs sobre Psico-Etnografia del llenguatge amb aplicacions a Catalunya, pels Srs. T. Carreras i Artau, Pere Barnils i Manuel de Montoliu. — Estudi de Folk-lore material (continuació), pel Dr. Tellefó de Aranzadi. — La Litúrgia popular, per Mn. Antoni Griera. — Organització i direccions dels estudis etnogràfics a Anglaterra, per Josep Maria Batista i Roca, actual pensionat a la Universitat d'Oxford i altres centres d'Anglaterra, comissionat per l'Arxiu.

Dr. J. V. Amorós : *A) Arquitectura espanyola de l'alta Edat mitjana. B) Aportació de materials per a la formació d'un Corpus*

d'indumentària medieval espanyola. (Seminari d'Estudis històrico-arqueològics).

Dr. P. Bosch Gimpera : Fons antigues de l'Etnografia de la Península Ibèrica. (Continuació dels treballs de Seminari dels cursos anteriors.)

Dr. Adolf Schulten, professor de la Universitat d'Erlanger, i Dr. P. Bosch Gimpera. Continuació dels treballs de sistematització de la Prehistòria de la Península Ibèrica i la seva comparació amb la de França (especialment des de la fi del Neolític fins als començaments de l'Edat del Bronze).

Dr. Telesfor de Aranzadi : A) Les races actuals d'Espanya i llur relació amb els problemes ètnics de l'antiguitat. B) Elaboració de les dades craniomètriques.

Dr. Josep Maria Trias de Bes : El tractat de pau i ses derivacions polítiques i econòmiques.

Dr. Eduard Fontseré : Investigacions sobre Meteorologia i Sismologia. (Continuació dels treballs d'anys anteriors referents especialment a Catalunya.)

Dr. Francesc Pardillo (amb la cooperació dels professors doctor A. Garcia Banús i Sr. Naranjo) : Determinació cristal·logràfica d'alguns derivats nitrogenats del bifenil.

Dr. Artur Caballero : Continuació dels treballs d'investigació micrològica.

Dr. Esteve Terradas : Càlcul de l'Estabilitat en els problemes d'Enginyeria.

Dr. Antoni Torroja : El postulat d'Euclides i les Geometries no euclidianes.

Dr. A. García Banús : Electroquímica, aplicada a la Química orgànica. (Lleis i principis generals de l'Electroquímica i ses aplicacions a la investigació i síntesi orgànica.)

Dr. Ramon Casamada i Mauri : Investigacions d'anàlisi química: A) Estudis sobre l'estabilització de les plantes i determinació d'alcàloides. B) Estudi sobre composició de farines.

Dr. August Pi Suñer : Sensibilitat tròfica. (Reproducció de les demostracions experimentals fetes en el curs professat a Buenos Aires, i continuació de les investigacions.)

Dr. Antoni Salvat : La Taquifilàxia.

INFORMACIÓ

Dr. J. M. Bellido : Electrofisiologia. (Investigacions sobre Electrobioèlisi, i aplicació de mètodes elèctrics a la Fisiologia i a la Psico-fisiologia.)

Dr. Joaquim Trías i Pujol : Anatomia topogràfica i comparada del coll.

Dr. Pere Nubiola : Investigacions i demostracions respecte: A) Histogènesi i evolució dels elements de l'ovari de la dona. B) Placentació comparada : dona, rata, cobaia, conilla i rumiants. C) Naturalitat de la degeneració molar del teixit placentari.

Dr. Lluís Sayé : Interpretació de les formes anatomoclíniques de la tuberculosi pulmonar.

Dr. Rosend Carrasco i Formiguera : Aplicacions biològiques dels mètodes colorimètrics.

Societat de Biologia de Barcelona : Cursos a càrrec dels professors : J. Perrin, professor de Química física, a la Sorbona (donat l'octubre darrer); Ch. Henry, del Laboratori de Fisiologia de les sensacions, a la Sorbona; G. Dwelshauvers, antic professor a la Universitat de Brussel·les; A. Petit, de l'Institut Pasteur, a París; Pierre Marie, de la Salpêtrière, a París; Ll. Gallavardin, professor agregat a la Facultat de Medicina de Lió; A. G. Rocasolano, catedràtic a la Facultat de Ciències de Saragossa; L. Gallavardin, professor agregat a la Facultat de Medicina de Lió; E. Moles, del Laboratori d'Investigacions físiques de l'Institut Nacional de Ciències, a Madrid; J. Maria del Corral, del Laboratori de Fisiologia de la Residència d'Estudiants de Madrid. Oportunament es detallaran els respectius programes.

Per a la inscripció, horari i altres condicions, cal dirigir-se directament als professors respectius. Les consultes de caràcter general poden fer-se al secretari dels cursos, Dr. P. Bosch Gimpera, catedràtic de la Facultat de Filosofia i Lletres.

Com a obra complementària dels cursos, la Junta permanent ha organitzat una «Assessoria per a Beques, Pensions per a l'estranger i Intercanvi», sota la direcció dels catedràtics Dr. August Pi Suñer, vocal de la Junta per a l'Ampliació d'Estudis de Madrid, i Dr. T. Carreras i Artau, secretari de la Junta de Beques de la Universitat.

CONTRA LES MODES IMMODESTES.— Una crida de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular per la Dona. — Es pot dir que

és ja una campanya internacional la que es va fent contra la moda femenina, que avui, més que immodesta, caldria ja anomenar-se desvergonyida.

En octubre proppassat, el Sant Pare Benet XV hi animava amb bell parlament les senyores que formen la Unió de les dones catòliques italianes, rebudes en audiència. I aquella crida apostòlica al zel per la honestat real i aparent a la dona cristiana, aquella invocació del seu deure d'exemplaritat i fins de bon gust, no caigué, cert, en terra erma. Les dones italianes fundaren una associació vetlladora de la dignitat del vestit femení, la qual exigeix a les seves inscrites determinats compromisos referents a l'acceptació de les modes.

Seguí Bèlgica, on 75,000 dones lluiten bravament per posar terme a la immodèstia pagana del vestit femení. Formen la Federació de les dones catòliques, la qual s'és dirigida a tots els tallers de blanc, sastreries i costureries demanant que no creïn ni vinguin sinó models que no ofenguin la modèstia, que aboleixin l'escot extremat, l'estretor i la curtedat exagerada de les faldilles, que evitin l'abús de les teles transparents, que suprimeixin en els vestits tot allò que es resseni de vulgaritat o de desvergonyiment, substituint-ho per aquella bella simplicitat i gràcia veritable que han conquerit per a la dona belga el dret d'ésser lloada per sa decència en el vestir i per sa distinció.

Els prega també que retirin de llurs magatzems i catàlegs tota mena de vestits que per llur manca de decència ferrien els ulls dels adolescents.

Demés, la Federació fa comprometre les seves nombroses afiliades a no fer compres sinó en aquelles cases que amb pública notorietat es conformen amb les regles del bon to i del viure moral.

Però el més important és que aquest exemple de la dona belga ha estat seguit per la dona francesa, i que a París mateix, l'obrador universal de la dona femenina, ha sorgit la campanya contra tan lamentable i funesta aberració, copiant literalment el programa, suara exposat, de les dones belgues.

És, com ens innova *Le Figaro* i pogué veure el lector a *La Veu de Catalunya* del 31 de gener, l'Acció Social de la Dona, secundada per una vintena d'associacions femenines, que fa iguals precís i propostes

a les sastresses i modistes parisenques, que són justament les que confeccionen la moda i les que les confeccionen manta vegada sense respecte a la llei moral.

Què esperem a fer-ho a casa nostra? La dona catalana també té el seu prestigi d'honestedat i de modèstia i també aquest prestigi pateix de la debilitat de les nostres dames davant de la moda. Ja no és sols a Barcelona, ni a les ciutats més importants, ja és a les viles i fins pel camp que és arribada la malhora. El mal exemple s'escampa més de pressa que el gram. I arriba a tenir el prestigi d'una llei social indeclinable a la qual es sacrifica, volem creure que moltes vegades a contracor, el gust, la comoditat i la moral.

Sols una altra llei social pot resistir-hi. La dona, la senyoreta, sols escudant-se amb un fort moviment de reacció i veient-se acompanyada d'altres dones valentes, podrà rebel·lar-se contra tal tirania.

Ço que a Bèlgica, ço que a la França s'és fet, l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular per la Dona voldria que es fes a Barcelona. I perquè ho voldria, inicia la idea, creient que no mancarà qui la recollirà. Ungida per la paraula del Sant Pare, escalfada amb el zel i l'exemple de la dona belga i la dona francesa, trobarà l'Institut, no en dubta, col·laboradors i apòstols fervents a casa nostra. És deure nostre el crear un ambient de dignitat i de vera elegància, on puguin refugiar-se totes les nostres dones que, tot i protestant interiorment contra la pèrdua de la modèstia a què es senten arrossegades, no tenen prou energia per oposar-hi una rebel·lió individual.

Altres, sens dubte, més il·lustrades que nosaltres, sabran trobar la forma a donar a la novella Associació que desitgem. Elles tenen la paraula.

CONFERÈNCIA DEL P. RODÉS. — Al Palau de la Mú-sica Catalana, el P. Lluís Rodés donà una conferència sobre les harmonies del firmament.

En català, i en un estil senzill i agradable, anà desenrotllant la seva tesi, en la qual posà de manifest el paral·lel entre les vibracions del so en l'aire i les que emanen dels cossos escampats per l'èter. Comparà les notes de l'escala musical amb les línies de l'espectre, el ressò del so amb el reflex de la llum i deduí la identitat

de les vibracions respectives que proclamen l'harmonia existent entre uns i altres elements.

Anà el conferenciant presentant notables resultats de les últimes investigacions astronòmiques en importants observatoris d'Europa, i de l'Amèrica del Nord, principalment en el de Jemerson (Estats Units), on el conferenciant residí llarga temporada donat als seus estudis predilectes.

Explicà interessantíssims detalls dels experiments verificats respecte al sol i la lluna, planetes i cometes, estrelles nebuloses, il·lustrant llurs paraules amb una valuosa col·lecció fotogràfica dels elements ultraterrenals, els quals anà projectant successivament.

El reputat organista Vicents Maria de Gibert executà a l'orgue diferents números de música escollits, per tal d'harmonitzar amb l'esperit de l'acte; entre ells sobressortí un delicadíssim choral de Bach.

La conferència durà més de dues hores.

CURS DE PRÀCTIQUES DE QUÍMICA, SOTA ELS AUSPICIS DEL CONSELL DE PEDAGOGIA. — S'obre matrícula per a un curs de Pràctiques de Química, que es celebrarà als Laboratoris de l'Institut de Química aplicada a càrrec de la professora Srta. D.ª Concepció Farran, durant els mesos de març i abril.

Condicions de matrícula:

1.ª Els alumnes hauran de declarar que assisteixen o han assistit a algun curs de Química teòrica en algun Centre docent.

2.ª Les pràctiques seran realitzades pels mateixos alumnes sota la direcció del professor.

3.ª Les classes duraran dues hores i seran donades els dimarts, dijous i dissabtes, a la tarda.

4.ª El preu de matrícula, incloses les despeses de pràctiques, serà de 25 pessetes.

5.ª El nombre d'inscrits no podrà ésser major de trenta, tantant-se la matrícula en el moment que quedi cobert el dit nombre, i en tot cas el dia 28 de febrer.

6.ª La inscripció haurà de fer-se a les oficines del Consell de Pedagogia, d'onze a una del matí i de cinc a set de la tarda, tots els dies feiners.

II CONGRÉS D'HISTÒRIA DE LA CORONA D'ARAGÓ.

— A les Cases Consistorials, i sota la presidència del regidor D. Lluís Nicolau d'Olwer, es reuní el Comitè que cura a Barcelona de l'organització d'aquest segon Congrés, el qual es celebrarà a la ciutat d'Osca, per a informar-se de la marxa de la seva organització.

Vençudes algunes dificultats que van motivar l'ajornament del Congrés, es fixà la celebració definitiva per als dies 26 al 29 del mes d'abril pròxim.

Malgrat ésser considerable el nombre de Memòries presentades, així com el de congressistes inscrits, la Comissió accedí als desigs manifestats per molts entusiastes, prorrogant l'admissió de noves Memòries i congressistes, d'acord amb les condicions que estableix la convocatòria, fins al dia primer del dit mes d'abril.

Es recorda als congressistes inscrits que les Companyies de ferrocarrils han concedit rebaixa en els billets per assistir al Congrés.

Amb l'antelació deguda se'ls distribuirà la cèdula o carnet d'identitat, la llista total de Memòries i comunicacions presentades i el programa dels actes i tasques del Congrés.

A L'ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR. — Aquesta important entitat de cultura organitzà, continuant la tasca d'anys anteriors, una sèrie de cursos veritablement interessants.

El professor de la Universitat, Pere Bosch Gimpera, inicià, el dia 23 de febrer, un d'aquests cursets, tractant d'*Història antiga*.

A continuació publiquem el programa de les conferències, en les quals, amb un caient popular, es donà una visió clara de les primeres civilitzacions:

I. Els primers imperis i les primeres civilitzacions d'Orient (4000-2000 abans de J. C.). — L'Egipte de les Piràmides i de l'Imperi Mitjà. — Els Sumetis i els començos de la civilització mesopotàmica. — L'imperi d'Akkad. — La Babilònia del legislador Hammurabi. — Els moviments de pobles de l'any 2000.

II. El segon milenni abans de J. C. a l'Àsia i les seves relacions amb Egipte. — L'imperi nou a Egipte i les conquestes de Tutmes III a Síria. — El contracte amb els regnes de Mitani, Assíria i Babilònia. — L'imperi dels Hetites i la seva gran lluita amb Egipte. — Les relacions d'Egipte i Síria amb el món de l'Egeu.

III. Els imperis orientals del primer milenni abans de J. C. — Els fenicis i els hebreus. — Els assiris i els babilonis i la idea de l'imperi universal. — La seva realització a Orient pels perses i l'intent d'estendre'l a Europa.

IV. La Grècia primitiva (3000-1200) i la Grècia arcaica (1200-5000 abans de J. C.) — L'entrada de les primeres tribus gregues a la península hel·lènica i les civilitzacions crítico-micèniques (3000-1200). — La formació dels Estats grecs històrics. — La Grècia feudal. — Les monarquies i els Estats agraris : Esparta. — Les colonitzacions, la transformació de la vida econòmica de Grècia i els començos de les democràcies. — La cultura grega arcaica.

V. L'epopeia nacional de Grècia i la història fins després d'Alexandre (500-300). — La lluita contra els perses. — La democràcia atenesa al segle v i l'apogeu de la civilització grega. — Les lluites civils, la decadència política i la civilització del segle iv. — Alexandre i la conquesta de l'Orient.

VI. Els començos de la història d'Itàlia (1000-3000) i el Mediterrani a l'època hel·lenística (300-50 abans de J. C.). — Els primers pobles històrics d'Itàlia : les tribus itàliques i els orígens de Roma. — Els etruscos, les colonitzacions gregues. — Les lluites dels etruscos i els romans per l'hegemonia d'Itàlia. — L'intent d'hegemonia dels cartaginesos a l'Occident del Mediterrani i les guerres amb Roma. — El desenrotllament del domini del Mediterrani per Roma i les relacions amb Grècia i els Estats hel·lenístics. — Les lluites i la cultura romana al temps de la República.

VII. La nova monarquia i la Roma imperial (segle i-v abans de J. C.). — Juli Cèsar i August. — El màxim poder militar de Roma i el major esplendor de la civilització romana. — La decadència i els atacs de les fronteres pels Germans i pels pobles d'Orient. — La corrupció de la Societat romana. L'exhauriment dels valors de la civilització antiga. — El Cristianisme i els començos de la nova Èdat.

EL CURS DE M. CHARLES HENRY. — El dia 6 de febrer, amb una gran assistència d'inscrits, va començar el curs de M. Charles Henry, professor a la Sorbona. Assistí a aquesta primera lliçó el President de la Mancomunitat de Catalunya. Figuraven també

entre els inscrits al curs molts professors de les diverses escoles de la Universitat Nova, entre els quals recordem els Srs. Segalà, Galí (Francesc), Galí (Alexandre), Ramon Jardí, Homs, Gallart, Massó Llorens, Pi Suñer (Carles), Srta. Farran, etc.

Féu la presentació del conferenciant el Sr. Campalans. Va remarcar la continuïtat de l'obra pedagògica de la Mancomunitat, que està per damunt de qualsevol anècdota, com ho prova, digué, el que els cursos monogràfics s'inaugurin avui dintre de la més perfecta normalitat. El Prof. Charles Henry, home de renom universal, guanyat mitjançant una vida de treball dedicada a importants investigacions en el camp de la Fisiologia, de la Físico-Química i de la Psico-física, ens exposarà en el seu curs alguns resultats dels seus treballs empresos en la direcció d'aquesta ciència que s'anomena la Psico-física. Qualsevol que sigui la nostra actitud teòrica respecte als mètodes de la Psico-física, cal retre homenatge a l'esforç admirable dels seus adeptes, que han ofert ja a la ciència contribucions de valor positiu. Entre ells, el Prof. Ch. Henry ocupa un lloc preminent. Després, el Sr. Campalans va donar la benvinguda al distingit hoste, el qual saludà, digué, amb unes simples paraules: «Senyor: aquesta casa és la vostra. Heu's aquí els vostres deixebles i amics.»

El Prof. Ch. Henry, després d'agrair les manifestacions del Sr. Campalans, entrà en la matèria, i la desenrotllà amb gran competència i precisió científiques.

Donat el caràcter d'aquest resum ens limitarem a exposar les línies generals de la lliçó.

El professor mostrà com, completant la sensació bruta d'igualtat de dues fulgors per mesures de distància, hom ha arribat a la noció semi-física semi-fisiològica de «intensitat lluminosa». Aquesta noció val solament per les llums blanques o de colors idèntiques, és impossible comparar visualment les intensitats de tots colors diferents; es poden, però, comparar els graus de sensació específica de diversos colors presos en les mateixes condicions mètriques que la llum blanca. Aquesta és una tasca de la Psico-física. El professor resumí els resultats obtinguts en l'estudi de les sensacions i de les diverses sensibilitats en aquest domini; resultats importants pràcticament, puix que una gran part del que hom aprecia són les sensacions.

Tractà de les unitats fotomètriques. El patró més important teòricament, el Violle, és la intensitat lluminosa d'un centímetre quadrat de superfície de platí a la temperatura de solidificació, i val 20 bugies. Té el defecte de diferir notablement del nostre patró natural més freqüent, el sol, i fóra interessant canviar-lo. Altra limitació de la fotometria, el caràcter fisiològic de la intensitat lluminosa, ha estat superada en determinar l'equivalent mecànic del flux lluminós. Com que l'energia és màxima per al verd, les corbes psico-físiques en funció de la intensitat es modifiquen: la sensibilitat en l'energia és mínima per al verd, essent la més gran la sensibilitat a la durada de l'excitant. Amb aquesta nova unitat, hom pot donar-se compte de l'extrema sensibilitat de l'ull; s'arriba per les més xiques potències necessàries a la percepció mínima dels colors a resultats concordants.

El professor precisà, després, matemàticament, la funció de complementaris en els colors; això permet caracteritzar la nostra sensació elemental del blanc. Totes aquestes relacions de les nostres sensacions amb les energies lluminoses ens permeten afranquir-nos de l'ull en les mesures. El desideràtum de la fotometria és un patró que reproduxeixi el sol tant com sia possible. És veu la possibilitat de realitzar-lo amb un «cos negre» dut a una temperatura convenient. Aquest patró, estès en la pràctica, fóra d'alta utilitat en les arts i les indústries dels colors, car permetria d'evitar les diferències que hom troba entre els colors vistos a la llum i el sol i els que veiem il·luminats per llum artificial.

El professor oferí el seu concurs pel cas que hom es proposés aquí portar a la pràctica aquest intent.

De les dues restants lliçons la primera fou per a completar l'exposició començada.

El professor estudià les lleis de «contrast», del «ritme» i de la «mesura» per a la llum. Exposà com el «contrast» és l'evaluació d'un excitant en relació amb les sensibilitats de diversos ordres i està caracteritzat per reaccions que assegurin la nostra estabilitat funcional; com el «ritme» caracteritza relacions d'excitants determinant anestèsies relatives, i com la «mesura» és la relació d'un mateix excitant produint igual efecte.

Anotem en lleuger sumari en aquesta segona lliçó, els punts tractats:

Mesura del contrast pel «lavat» lluminós i pel «lavat» ordinari.
 — Harmonies de llum. — Art industrial fundat en la fosforescència.
 — Definició de l'estat normal : són agradables «en tot estat» les variacions d'excitació que determinen una anestèsia relativa concurrent a l'estabilitat funcional. — Inversió de reaccions segons l'energia interna inherent a la sensació, energia, mesurable per l'enquesta psico-física. — La persistència de les impressions de llum o de color lligada en intensitat i durada, a les segones sensibilitats «positives».

Les llums de color i els pigments. Definició del color d'un cos per l'espectre d'absorció. Diferències absolutes entre les superposicions de colors de Maxwell : hipòtesi sobre la descomposició i les superposicions de colors en una mescla material. — La taula de colors de Maxwell : hipòtesi sobre la descomposició d'una sensació colorida qualsevulla en tres sensacions fonamentals; resultats aproximats. Remarques sobre la necessària infidelitat fotogràfica, fins en el cas de llum blanca. Cercle cromàtic fundat en la important noció de tropisme. Tropisme cap dalt a la dreta per les grans longituds d'onda. Associació del baix i dels tons aguts pels grecs.

Els tropismes depenen de $\frac{i}{di}$ o de $\frac{\kappa}{p\kappa}$. Esdevenen negatius per valors de «i» molt més grans que els que provoquen el contrast negatiu. Possibilitat de reprendre fisiològicament l'estudi de les mescles de sensacions colorides. Els tropismes donen lleis rigoroses a la policromia. El ritme i la mesura en els pigments mitjançant el cercle cromàtic.

El contrast en les formes i il·lusions d'òptica, deduïts de la despesa energètica. Les correccions dels arquitectes del Partenon. Evolució d'una motricitat inconscient vers una sensibilitat major. Harmonies de formes amb el «transportador estètic».

Tot això fou il·luminat amb abundor de croquis i gràfiques a la pissarra i amb la presentació de mostres per a l'exemplarització.

A l'endemà al matí es celebrà la darrera lliçó, que fou de caràcter experimental i demostratiu de tot el que havia estat exposat en les dues lliçons primeres.

Els concurrents tingueren ocasió de manejar el *Cercle cromàtic*

de Ch. Henry; d'observar el curiós fenomen d'il·lusió de sensacions colorides provocat pel *toton cromogen*; de veure la gènesi de les belles irisacions dels colors d'interferència formats per les làmines minces, i de comprovar amb gran nombre d'exemples les teories del professor referents a les harmonies de contrast de formes i colors. Els oients eixiren ben satisfets i sobretot encisats de l'amabilitat exquisida amb què Mr. Henry atenia totes les preguntes que se li feien.

Mr. Charles Henry ha fet donació a l'Institut d'Estudis Catalans d'una col·lecció de les seves monografies, donació tant més estimable quan algunes són del tot exhaurides en llibreria.

LA CONFERÈNCIA ESCOLAR OBRERA.— Les tasques de la conferència convocada per l'Institut d'Alumnes de l'Escola del Treball s'han anat desgranant dins una perfecta normalitat. L'obra realitzada aquests dies per aquest estol de seriosos obrers és, en general, d'excel·lent qualitat i deixarà rastre en l'organització de l'ensenyament tècnic obrer a Catalunya. Després d'aprovalides en la sessió de tancament, donarem a conèixer les conclusions, que toquen a una varietat de temes. Entre altres acords s'han pres els de demanar a la Diputació l'allargament dels cursos de l'Escola del Treball a deu mesos, l'abolició dels premis de fi de curs, la discontinuació del sistema cíclic d'ensenyament i la instauració de cursos d'ensenyaments superiors.

Les sessions han anat creixent en interès i en importància. En una d'elles, un assembleista paleta donà lectura d'un esplèndid projecte d'organització dels ensenyaments per a fusters i paletes escrit en llenguatge mesurat i enèrgic, amarat d'amor a l'ofici i a la terra catalana. Finalment, la lectura d'una altra exemplar ponència sobre espiritualització de la vida del treballador mitjançant l'atacament a l'art, donà lloc a un debat enlairadíssim, en el qual alguns oradors, amb sincera eloqüència, posaren de manifest quelcom de molt noble i de molt pur de l'ànima del nostre treballador.

El dia de cap d'any, a les deu del matí, tingué lloc la sessió de clausura. En ella resumí les tasques el president de l'Institut, i D. Eugeni d'Ors, que ha estat present a algunes de les sessions, dirigí la paraula als conferencistes.

EXPOSICIÓ-CONCURS D'HERBARIS I MÈTODES ESCOLARS PER L'ESTUDI DE LES PLANTES I LA SEVA VIDA (Bases). — 1.ª El Consell de Pedagogia i la Junta de Ciències Naturals obren entre els mestres primaris de Catalunya, oficials, de Patronat o Associació i particulars, una *Exposició-Concurs d'Herbaris i Mètodes escolars per l'estudi de les plantes i la seva vida*.

2.ª Es concediran dos ordres de premis: L'un de 1,000 pessetes, ofertes per la Junta de Ciències Naturals per a atendre el mèrit científic i tècnic en la presentació dels herbaris; l'altre, d'igual quantitat, oferta pel Consell de Pedagogia per a premiar l'encert pedagògic en la metodització de l'ensenyament de la botànica. Les dites quantitats podran ésser adjudicades com a premis únics de 1,000 pesetes cada un, o repartides en la forma que es cregui equitativa, sempre que hi hagi concursants dignes d'aitals distincions. Podran ésser també concedides les mencions que es considerin justes.

3.ª Per a concórrer al premi de caràcter tècnico-científic s'hauran de tenir en compte les següents condicions: a) Les col·leccions hauran de tenir en preferència caràcter local i limitades per aquest primer concurs a Falgueres i Fanerògames; b) La preparació de les plantes haurà d'ésser acurada, i cada espècie vegetal haurà de dur totes les referències per la seva valoració científica, i si bé no s'exigeix l'exacta determinació sistemàtica, podrà ésser en canvi tinguda en compte per la qualificació de les col·leccions (vegi's nota al final); c) Les plantes hauran d'ésser convenientment preparades en paper blanc ordinari de 27 × 43, grandària dels que usa el *Museu de Ciències Naturals*, i podran ésser ordenades segons criteri del col·leccionista; d) No es considera indispensable que les preparacions siguin fetes absolutament pels alumnes, però sí que hagin sortit de la col·laboració de mestres i alumnes en les tasques escolars. El Jurat es reserva tots els drets per a fer sobre aquest i tots els altres punts del concurs aquelles averiguacions que consideri justificades per a assegurar un veredicté encertat; e) Cada col·lecció o herbari anirà acompanyat d'una memòria explicativa de les condicions de la regió estudiada i d'on procedeixen les plantes, especialment ço que pertoca a la topografia, geologia, clima, etc.

4.ª Per a la concessió del premi de caràcter pedagògic podran ésser tingudes en compte totes les condicions esmentades en l'article

anterior, especialment en ço que s'esmenta en l'incís *d*), però es considerarà condició indispensable la presentació d'un pla sistemàtic i raonat d'ensenyament de la botànica, essencialment a base d'observacions i experiments que hagin estat realitzats en l'Escola. Aquest pla ha d'anar acompanyat : *a*) de fotografies, gràfics, dibuixos, mostres d'experiments o productes vegetals obtinguts en el desplegament del pla; *b*) de fulles d'observacions dels alumnes; *c*) d'una nota crítica del professor (adjunta al pla o separada d'ell) donant compte dels resultats o de les deficiències que hagi observat en els mitjans d'execució, en la disposició dels alumnes, famílies o ambient local, en les condicions naturals del país o bé en la mateixa concepció i sistematització del pla.

5.ª L'Exposició-Concurs tindrà lloc durant l'Escola d'Estiu vinent, i s'instal·larà en els locals de la Universitat Industrial. Els mestres que vulguin pendre-li part hauran de comunicar-ho per escrit a l'Oficina d'Instrucció Primària del Consell de Pedagogia, Urgell, 187, abans del 10 de juliol pròxim. El terme per l'admissió de treballs expirarà el dia últim de juliol.

6.ª Les col·leccions premiades, o que hagin obtingut menció, quedaran propietat de la Junta de Ciències Naturals o del Consell de Pedagogia. Així mateix quedaran propietat del Consell de Pedagogia els documents escrits o gràfics els quals podran ésser publicats per aquest.

7.ª Es formaran dos Jurats qualificadors, constituïts per membres del Consell de Pedagogia i de la Junta de Ciències Naturals o per les persones que aquests organismes designin. Sobre la publicació de veredictes i celebració d'actes es donaran les oportunes instruccions.

Barcelona, 29 de gener de 1920.

NOTES. — 1.ª Tots els mestres interessats en el present Concurs poden acostar-se a les oficines del Consell de Pedagogia o de la Junta de Ciències Naturals, on se'ls donarà indicació de textos i orientació general sobre material, utensilis i aparells. Consultar de bell antuvi el follet *Instruccions per la recollecció, preparació i conservació de les plantes*, publicat per la Junta de Ciències Naturals.

2.ª Per a judicar de la valor de la col·lecció, seran tinguts en compte per ordre d'importància:

a) La delimitació de la regió objecte d'estudi, que serà tant més perfecta, i, per tant, la col·lecció de plantes procedents d'ella de tanta més estima quan major sigui la seva unitat geogràfica; per exemple : una muntanya (Montsant, Montnegre, etc.), un tros de costa ben delimitat (Castelldefels, entre el maciu de Garraf i el Llobregat), una vall o conca qualsevulla (la Vall de Núria, la Vall d'Ager) o una de les velles comarques catalanes mentre corresponguin a una realitat geogràfica (La Selva, La Segarra, etc.), etc.

b) La preparació més o menys acurada dels exemplars presents.

c) La major precisió i detall en ço que fa referència al lloc on ha estat collida cada planta : altitud sobre el nivell de la mar, condicions geològiques i geogràfico-botàniques (bosc, garrigues, herbeis, etc.), etc., i època de recol·lecció.

d) El nombre d'espècies i varietats que contingui la col·lecció en relació amb l'extensió del terreny objecte d'estudi i independentment d'aquesta relativitat.

e) La més exacta determinació dels exemplars.

AMICS DE LA POESIA. — La Poesia pot ésser íntima, però mai, sense gran risc, solitària. Els versos són per a ésser semicantats davant un auditori, no pas perquè un lector, eficaçment isolat — com si fos per una rancúnia — se'ls canti exclusivament i egoïstament per dins.

Altrament, fins i tot l'assistència assídua a les lectures nombroses d'un cap de l'any a l'altre que hom fa a Barcelona, baldament en indrets ben heterogenis, no satisfà una curiositat sistemàtica (molt menys una exigència selecta).

Però la poesia, suprema culminació del llenguatge, és tan evidentment la flor del nostre esperit, l'imperatiu somrient de la nostra categoria nacional, que ha semblat, tanmateix, desitjable la fundació d'una entitat dita *Amics de la Poesia*, on, en el transcurs de l'any, es celebrin almenys dotze lectures de poetes catalans combinades amb d'altres de poesia estrangera.

Hem escollit per a aquestes sessions una ocasió expansiva i daurada, el diumenge al matí, un lloc recollit i amable, la Sala Mozart; i la combinació de poesia estrangera i poesia catalana comportarà

un intermedi, al mig de cada sessió, marge per al comentari, i àdhuc per a una distensió cordial o frívola.

La primera sessió, que es celebrarà el darrer diumenge de febrer dia 29, serà exclusivament consagrada a la memòria de l'altíssim poeta Joan Maragall.

F. Sitjà i Pineda, Carles Soldevila, Josep Carner, J. Bofill i Matas, J. Bofill i Ferro, Ramon Sunyer, Marià Manent.

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR (Curs de 1919-20).—
Programa de conferències:

1.ª *Idees sobre l'organització d'un ensenyament primari*, per N'Eladi Homs, vocal tècnic del Consell de Pedagogia.

2.ª *L'educació dels tres als vuit anys*, per En Narcís Massó, professor a les Escoles Montessori.

3.ª *L'educació dels vuit als dotze anys*, per En Josep Montúa, mestre nacional.

4.ª *L'educació dels dotze als quinze anys*, per En Josep Parunella, director de l'Escola Catalana Mossèn Cinto.

5.ª *L'ensenyament de la gramàtica*, per En Manuel Montoliu, filòleg.

6.ª *L'educació femenina*, per Na Rosa Sensat, directora de l'Escola de Bosc.

7.ª *Aspectes de l'educació estètica*, per N'Artur Martorell, director de les Escoles del Patronat Domènech.

8.ª *L'educació pel rítmic a l'escola*, per En Joan Llongueras, director de l'Escola de Rítmica i Plàstica.

9.ª *Educació moral*, per En Narcís Massó, professor.

10. *Educació física*, per En Josep Trabal, professor d'educació física.

11. *Higiene escolar*, pel Dr. En Baltasar Pijoan, metge higienista, de l'Escola Montessori.

12. *Els ideals de vida i transcendència a l'escola*, per N'Olivieri Clara, president de l'entitat.

13. *L'edificació escolar en el concepte general de l'educació i en relació al mestre*, per N'Alexandre Galí, secretari del Consell de Pedagogia.

14. *Aspectes pedagògics de les classes per a obrers*, per N'Eladi Homs.

I N F O R M A C I Ó

15. *La reforma de les Normals*, per En Pau Romera, assessor tècnic de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

16. *Les escoles tècniques superiors*, per En Josep Agell, director de l'Escola d'Indústries Químiques.

17. *La Universitat*, per En Pere Bosch Gimpera, professor a la Universitat.

18. *El valor social de l'educació*, per En Josep Coll, director de les Escoles de l'Ateneu obrer La Alianza.

19. *L'educació i la Societat*, per En Manuel Ainaud, director general de l'Assessoria tècnica de la Comissió Municipal de Cultura.

Hi ha en preparació un nombre de conferències tractant de l'educació de deficients, que oportunament s'anunciaran.

SOCIETAT ECONÒMICA BARCELONESA D'AMICS DEL PAÍS. — Programa del Concurs de 1919-1920.

Premis benèfics i culturals

I. Institucions de caràcter social. — Premi de D. J. Angel Baixeras. — Un premi de Diploma honorífic i 1,000 pessetes a una institució de caràcter benèfic o instructiu, fundada en aquesta ciutat durant l'últim decenni, i que més s'hagi fet acreedora a la recompensa.

II. Fets morals de notable utilitat social. — Premi llegat pel Dr. D. Francesc Garí i Boix. — Diploma honorífic i 1,000 pessetes, per a recompensar fets morals de notable utilitat social i que siguin correctiu a les males tendències.

III. Alumna de les Escoles de la Junta de Dames. — Premi fundat per l'Excm. Sr. D. Antoni Brusi i Ferrer en nom de la seva esposa D.ª Josepa de Mataró. — Diploma honorífic i els cupons de Títols del Deute de l'Estat, import d'aquest premi, corresponents a una anyada. Serà adjudicat a proposta de la dita Junta, dipositant-se a la Caixa d'Estalvis d'aquesta província a nom de la nena premiada, per a ésser-li remès en la forma establerta en la fundació.

IV. Jove apotecari. — Premi llegat pel Dr. D. Ramon Marquès i Matas. — Diploma honorífic i 800 pessetes al jove que tenint acabats els estudis de la Facultat de Farmàcia en aquesta capital, i essent de

posició més modesta, hagi demostrat, durant la carrera, millor comportament i aplicació.

V. Alumne d'aquesta Universitat. — Premis en memòria de D.ª Dolors Borrell, Vda. de D. Joaquim Crous, un premi de Diploma honorífic i la quantitat de 300 pessetes a l'estudiant de qualsevol carrera que, guanyant la seva subsistència, acrediti major lluïment en els seus estudis.

VI. Treball o avenç científic. — Premi fundat per D. Josep Pelfort i Manció i la seva esposa D.ª Francisca de P. Xinxó, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 1,500 pessetes al qui presenti un treball o avenç científic de notable mèrit, el qual treball podrà restar de propietat de l'Econòmica.

Premis a l'amor filial paternal o fraternal

VII. Premis fundats per D. Joaquim Prats i Roquer, per a ésser adjudicats en son nom i el de la seva esposa D.ª Carolina Cros. — Cinc premis de Diploma honorífic i 500 pessetes cada un, a les persones que no tenint més que llur jornal, hagin mantingut a llurs pares, fills o germans, impossibilitats de guanyar llur subsistència i hagin observat bona conducta moral i religiosa.

VIII. Premi fundat per D.ª Elisa Tusquets i Puig. — Diploma honorífic i 500 pessetes al fill de vídua que amb el seu treball i bona conducta hagi atès millor a la seva mare, no tenint un i altra mitjans de fortuna.

IX. Premi llegat per D. Jacint Casas Colomer. — Diploma honorífic i 400 pessetes al fill o filla de pares pobres que més proves hagi donat de veritable amor al seu pare o mare, o a ambdós.

X. Premi fundat per D.ª Escolàstica d'Arana i de la Hidalga. — Diploma honorífic i 300 pessetes, al fill o filla que millors proves d'amor hagi donat als seus pares.

XI. Premi de D.ª Maria Nadal de Vicens. — Diploma honorífic i la quantitat de 300 pessetes a la persona de bona conducta religiosa i moral que, amb majors privacions, hagi mantingut i cuidat més bé als seus pares o germans necessitats, sense haver recorregut a la caritat pública.

XII. Premis llegats per D.ª Dolors Tort, vídua de Juncadella. — Dos premis de Diploma honorífic i 250 pessetes cada un, a les

persones de bona conducta moral i religiosa que, amb majors privacions, hagin mantingut i cuidat més bé a llurs pares o germans necessitats, sense haver recorregut a la caritat pública.

Educació de la família

XIII. Premi fundat per l'Excm. Sr. D. Camil Fabra i Fontanills, Marquès d'Alella. — Diploma honorífic i 600 pessetes a la persona que en aquesta ciutat s'hagi imposat majors sacrificis per a educar i instruir a la seva família.

XIV. Premi en memòria de D. Antoni Borrell i Folch, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 250 pessetes al jornalero que amb menys jornal mantingui i eduqui major nombre de fills.

XV. Premi fundat en nom de D.ª Rosa Arañó Trasserras. — Diploma honorífic i 250 pessetes, a la mare de família, resident a la província, vídua i pobra, que tenint més fills, els doni millor educació moral o cristiana i intel·lectual, proporcionant-los els mitjans perquè puguin atendre a llur subsistència en endavant.

XVI. Premi fundat per D. Josep Pelfort i Manció i la seva muller D.ª Francisca de P. Xinxó. — Diploma honorífic i 1,000 pessetes a la mare de família, vídua i pobra, amb tres anys de residència almenys a Barcelona, que només amb el seu guany i tenint major nombre de fills s'hagi imposat majors sacrificis i privacions per a donar-los millor educació moral i intel·lectual, proporcionant-los els mitjans perquè puguin atendre a llur subsistència.

XVII. Premi procedent del llegat de la Sra. D.ª Josepa Moreu i Bori. — Essent impossible destinar el premi de 1,500 pessetes procedent de la fundació de D.ª Josepa Moreu a la redempció del servei de les armes d'un jove pobre, fill i veí d'aquesta capital, que s'hagi distingit per sa laboriositat i amor a la família i mantingui als seus pares amb el producte del seu treball; per no cabre tal redempció dins la nova Llei de Reemplaç de l'Exèrcit, d'acord amb les disposicions de la testadora serà adjudicat dit premi amb subjecció a les següents bases:

1.ª Serà adjudicat un premi de 1,500 pessetes a la mare de tres o més fills que, essent vídua i pobra i de conducta veritablement exemplar, els mantingui a tots amb el producte del seu treball i els eduqui cristianament.

2.ª Si no fos presentada cap instància a favor de persona en la qual concorrin les esmentades circumstàncies, s'adjudicaran d'aquella quantitat tres premis de 500 pessetes cada un; el primer a un jove, fill d'aquesta capital i veí de la mateixa, menor de vint-i-cinc anys, que hagi concorregut i concorri amb constància a qualque Centre Catòlic d'ensenyament nocturn, mereixi excel·lents notes dels seus professors pel seu notable aprofitament, bons costums i contribueixi al mateix temps a la manutenció i auxili dels seus pares, avis o germans.

El segon, a l'òrfana de pare i mare, pobra, natural i veïna d'aquesta ciutat, que a la seva religiositat i honradesa reuneixi la circumstància de saber de llegir i d'escriure correctament i d'ajudar, amb el fruit del seu treball manual, a un germà seu impedit o malalt, o que per la seva edat necessiti del seu socors.

I el tercer, a qualsevol altra persona que hagués fet algun acte virtuós i de mèrit veritablement rellevant i que fos digne de premi a juí de l'Econòmica.

Premis a la virtut de l'estalvi

XVIII. Imponents a la Caixa d'Estalvis. — Premis oferts per la M. Il·ltre. Junta de la Caixa d'Estalvis de la província. — Dos premis de Diploma honorífic i 250 pessetes cada un, destinats a altres obrers, imponents a la Caixa d'Estalvis d'aquesta província, amb cinc anys almenys d'anterioritat a la data del present programa, que hagin estat més constants en les imposicions de llurs economies a l'esmentada Caixa, sense comptar amb altres mitjans que el producte de llur treball, i en tot cas el de llur muller i fills.

Amb la instància caldrà acompanyar justificació de l'import de les quantitats que obtinguin setmanalment o mensualment per tots conceptes, com a total ingrés, la persona que sol·liciti el premi.

Premis a la constància i fidelitat en el treball

XIX. Obrer i obrera de filats, teixits o estampats de cotó. — Premis llegats per l'Excm. Sr. Marquès de Santa Isabel, en nom del seu pare D. Jaume Ricart i Giralt, l'un, i en el de la seva muller donya Manuela de Córdova, l'altre. — Dos premis de Diploma honorífic i 500 pessetes cada un, a l'obrer i a l'obreria de filats, teixits o estam-

pats de cotó, que en aquesta província porti més de trenta anys de residència l'obrer, i de vint l'obrero, en un establiment industrial observant millor conducta en el compliment dels seus deures, essent preferit el que en circumstàncies crítiques, generals o particulars, hagi mostrat major adhesió a llurs amos.

XX. Criad o criada. — Dos premis procedents de la fundació establerta a la memòria del Sr. D. Antoni Amatller i Costa. — Diploma honorífic i la quantitat de 500 pessetes cada un, al criat o servidor domèstic que majors proves hagi donades d'adhesió i afecte als seus amos.

XXI. Premi en memòria de D. Manuel Borrell i Rovira i donya Maria Folch i Coll, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 250 pessetes, a l'empleat d'un establiment bancari o de comerç que hagi realitzat algun acte extraordinari d'honradesa i de fidelitat en el seu càrrec.

XXII. Premi en memòria de D.ª Rosa Borrell i Rovira, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 150 pessetes, a l'infermer o infermera d'un hospital de Catalunya que hagi demostrat més esperit de caritat en el compliment del seu càrrec.

XXIII. Premi en memòria de D. Pere Borrell i Rovira, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 150 pessetes, a l'aprenent que durant el temps del seu aprenentatge s'hagi més distingit en el compliment de les seves obligacions.

XXIV. Premi en memòria de D. Josep Borrell i Rovira, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 150 pessetes a l'aprenenta que durant el temps del seu aprenentatge s'hagi més distingit en el compliment de les seves obligacions.

XXV. Mestre o mestressa. — Premi fundat per D.ª Teresa Saforcada, vídua de Colominas, i D.ª Teresa Curtils de Martín, en nom de llur espòs i oncle, respectivament, D. Josep Colominas i Sampera. — Diploma honorífic i 300 pessetes, al professor o professora d'instrucció pública, catòlic i resident en aquesta província, que sense comptar amb altres mitjans que el producte del seu treball i amb majors sacrificis, i sense descurar les seves pròpies obligacions, hagi recollit i mantingut un orfe o expòsit, donant-li educació moral, religiosa i intel·lectual; o hagi recollit i cuidat a una persona pobra que per la seva edat o estat de salut es trobi impossibilitada de

treballar : tot això sense estímul ni esperança de recompensa : altrament serà premiada qualsevol altra acció meritòria realitzada per un mestre o mestressa en la qual concorrin les esmentades circumstàncies.

Premis als actes meritoris a favor de les persones o coses

XXVI. Premi llegat per D. Josep Mora i Blight. — Diploma honorífic i 300 pessetes, al qui en pou, mina, cloaca o altre lloc perillós, o en incendi, explosió o inundació, hagi salvat a alguna persona amb perill de la seva pròpia vida.

XXVII. Premi en memòria de D. Antoni Borrell i Folch, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 350 pessetes per a recompensar l'acte de salvament més meritori realitzat a la mar de la costa catalana.

XXVIII. Premi en memòria de D. Marian Borrell i Folch, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 350 pessetes a la persona que amb ocasió d'incendis o inundacions hagi realitzat l'acte més meritori a favor de les persones o de les coses.

Fills de la vila de Sant Boy del Llobregat

XXIX. Premis llegats per D. Lluís Castells i Comas. — Dos premis de Diploma honorífic i 500 pessetes cada un, per a persones d'un i altre sexe, catòliques, naturals de la vila de Sant Boy del Llobregat, que s'hagin distingit per llurs actes a favor de l'orfanat i vellesa i altres fets humanitaris i per la llur agresolada honradesa i bon procedir amb els llurs semblants. En cas de no ésser adjudicats els esmentats premis, el llur import serà ofert en el pròxim concurs als fills i veïns d'aquesta província que reuneixin més mèrits a juí de l'Econòmica; i si tampoc fos adjudicat el tot o part de l'esmentat import, es destinarà a augmentar el capital de la fundació, segons disposició del testador.

Allres actes de virtut

XXX. Premi fundat per l'obrer pintor D. Isidre Mas i Serra, consistent en Diploma honorífic i la quantitat de 300 pessetes a favor del pintor de qualsevol gènere o categoria impossibilitat de treballar,

que reuneixi més mèrits, a juí d'aquesta Corporació, essent preferit, en igualtat de circumstàncies, el que sigui fill de Mataró.

XXXI. Premi llegat per D. Josep Puig i Cuñer. — Un premi de Diploma honorífic i 500 pessetes per a un acte de veritable virtut que no sigui enclòs en aquest programa, i el mèrit del qual sigui tal que, a juí d'aquesta Corporació, es faci acreedor a recompensa.

XXXII. Premi llegat per D. Josep Pelfort i Manció i la seva muller D.ª Francisca de P. Xinxó. — Un premi de Diploma honorífic i 500 pessetes a l'individu que, a juí d'aquesta Corporació, hagi realitzat a Barcelona o la seva província un acte considerat com extraordinari i de veritable mèrit.

Jornalers impossibilitats per accidents del treball

XXXIII. De la fundació del ja esmentat D. Joaquim Prats i Roquer. — Cinc lots de 500 pessetes cada un, a cinc jornalers, que en l'exercici del llur ofici o ocupació hagin sofert, durant l'any del concurs o l'anterior, alguna desgràcia que els impossibiliti de treballar i de guanyar llur subsistència, preferint en igual cas als qui tinguin fills o llurs pares vells.

Advertiments importants

Si no són adjudicats els premis 1.º i 2.º, llur import serà destinat a premiar accions virtuoses, a juí de la Societat.

El termini d'admissió de les instàncies i treballs serà fins el dia 31 de març de 1920, havent d'ésser presentats a la Secretaria d'aquesta Corporació (carrer de Sant Sever, 5, pral.) llevat del que es refereix al núm. 6 que finirà el 30 de juny del mateix any, i no essent admeses aquelles sol·licituds que no vagin acompanyades de documentació completa i havent-se de presentar personalment al senyor Secretari general de la Corporació, previ informe relatiu a la validesa de les instàncies i documentació respectiva.

Les instàncies seran fetes per altres persones que les qui hagin realitzat els actes a què aquelles es refereixin, no podent aquestes sol·licitar els premis directament, ni per elles llurs parents, fins el segon grau.

Els qui ja tinguin presentat expedient en concursos anteriors

i desitgin optar els premis enclosos en aquest programa, n'hi haurà prou que demanin per escrit, en el termini abans fixat, que es doni per reproduït, completant la documentació si aquesta fos insuficient i renovant sempre les certificacions de les circumstàncies de treball, malaltia, bona conducta, etc., que han d'acompanyar els expedients.

La Societat decidirà si procedeix o no la concessió de tots els premis i es reserva la concessió d'accèssits. Admetrà els donatius que li siguin oferts per a millorar els esmentats premis, o per a crear-ne d'altres especials, destinats a objectes anàlegs, i resoldrà si procedeix o no la concessió dels mateixos.

Els actes meritoris de què es tracta han d'haver-se realitzat a la província de Barcelona i abans de la publicació d'aquest programa, llevat en el premi 13, que es refereix a actes meritoris realitzats a aquesta ciutat, i el 22 i 27 extensius a tot el territori de Catalunya.

Per al 6.ª — Els treballs en opció a l'esmentat premi podran ésser redactats en castellà, català o francès, i hauran d'ésser anònims, mitjançant un lema que serà consignat en el sobre de la plica que contingui el nom de l'autor, obrint-se en l'acte de la remesa del premi la corresponent al treball premiat i cremant-se els altres.

Les obres no premiades es tornaran mitjançant presentació del rebut que, a l'efecte, s'expedirà a l'acte de la remesa.

Els treballs premiats quedaran de propietat de l'autor respectiu, el qual, en imprimir-lo, entregará roo exemplars a la Societat Econòmica.

En el cas que dins un any, a comptar de la data de l'adjudicació del premi, no hagués estat imprès el llibre premiat, s'entendrà que l'autor renuncia a la seva propietat, que quedarà a favor de l'Econòmica, la qual podrà publicar-lo en la forma que cregui convenient.

L'Econòmica designarà el Jurat que ha de qualificar els treballs presentats a concurs, resolent en definitiva dins els sis mesos següents a la terminació d'aquell.

El termini per a la presentació de les obres en opció al premi de què es tracta, terminarà el 30 de juny de 1920, essent admesos a la

INFORMACIÓ

Secretaria d'aquesta Societat, carrer de Sant Sever, 5, pral., de quatre a set de la tarda els dies feiners.

Tots els expedients que no reuneixin les condicions exigides (que es detallaran per a cada cas concret en Secretaria) seran exclosos del concurs.

Barcelona, desembre de 1919. — El President, *Albert Rusiñol*. — El Secretari, *E. Martínez Serriñà*.

INAUGURACIÓ DE LA BIBLIOTECA DE CANET DE MAR. — El dia 8 de desembre tingué lloc la inauguració solemnia de la Biblioteca concedida per la Mancomunitat a Canet de Mar. Hi anaren de Barcelona el diputat Sr. Massó i Llorens, el director d'Instrucció pública Sr. d'Ors, Morera, Srta. Montaner, Homs, Ruiz Porta, el professor Georges Dwelshauvers, López-Picó, especialment invitat per l'Ajuntament de Canet, Planas, arquitecte, i representants de la premsa de Barcelona. De Canet hi havia el senyor alcalde, D. Salvador Busquets, els regidors Torras Cabruja, Espaniol i Fors i el secretari de l'Ajuntament Sr. N'Alexandre Melis, així com els vocals associats i el conegut actor Sr. Tor. Representacions de Canet: Ateu Obrer, Foment Catalanista, Joventut Nacionalista, Cooperativa La Canetenca, Cooperativa La Constància, Societat Nova Harmonia, Congregació Mariana. D'Arenys de Mar: l'Ajuntament, Joventut Nacionalista, Centre Regionalista, Orfeó Seràfic. De Calella: Casal Català, Associació Nacionalista i En Joaquim Castells. De Sant Pol: Joventut Nacionalista.

També hi havia els nois i noies de les escoles públiques de Canet, amb els respectius professors; les Germanes Dominiques i els Germans Maristes.

De Caldetes: Un nombrós grup de nacionalistes, així com de Pineda.

A aquesta representació tot el poble va ajuntar-s'hi, mentre la cobla La Selvatana, de Cassà de la Selva, tocava boniques peces i acompanyava el cant d'*Els Segadors* iniciats per la Joventut Nacionalista d'Arenys.

Després d'una bella recepció a Casa de la Vila, i de visitar l'Escola Montessori i les obres de la futura Escola Local d'Indústries, tingué lloc la inauguració que començà amb la benedicció de l'edifici

feta pel reverend ecònom, Mn. Joaquim Bonacasa, després de la qual començaren els parlaments.

«Per fi, digué el senyor Alcalde, hem arribat al dia memorable de la inauguració de la nostra Biblioteca. En nom del poble de Canet oferim a la Mancomunitat l'esforç i la voluntat de Canet, que s'ha vist privilegiat d'una manera tan distingida pel Govern de Catalunya.»

Seguidament, unes gentils noies canetenques feren donació d'una bandera catalana, la qual fou hissada entre mig de grans ovacions i cants d'*Els Segadors*.

A continuació, parlà el Sr. d'Ors d'aquesta manera:

«Amics : A la sessió d'obertura del Congrés de Ciències de Bilbao hi havia el ministre d'Instrucció Pública d'Espanya, senyor Prado Palacios. El seu discurs no es pot negar que tingué molt d'interessant, fugint del fred formulisme de costum. I el Sr. Prado Palacios va afirmar que, una de les accions més nobles i urgents que calia fer, era la de la creació de Biblioteques populars, i esmentava l'exemple de les de Catalunya, de les que ha fundat la Mancomunitat de Catalunya.

«Jo — afegí — vaig entrar-hi en relació, amb tan bella avinen-tesa, i parlant d'aquell intent que En Prado acaronava, vaig dir-li: « — Amic, senyor Ministre : em temo molt que aquesta obra no falleixi, no per manquement del poble, sinó pels entrebancs innúmers de l'engranatge de la vida oficial espanyola. Entrebancs que, sortosament, a casa nostra havem sabut superar, perquè enlloc de buròcrates, tenim gent plena d'ideal en els serveis de la nostra Mancomunitat.»

Va retreure l'exemple del general americà que va arribar a França, i, en un moment donat, va haver de comunicar amb París i havent trobat dificultats, muntà una línia expressa.

Així havem de vèncer els entrebancs que una realitat, de vegades massa mesquina, ens posa davant. Aquesta és la tasca del patriotisme que és com un flameig que tot s'ho assimila. Sense aquest flameig, sense aquest entusiasme creador, tot el que féssim fóra sense ànima i cauria sorollosament; així les parets d'aquesta Biblioteca que acabem d'inaugurar, els llibres, tot el que hi ha, fóra com una matèria morta. Això, Canet, farà que no sigui; perquè Canet és distingit pel ferm patriotisme de tots els seus fills.»

En Massó, en representació de la Mancomunitat, digué:

«No fa molt vaig tenir el gust de donar una conferència aquí a Canet, per parlar de com fóra cosa molt bona la creació d'una Escola Local d'Indústries.

«Avui, en recordar les primeres paraules que aleshores vaig dir, bé podria repetir-les, i amb més raó encara. Catalunya sospira per la seva reintegració; la Mancomunitat s'apodera d'aquests dalers i treballa per concretar-la. En son primer pas cerca el reconeixement de la pròpia personalitat, després instaura l'ús de la llengua catalana, que és la mèdul·la de la nostra causa. Per fi, realitza la vasta obra de cultura, que tothom ja coneix, per exalçar tots els estaments.

«Es refereix als temps de la caiguda de Catalunya, l'any 1714, de la qual el poble de mica en mica va anar reeixint, arribant aquests darrers temps als grans esclats polítics i patriòtics que arboren tota la terra catalana. És tot Catalunya que es posa en peu reclamant grans mesures de Govern. L'Estat espanyol respon amb un projecte de Mancomunitat, per compromís, d'una Mancomunitat sense mitjans, sense hisenda.

«Però, és que — segons deia el Sr. d'Ors, — a casa nostra, a Catalunya, tenim el foc sagrat de l'ideal que converteix les coses, aparentment de poca valor, en or pur. Jo no us he de dir més sinó que aneu seguint la inspiració d'aquest entusiasme generós, i la nostra Pàtria serà la més gloriosa.»

Acabats els parlaments, tot el poble va anar entrant a la Biblioteca, mirant detingudament les seves dependències, amb gran satisfacció.

Finalment, després d'un àpat en el qual parlaren D. Josep Fors, Mr. Georges Dwelshauvers, En Moragas i Barret, D. Eugeni d'Ors i el Sr. Massó i Llorens, hom anà a visitar el colpidor castell de Santa Florentina.

— La Biblioteca Popular és objecte del més viu entusiasme per part dels canetencs i dels pobles veïns. Quasi cada dia arriben nombroses colles d'Arenys i de Sant Pol a visitar-la.

L'estadística del propassat desembre, que no és de tot el mes sencer, ja que es va obrir al públic el diumenge següent de la inau-

guració, dia 14, acusa prou clarament l'interès que ha despertat la Biblioteca en el públic.

El nombre de lectors és de 1,445 : 1,182 homes i 263 dones.

El nombre de llibres consultats és de 1,911. Aquests van repartits en les següents matèries : 903 llibres infantils, 390 de literatura, 246 de Belles Arts, 194 d'Història i Geografia, 101 de Ciències, 34 de Filosofia i Religió i 44 d'altres matèries.

El bon patrici doctor D. Marian Serra, director de *La Costa de Llevant*, ha tingut l'amabilitat de cedir dues subscripcions del seu periòdic destinades a la Biblioteca.

— La Biblioteca Popular continua essent molt concorreguda, malgrat haver minvat, com és natural, la curiositat produïda per la novetat d'aquesta institució de cultura.

L'estadística del mes de gener és la següent : Lectors, 1,279: homes, 901, i dones, 378.

Els llibres consultats repartits en diferents grups, són : Literatura, 490; llibres d'infants, 438; Història i Geografia, 165; Belles Arts, 133; Ciències, 65; Filosofia i Religió, 42; altres obres, 36. En conjunt, s'han llegit 1,361 llibres.

La Biblioteca de Catalunya i la Biblioteca del Consell de Pedagogia han concedit gentilment el préstec de llibres per a la nostra Biblioteca Popular.

SABADELL. — L'Associació de Música, d'aquesta ciutat, adscrita a l'Associació de Música da Camera, celebrà assemblea general de socis, aprovant-se els Estatuts pels quals la entitat s'haurà de regir, i nomenant-se la Junta directiva.

El segon concert que celebrarà l'esmentada nova entitat s'ha fixat per al dia 19 de febrer, a càrrec del Quartet Renaixement, essent l'entrada exclusivament per als socis.

— El dia 15 de febrer, davant d'un molt nombrós i selecte auditori, va donar una conferència a la Joventut Catòlica el poeta Joan Arús, versant sobre el tema *Del Renaixement al Noucentisme*.

Aquesta conferència constituí un veritable triomf del dissertant,

el qual es veié molt afalagat en terminar la seva oració. És la segona conferència dins el «Curset d'iniciació literària» que ha organitzat la Joventut Catòlica, una de les primeres joventuts de la nostra ciutat, i que dóna constantment mostra del seu treball intens amarat d'unes orientacions plenes de seny.

— S'ha posat a la venda el nou llibre de versos d'En Joan Arús, *La mare i l'infant i altres poemes*, pulcrament editat per En Joan Sallent.

TERRASSA. — El Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria d'aquesta ciutat va organitzar, d'acord amb l'Escola d'Alts Estudis Comercials de la Mancomunitat, un cicle de conferències que es va desenrotllant amb gran èxit. Aquestes conferències, que donen el professorat de l'esmentada Escola i un nucli escollit dels seus alumnes, són explicades a la sala de sessions de l'Ajuntament, cedit per la municipalitat per aquest objecte.

Fins ara han desfilat per la Casa de la Ciutat vuit conferenciants, que s'han vist escoltats per un escollit i nombrós públic. La primera conferència anà a càrrec de D. Alfons Maseras, el qual parlà de la Lituània en sos aspectes geogràfic, etnogràfic i econòmic, i féu una exposició completa de la importància que té aquell interessant país. Fou aquella la sessió inaugural del cicle, i en ella prengué part també el director de l'Escola d'Alts Estudis Comercials que parlà de la política de cultura seguida pels nostres elements intel·lectuals i docents.

Altres conferències han anat a càrrec dels professors de l'Escola Srs. Ferran Boter, Gual i Villalbí i Antoni Novellas. El Sr. Boter parlà, amb gran coneixement de la matèria, dels nous sistemes de comptabilitat; el Sr. Gual i Villalbí desenrotllà un tema sobre el contracte del treball i les organitzacions sindicals, que per la seva palpitant actualitat portà a la sala de conferències un públic nombrosíssim; el Sr. Novellas interessà l'auditori, que ho fou d'industrials especialitzats, amb una suggestiva lliçó sobre els colorants naturals i les laques.

Alternant amb els professors esmentats, han donat conferències, totes elles molt reeixides, els alumnes de l'Escola d'Alts Estudis

Comercials Srs. Joan Oller i Vallès, el qual parlà dels factors de la temperatura; Ferran Cuito, que féu un discurs sobre els productes comercials i els problemes que susciten; Narcís Corominas, que parlà de l'actual crisi del transport ferroviari a Espanya, i Manuel Marsol, que tractà de les qüestions a resoldre en la formació d'inventaris i balanços. El Centre de Dependents i els estudiosos del comerç de Terrassa han donat a aquest jovent una acollida cordial, premiant a l'ensem la seva labor eficaçíssima amb un aplaudiment sincer.

Resten a donar encara cinc conferències més, que ho seran regint-se pel següent programa:

Dia 21 de febrer. — D. Josep Maria Omar dissertarà sobre la teoria econòmico-jurídica dels actes de comerç.

Dia 24. — D. Cristòfol Massó, professor, tractarà de la nostra posició financiera.

Dia 28. — D. Andreu Bausili parlarà del crèdit sobre l'exportació.

Finalment s'esperen amb interès les dues conferències que per als dies 2 i 6 de març, respectivament, tenen anunciades D. Pere Corominas, que parlarà del canvi internacional, i D. Miquel Vidal i Guardiola, director de l'Escola d'Alts Estudis Comercials, que desenrotllarà el tema següent : *Política de proveïments ; finalitat, procediment, resultats.*

VICH. — Al Museu Episcopal s'han instal·lat ja la vuitantena de mostres de vidre, ceràmica, bronze i marfil, que últimament han estat portades d'Empúries, entre les quals hi ha exemplars de veritable interès. També s'han adquirit : una imatge de la Verge amb el nen, escultura del segle XIV, un *Misale parvum*, manuscrit català del segle XV; una capseta de tàrsia d'os i fustes, italiana, d'igual temps; una altra capseta holandesa de metall burinat, de finals del 1500; una altra de metall, barroca, de finals del segle XVII; una placa de fibula o fermall de bronze, visigòtica; dos trossos de teixit de seda del segle XIII; una tauleta pintada, representant sant Esteve, obra quatrecentista catalana de mà d'un bon artista; un negatiu de segell de bronze del segle XIV, i alguns altres exemplars d'interès.

LA BISBAL. — El primer concurs per a la millora de la raça cavallina, que, organitzat per la Mancomunitat de Catalunya, el quart de la sèrie, es celebrà a La Bisbal (Baix Empordà), va ésser un gran èxit. Una gentada immensa de tota la comarca i de fora d'ella va acudir a presenciar aquest acte, de gran importància per al progrés de la riquesa pecuària nacional. Es varen presentar a concurs cinquanta sis reproductors.

El jurat, format pels senyors D. M. Rossell i Vilà, professor de Zootècnia de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona, D. Ciril Danés i Casabosch, ex-professor de la Facultat d'Agronomia i Veterinària de Mèxic, veterinari de Mollet, i D. Miquel Piquer i Albarreda, veterinari de Fuliola (Lleyda), proclamaren vencedors el semental propietat de D. Pere Domènech, de Pobul, amb el primer premi de 2,500 pessetes; el segon premi, al propietari del semental D. Joan Galí, de Gualta, amb 1,250 pessetes.

Els sis premis de 800 pessetes cada un, per a egues, varen ésser adjudicats per ordre de mèrits, als propietaris D. Narcís Oliveres, de Verges; D. Francesc Paretas, de Foixà; D. Pere Valls, de Sant Sadurní; D. Joan Ferrer, de Torroella de Montgrí; D. Joaquim Figuerola, de Fonteta, i D. Joan Vilaneda, de Serra.

El repartiment de premis es va efectuar a les Cases Consistorials de La Bisbal, pronunciant apropiats discursos el president del Jurat, Sr. Rossell; el president del Sindicat Agrícola, D. J. Rosich, i l'alcalde D. Lluís Borràs.

Causas imprevistes detingueren a Girona el conseller de la Mancomunitat i president de la Diputació provincial de la dita població, D. Agustí Riera, el qual havia de presidir l'acte.

A l'objecte de fer pràctiques en el concurs cavallí, van acudir a La Bisbal els alumnes de Zootècnia de l'Escola Superior d'Agricultura. Tant el Jurat com els alumnes van ésser molt obsequiats per les autoritats locals i el Sindicat Agrícola de La Bisbal.

OLOT. — Ha mort en aquesta ciutat el tan celebrat fundidor de bronzos D. Esteve Barberí, home que gaudia de gran anomenada entre els artistes catalans per la perfecció i l'art amb què reproduïa llurs obres. Els més eminents escultors de Catalunya li havien

confiat la fosa del fruit de llur ingeni (En Llimona, En Clarà, En Blai, En Vallmitjana, etc.).

La fosa de l'estàtua del Treball, que figura al monument alçat a la memòria del malaurat sabadellenc Sallarès (pla del Dr. Robert) és obra d'En Barberí. També ho és la campana o seny de les hores de la ciutat de Sabadell, com ho són les campanes de la majoria d'esglésies de la Catalunya vella.

Era En Barberí una notabilitat en el seu ofici.

— ELS ALUMNES DE L'ESCOLA DE BELLES ARTS D'OLOT A CAN DALMAU. — A les Galeries Dalmau, on s'han introduït notables reformes, hom ha exposat les obres dels alumnes de pintura de l'Escola de Belles Arts d'Olot, que dirigeix el paisatgista Iu Pasqual.

L'exposició de les obres dels joves escolars constitueix la veritable revelació de dos o tres pintors excel·lents, en particular, i d'un estol d'artistes, que asseguren a l'Escola olotina la continuïtat de la seva tradició gloriosa, renovada i vivificada per la intervenció del mestre, la influència del qual és visible en els casos menys personals de l'obra exposada.

Sobresortien entre els expositors, En M. Llavanera, qui ofería una visió personalíssima dels aspectes de la natura; En J. Pujol, per una interessantíssima visió del color; En V. Solé, fàcil i elegant en els seus paisatges frescos i agradívols, i En G. Gelada, el més influït per la poderosa personalitat del mestre.

Presentaven notes, així mateix dignes d'interès, els alumnes Gratacós, Montanyola, Fontfreda i Farges.

En conjunt, l'Exposició és importantíssima i revela un cas de la sana influència que, amb el seu mestratge, ha exercit a l'Escola de Belles Arts d'Olot l'Iu Pasqual.

VALLS. — Durant el mes de novembre han utilitzat els serveis de la Biblioteca Popular de la Mancomunitat de Catalunya, 518 lectors, que han consultat 673 obres (generals, 32; Filosofia, 15; Religió, 36; Ciències socials i Dret, 33; Filologia, 38; Ciències pures, 27; Ciències aplicades, 29; Belles Arts, 115; Literatura, 187; Història i Geografia, 162).

— El Patronat de l'esmentada Biblioteca Popular ha demanat i ha obtingut de l'Ajuntament, la cessió de tots els llibres que es guarden a l'arxiu municipal, escrits per fills de Valls, o que tractin assumptes referents a la ciutat.

VENDRELL. — Estan llestes les obres de construcció de l'edifici de la Biblioteca Popular que la Mancomunitat de Catalunya ofereix a la vila de Vendrell.

Ara s'hi està enllestint la decoració i mobiliari que es construeix, seguint els dibuixos de l'artista Vayreda, d'Olot.

La inauguració es farà durant la primera desena de gener. L'Ajuntament prepara la celebració d'algunes festes per donar solemnitat a l'acte.

A l'ensem, se seleccionen i cataloguen les obres que hauran de posar-se en els prestatges de la llibreria.

LLEYDA. — A l'Institut General i Tècnic, la secció «Pia Almoïna» ha obert un certamen entre els alumnes i ex-alumnes, que es celebrarà el 23 de gener de 1921, tancant-se l'admissió de treballs el 30 de setembre de 1920.

Per als ex-alumnes : un premi de 500 pessetes al millor treball sobre «La cultura de Lleyda a través dels temps»; de 150 pessetes sobre el tema «Lleyda i sa Universitat», i un altre de 150 pessetes sobre el tema «Història succinta de l'Institut de Lleyda.»

Per als alumnes : un premi de 25 pessetes sobre el tema : «Els sauris : llurs caràcters i divisió. Formes fòssils més notables i èpoques geològiques en què visqueren»; un altre de 25 pessetes al tema: «La tragèdia a Grècia»; un altre de 25 pessetes al tema «Ressenya de l'excursió de l'Institut de Lleyda a Tarragona efectuada el 17 de maig de 1919».

Un premi de 100 pessetes al dibuix d'un esbós de segell i estendard per a l'Institut de Lleyda.

Premi extraordinari : D. Trinitat Arnaldo Jordana, director de l'Institut de Lleyda, per celebrar la resolució fovorable de l'assumpte «Pia Almoïna» i com a commemoració de l'obriment de les classes nocturnes gratuïtes, ofereix 1,000 pessetes al quadro al·legòric que millor representi el moviment científic, literari i popular, a

favor del Misteri de la Concepció Immaculada de Maria abans d'ésser declarat aquest Misteri dogma de Fe per l'Església Catòlica. El quadro ha d'ésser a l'oli i tenir 2'40 metres d'alt per 1'40 d'ample.

Els treballs s'han de trametre a la Secretaria de la «Pia Almoïna».

— El rector de la Universitat Literària de Barcelona ha rebut la visita del director de l'Institut de Lleyda, Sr. Arnaldo, el qual li ha donat compte de l'èxit de les classes nocturnes per a obrers, que s'han obert a l'Institut, gràcies a les 18,000 pessetes recollides per la «Pia Almoïna» i destinades a ensenyament per a obrers.

S'ha dolgut el Sr. Arnaldo, que, malgrat el molt temps transcorregut, no s'hagin subhastat novament les obres per a la construcció del nou Institut, puix si aquest es bastís, podria disposar de 30,000 duros que hi ha dipositats al Banc, recollits també per la «Pia Almoïna» i destinats a biblioteca i laboratoris d'ensenyament de l'Institut.

Li ha donat compte, demés, que els obrers matriculats a les classes nocturnes són, fins ara, 1,200.

TAULA

BALLESTER CASTELLÓ, F.
Els Xiquets de Valls. 145

CARDÓ, CARLES
El criteri d'En Quadrado sobre
les relacions entre la Reli-
gió i la Política. 1

CURSOS MONOGRÀFICS
D'ALTS ESTUDIS
I D'INTERCANVI

M. DE PAEUW
La reeducació professional dels
soldats mutilats de la in-
dústria. 17

MONEVA I PUYOL
Francisco Manuel de Melo. 29

G. DWELSHAUVERS
Els grans psicòlegs de la França
contemporània 36

E. D'ORS
Les Apories de Zenon
d'Elea. 43

DOCUMENTS RELATIUS AL
PROJECTE D'AUTONOMIA
UNIVERSITÀRIA

Acords de la Junta Permanent
del C. U. C. 52

El Projecte d'Estatut de la
Universitat de Barcelona 53
Comunicació de l'Associació Ca-
talana d'estudiants al Claus-
tre de la Universitat de
Barcelona 71
Esmenes dels doctors matri-
culats al projecte d'Estatut
de la Universitat de Bar-
celona. 75

INFORMACIÓ

Acadèmia de Ciències i Arts 125
Actes científics celebrats per
les Institucions Mèdiques du-
rant el mes de maig. 138
Acte important a la Universitat
Industrial. 104
A l'Acadèmia de Bones Lle-
tres. 196
A l'Ateneu Enciclopèdic Pe-
pular. 213
[i 222
Amics de la Poesia. 221
Aportació científica catalana al
primer Congrés espanyol de
Medicina tingut a Madrid en
20-26 d'abril 1919. 132
Concurs per l'admissió d'alum-
nes a les Escoles de Biblio-
tecàries, d'Alts Estudis Co-
merçials, d'Infermeres i d'Es-
tudis Normals. 85

Conferència del prof. Schul- ten.	127	En honor de Milà i Fontanals i de Rubió i Ors.	82
Conferència del doctor Sayé sobre la Tuberculosi a Cata- lunya.	128	Escola Industrial de Barcelo- na : Curs 1919-1920.	106
Conferència del Dr. Guerra Estapé.	137	Escola Industrial de Barcelo- na : Escola d'Indústries Quí- miques.	110
Conferència d'Ivon l'Escop.	187	Estudis Normals de la Man- comunitat.	88
Conferència d'Eugeni d'Ors	187	Exposició general escolar de fi de curs.	88
Conferència de Manuel Reven- tós a Terrassa.	191	Exposició-Concurs de dibuix i treball manual.	94 i 95
Conferència Jules Romains.	196	Exposició-Concurs d'herbaris i mètodes escolars per l'estu- di de les plantes i la seva vida.	219
Conferència del Dr. Proubas- ta.	196	Geologia catalana.	96
Conferència del Canonge Car- dó.	197	Grup Escolar «Pere Vila»	202
Conferència del P. Rodés	211	Homenatge a la doctora Mon- tessori.	176
Conferències geològiques	96	Inauguració de la Biblioteca de Canet	231
Conferències de M. Cavalier	193	Institut d'Estudis Catalans	83
Contra les modes immodes- tes.	209	Institut de Química Aplica- da.	109
Curs de Pràctiques de Química sota els auspicis del Consell de Pedagogia.	212	Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona.	125
Cursos preparatoris.	104	Jacques Flach	175
Creació d'una Escola d'Indús- tries mecàniques.	113	Joaquim Sadurní	82
Creació d'un premi i dues beques pel Col·legi d'Advo- cats de Barcelona.	123	Joaquim Miret i Sans.	171
El Congrés d'Arqueologia de França i l'«Arquitectura Ro- mànica a Catalunya».	84	Josep Lhermite	173
El Prof. Pier Enea Guarne- rio.	174	L'Atlas lingüístic de Catalu- nya.	121
El Curs de M. Charles Hen- ry.	214	La Casa de l'Ardiaca, arxiu de la ciutat.	184
Els alumnes de l'Escola de Directors d'Indústries Elèc- triques a les grans Compa- nyies d'Electricitat.	113	La Conferència Escolar Obre- ra.	218
Escola Catalana d'Art Dramà- tic.	116 i 200	La Diada de la Llengua Cata- lana.	203
Els sords-muts de Catalu- nya.	122	L'Escola de Funcionaris.	115
En honor de la Sra. Mon- serdà.	174	L'Institut Català de Rítmica i Plàstica.	118
		Les Cases Provincials de Ca- ritat i de Maternitat i Ex- posits de Barcelona. Anys 1802-1917.	119

T A U L A

Les Universitats dels Estats Units.	187
Maria Montessori a Liverpool.	180
Maria Montessori a Manchester.	182
Miquel dels S. Oliver.	169
Nostra Parla.	193
Per l'Escola Normal Catalana.	190
Premis musicals Eusebi Patxot i Llagostera.	184
Primera colònia d'estiu per a aprenents de l'Escola Elemental del Treball.	103
Segon Congrés d'Història de la Corona d'Aragó.	213
Segona reunió de les Bibliotecàries de Catalunya.	102
Societat Econòmica Barcelonessa d'Amics del País.	223
Tasca realitzada per l'Escola d'Estiu.	98
Universitat Catalana : Programa de Cursos complementaris i treballs de Seminari.	207

Universitat Industrial : V Exposició general escolar. 90 i 105

LA CATALUNYA
QUE TREBALLA I QUE JUGA

Badalona.	139
Canet de Mar.	140
Granollers.	141
La Bisbal.	237
Lleyda.	239
Olot.	237
Sabadell.	234
San Feliu de Guíxols.	234
Terrassa.	235
València.	142
Valls.	143 i 238
Vendrell.	239
Vich.	144 i 236

GRAVAT FORA DE TEXT
Els Xiquets de Valls

FULLETÍ

Assaig sobre l'art de navegar per dessota l'aigua, per Narcís Monturiol.